

Er du en av dem som snakker «advokatsk»?

anbringe
anføre
angjeldende
anses som

anvendelse
avgi

befatning
begunstige
besiktigelse

beskikke
bevirke

dog
erleggelse

forefinnes
forestå

forevise
gjøre gjeldende

henstand
herunder

hva gjelder
likeledes
nærværende
oppebære (lønn/trygd)

påkrevd
samt

således
for så vidt gjelder
underretning
utferdige

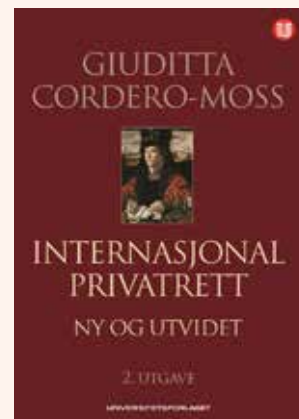
... eller er du en av dem som snakker forståelig norsk?

anbringe	sette, legge, plassere, feste
anføre	oppgi, føre opp
angjeldende	den eller de det gjelder, den / det aktuelle, denne, dette
anses som	regnes som
anvendelse	bruk
avgi	gi (fra seg)
befatning	tilknytning, medansvar
begunstige	tilgodese, gi fordeler
besiktigelse	ettersyn, undersøkelse, kontroll
besikke	utnevne, oppnevne
bevirke	føre til, forårsake, få i stand, få til
dog	likevel
erleggelse	betaling
forefinnes	er, finnes
forestå	stå for, sørge for, lede
forevise	vise (fram)
gjøre gjeldende	vise til, bruke som argument, hevde, påstå
henstand	utsettelse
herunder	1: under dette, i den forbindelse 2: blant annet, medregnet, inklusive
hva gjelder	når det gjelder
likeledes	også, likeså
nærværende	denne, dette
oppebære (lønn/trygd)	motta (lønn/trygd)
påkrevd	nødvendig
samt	og
således	slik, dermed
for så vidt gjelder	når det gjelder, ved
underretning	beskjed, melding, informasjon
utferdige	utarbeide

Bestill
tilgang på
juridika.no

post
@juridika.no

Nye bøker på Juridika

På Juridika finner du Universitetsforlagets
jusstidsskrifter, fagbøker og ajourførte
lovkommentarer samlet på ett sted.

Juridika

en tjeneste fra Universitetsforlaget

INNHold

Nr. 8 2021

Ikke alle
forstår

MAKTENS SPRÅK

PÅ TIDE Å FORNYE DITT JURIDISKE SPRÅK?

Språkrådet har utgitt håndbok med juridiske skrivetips og lister med ord som kan byttes ut. Snakker du godt? Hvordan få dommeren til å følge årvåkent med på det du sier, og få lyst til å gi deg rett?

TEMA SIDE 22

Ensomme fullmektiger
Yngre Forsvarere har undersøkt
arbeidsvilkårene til sine medlemmer.
Kun fire av ti synes de får forsvarlig
oppfølging, forteller leder Elin Grinde.

SIDE 12

På utveksling i London
På jobb for Thommessen midt i
hertet av City vil advokatfullmektig
Petter Melsom få mulighet til å bli kjent
med advokater fra hele verden.

SIDE 16

Møt årets talenter!
Tre advokatfullmektiger og tre ledere er
nominert til Advokatforeningens talentpris.
Tingrettsdommer Ingebjørg Tønnessen
leder juryen som kårer vinneren.

SIDE 46

SAGT I DETTE BLADET

– Forsvarere som står opp for retts-
sikkerheten til vanlige folk, går ned i lønn.
På samme tid bevilger staten mer
penger til seg selv.

Marius Dietrichson, leder av
Forsvarergruppen, SIDE 10

– Jeg prøver å være litt dårlig forberedt,
og planlegger aldri det jeg skal si. Å prate
uten manus gjør foredragene mye mer
muntlige.

Advokat Vebjørn Søndersrød, kåret til landets
beste foredragsholder, SIDE 37

– Med forhandlingsrett vil Advokatfore-
ningen nemlig også kunne bidra med
innspill til områder der det er potensial
for besparelser.

Jon Wessel-Aas, Advokatforeningens leder,
SIDE 53

FASTE SPALTER:

Bøker
SIDE 45

Lederens
kommentar
SIDE 53

Advokatansvar
SIDE 57

Medlemsnytt
SIDE 58

Nytt om navn
SIDE 60

Sosiale medier
SIDE 67

VELG BLANT 85 E-KURS PÅ JUS.NO

SOM ABONNENT PÅ JUS DIGITAL FÅR DU FRI TILGANG TIL ALLE.

ALTERNATIV TVISTELØSNING

Advokatens rolle i mekling

ARBEIDSRETT

Det årlige arbeidsrettskurset (opptak)

Diskrimineringsrett – utvalgte emner

Fortrinnsrett i arbeidsforhold

Krav til faste ansettelser

Nedbemanning og omstilling

Pensjon – viktige ting å huske på

Tariffavtaletolkning

BANK, FINANSIERING OG VALUTA

Finansdagen 2021 (opptak)

LIBOR forsvinner – hva nå? Om overgangen til risikofrie referanserenter (opptak)

BARNERETT

Det årlige barnerettskurset (opptak)

Tale eller tie?

BOLIG- OG EIENDOMSRETT

Oppgjørsoppdrag for advokater

Sentrale emner i prosjektoppgjør

Tilbakehold og deponering i overleveringsfasen etter avhl. og buofil.

BØRS- OG VERDIPAPIRRETT

Børsrettsdagen (opptak)

BYGNINGS- OG REGULERINGSRETT

Innføring i bygningsrett (opptak)

Innføring i planlegging etter plan- og bygningstloven (opptak)

Utbyggingsavtaler

COMPLIANCE

Compliance- grunnleggende metodikk og rettslige rammer (opptak)

Compliance – sanksjoner og eksportkontroll

Hvitvaskingsloven

EKSPPROPRIASJONS- OG SKJØNNSRETT

Det årlige ekspropriasjonsrettskurset (opptak)

Innføring i ekspropriasjonsrett

ENERGI - OG MILJØRETT

Det årlige kurset i energi- og miljørett (opptak)

ERSTATNINGSRETT

Den nye forskriften om menerstatning (opptak)

Forsørgertap

Innføring i erstatningsrett

ETIKK

Advokatetikk – noen problemstillinger

Den gode prosess – advokatenes ansvar med sivile rettssaker

EU/EØS-RETT

Grunnleggende EØS-rett

FAMILIE-, ARVE- OG SKIFTERETT

Arv og dødsboskifte

Avkortning av arv - likheter og forskjeller mellom ny og gammel arvelov (opptak)

Det nye testament

Overgangsregler i den nye loven om arv og dødsboskifte (opptak)

Saksbehandlingsreglene for dødsboskifte etter den nye arveloven (opptak)

Stiftelser i den nye arveloven (opptak)

FISKERI- OG HAVBRUKSRETT

Innføring i fiskeri- og havbruksrett

Samdrift og indre selskap i fiskeri- og havbrukssektoren (opptak)

FORHANDLING

Forhandlinger - slik gjør du det

FORVALTNINGSRETT OG STATSRETT

Digilunsj om klimasøksmålet (opptak)

En oversikt over legalitetsprinsippets hjemmelskrav

Forvaltningsrett - nyheter og ajourføring (opptak)

Offentleglova i et nøtteskall

Utkast til ny forvaltningslov – en gjennomgang

HELSE- OG TRYGDRETT

Helserett – en innføring

IKT-RETT

Den årlige IKT-rettsdagen (opptak)

Innføring i IT-rett og det lokale stammespråket

Påbyggingskurs i IT-rett

KONKURRANSE- OG STATSSTØTTERETT

Den årlige konkurranserettsdagen (opptak)

Innføring i konkurranserett

Reglene om offentlig støtte - en 360 graders innføring

KONKURS, AKKORD OG PANTERETT

Den årlige konkursettsdagen (opptak)

Innføring i konkursettsrett

Innføring i konkursettsrett: Behandling av lønnskrav

Rekonstruksjon (opptak)

KONTRAKTSRETT

Lojalitet i kontraktsforhold

Obligasjonsretten på 2 x 45 minutter

Sentrale emner i kontraktsrett

LEDELSE

Den vanskelige samtalen

Den viktige kritikken

MENNESKERETTIGHETER

Praktisk EMK-rett

OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

Anskaffelsesrett i et nøtteskall

Det årlige kurset i offentlige anskaffelser (opptak)

Offentlige anskaffelser – kvalifikasjonskrav

OPPHAVSRETT

Den årlige opphavsrettsdagen i Oslo (opptak)

Opphavsrett og personvern på nett - en praktisk innføring

PATENT-, VAREMERKE- OG DESIGNRETT

Innføring i immaterialrett

Varemerker – hva er du beskyttet mot?

PERSONVERN

Grindr-saken (opptak)

Oppdatert Schrems II-veiledning og ny standard-avtale for overføring (opptak)

Personvern etter GDPR

Personvern i praksis – oppdatert (opptak)

Personvernombudskurs – I

Sikkerhetsloven

SELSKAPSRETT

Endringer i aksjeloven og allmennaksjeloven §§ 3-8 og 8-10

SIVILPROSSE

Aktørportalen og digitalisering av rettssaksarbeidet

Sivilprosess – aktiv saksstyring

SKATTERETT

Den årlige skatterettsdagen (opptak)

TINGSRETT

Ansvar for overvannsskader på fast eiendom

Det årlige tingsrettskurset (opptak)

Innføring i jordskifte

Tomtefeste – andre festeforhold

Tomtefeste – bolig og fritid

UTDANNINGSRETT

Det årlige kurset i utdanningsrett (opptak)

REDAKTØR

Nina Schmidt

nina@advokatbladet.no

Mobil: 915 59 602

JOURNALISTER

Henrik Skjevestad

henrik@advokatbladet.no

Mobil: 482 28 776

Thea N. Dahl

thea@advokatbladet.no

Mobil: 482 58 420

(i permisjon)

Kari Hegstad

Kari@advokatbladet.no

Mobil: 402 03 534

REDAKSJONSRÅD

Halvard Helle (leder)

Ina Lindahl-Nyrud

Emanuel Feinberg

Jens Johan Hjort

Ragnhild Lunner

Advokatbladet betinger seg rett til å arkivere og utgi stoff i elektronisk form.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innlegg.

SEKRETARIATET

Den Norske Advokatforening

Kr. Augustsgate 9,

0164 Oslo

post@advokatforeningen.no

www.advokatforeningen.no

Telefon: 22 03 50 50

Merete Smith,

generalsekretær,

ms@advokatforeningen.no

Baard Amundsen,

kommunikasjonssjef,

ba@advokatforeningen.no

GRAFISK FORMGIVER

Mediamania.no

TRYKKERI

07 Media – 07.no

Telefon: 63 86 44 00

TIPS REDAKSJONEN

tips@advokatbladet.no

Kr. Augustsgate 9,

0164 Oslo

Nå er det brann i leiren

Advokater som tar oppdrag på offentlig salærsats, er pisse lei. Satsen ble ikke plussert på med så mye som en krone i Solberg-regjeringens budsjettforslag for 2022, og ingen av Advokatforeningens krav ble innfridd.

I Danmark har advokater en offentlig timesats som tilsvarer 2386 norske kroner, pluss hundre prosent overtidstillegg for arbeid mellom klokka 22 og 06, og femti prosent ekstra for helgearbeid på dagtid.

Advokatforeningen krevde også å få førti prosent tillegg for avhør og rettsmøter etter normal arbeidstid. Men i budsjettforslaget var det bare domstolene som ble tilgodesett med mer penger som følge av økt helgearbeid, ikke advokatene.

Av advokatenes timesats går nesten halvparten – 46 prosent – til kontorutgifter, ifølge regnestykkene Advokatforeningen opererer med.

Et annet eksempel: Oslo byfogdembete betaler advokater som tar oppdrag i konkursbo 1980 kroner pr. time. For fire år siden satte sorenskriver Inga Merete Vik opp satsen med 370 kroner timen i et jafs.

Da var satsen til denne advokatgruppen 1530 kroner timen, og det var for lite, mente Vik.

Prisen «ligger vesentlig under det advokatene kan få for andre typer arbeid, herunder det som det offentlig betaler ved mange andre typer advokatoppdrag», skrev Vik i et brev til bostyrere i 2017. I fjor justerte hun opp satsen med 80 kroner pr. time, ettersom prisene i mellomtiden hadde steget med fire prosent.

Denne logikken – som også Advokatforeningen har påpekt til det kjedsommelige – gjelder åpenbart ikke for advokater som tar oppdrag for det offentlige i straffesaker, barnevernssaker, som bistandsadvokater eller på fri rettshjelpssaker.

Irritasjonen har ulmet lenge blant advokater, og på Forsvarerseminaret i slutten av oktober, slo den ut i flammer.

– Jeg er veldig engasjert og veldig sint, sa Frode Sulland til forsamlingen, da han lanserte forslaget om en målrettet streik i Høyesterett. Forslaget ble mottatt med rungende applaus.

Innen dette bladet kommer ut, har regjeringen lagt frem sin tilleggsproposisjon. Da er det klart om den nye Ap- og Sp-regjeringen kommer Advokatforeningen i møte eller ikke, og om det blir forsvarer-streik i Høyesterett.

I 2017 demonstrerte Advokatforeningen utenfor Stortinget og krevde å få forhandlingsrett om salærfastsettelsen. Daværende leder av justiskomiteen, Lene Vågslid fra Ap, sa at partiet ville kreve at regjeringen skulle komme med en bedre modell.

«Vi er veldig krystallklare på at vi trenger en ordning som er annerledes enn i dag. Jeg forstår veldig godt Advokatforeningens budskap om forhandlingsrett, og personlig mener jeg det er veldig mange gode argumenter for det. Men det er også viktig å få innvendingene på bordet», sa Vågslid.

Hun uttalte seg også om reisesalæret, og sa at alle visste at en advokat som for eksempel kjører fra Oslo til Dalen i Vest-Telemark, der hun er fra, ikke vil sitte igjen med noen gevinst.

«Jeg vil berømme mange av de advokatene som jeg vet er idealistiske i jobben sin. Men vi kan ikke kreve at advokater – og vi hadde ikke gjort det av andre yrkesgrupper – skal drive dugnad for et så viktig saksarbeid», sa hun.

Også Senterpartiets Jenny Klinge har skapt forventninger. Hun har uttalt at hun er opptatt av at salærsatsen skal være innrettet slik at den dekker advokatens faktiske omkostninger. «Dersom det ikke tas noen grep, vil de svakeste av de svake få dårligere rettssikkerhet», sa hun til Advokatbladet i 2016.

SV – som Ap og SP er avhengige av for å få budsjettet igjennom i Stortinget – er det eneste partiet som har programfestet å øke salærsatsen. Hvis løftene fra årene i opposisjon skal bli mer enn bla, bla, bla, må de følges opp med handling.

NINA SCHMIDT

Nina Schmidt

REDAKTØR

nina@advokatbladet.no

mobil: 915 59 602

Påmelding på jus.no

Både for og imot reversering

Advokatforeningen i Møre og Romsdal krets ønsker å reversere sammen-slåingen av lokale domstoler. Nitten advokater kjemper for å få sine lokale tingretter tilbake. Advokatene ser ingen positive effekter av sammenslå-ingen, og erfarer at det skjer brudd på prinsippet om likeverdighet mellom rettsstedene, skriver Rbnett.no.

Østfold og Follo krets ønsker å beholde den nye strukturen.

- Fra vårt ståsted er større domstol-senheter framtidsrettet, og det beste grunnlaget for å sikre effektiv saksav-vikling, fortsatt god kompetanse og et godt tjenestetilbud, sier leder Lars Winsvold.

NYTT OM FOLK

Tidligere justisminister **Monica Mæland** blir partner i Schjødt i Bergen, og blir en del av firmaets industri-team, ett av fem store områder i advokatfirmaet.

- Schjødt tror advokatmarkedet er i fortsatt vekst og at det fremover blir en økt forventning om at partnere i tillegg til juri-diske råd også kan gi klientene strategisk rådgivning. I den forbindelse har Monica Mæland en unik bakgrunn, sier partner Per M. Ristvedt i Schjødt.

Til DN sier Mæland at hun liker å møte mennesker i ulike situasjoner, og at hun elsket å være i retten da hun var advokat på 90-tallet.

Øystein Myre Bremset går fra BAHHR til Grette. Han var tolv år i BAHHR, og ledet firmaets entrepri-seavdeling. I løpet av et toårsperiode har Grette byttet ut halvparten av partnerne sine.

- Firmaet har et ungt partnerskap og vi konsentrerer oss enda hardere om fem utvalg-te områder, sier managing partner Jacob S. Bjøn-ness-Jacobsen.

Monica Mæland

Øystein Myre Bremset

O

Solberg-regjeringen foreslo ingen økning i rettshjelpssatsen for 2022. Satsen er nå på 1085 kroner. Gapet mellom Advokatforeningens krav og det regjeringen foreslår, er på 475 kroner. SSB forventer en prisvekst på 1,8 prosent i 2022, og en lønnsvekst på 3,1 prosent.

Emilie Enger Mehl i blomster-havet på Slottsplassen. Foto: Kari Hegstad

Tidenes yngste justisminister

Tidligere advokatfullmektig i Elden, Emilie Enger Mehl (Sp) er landets nye justisminister, og med sine 28 år er hun den yngste noensinne.

- De som har sett henne på Stortinget, ser hva det bor i denne politikerens, sa statsminister Jonas Gahr Støre da han presenterte sin nye regjering.

- Hun går på en stor jobb i ung alder, men vi er trygge på at vi her har fått en visjonær og handlekraftig politiker som tar fatt på dette feltet. Mehl har markert seg som en

sterk motstander av domstols-sammenslåing, og den nye Ap-og Sp-regjeringen går inn for å reversere domstolsreformen.

I Hurdalsplattformen heter det at det skal gjøres unntak for domstoler der domstolsleder, kommunene i rettskretsen og de ansatte gjen-nom sine tillitsvalgte er enige om å opprettholde dagens struktur.

VISSTE DU AT...

Bare 0,9 prosent flere vil bli dekket av rettshjelpsordningen med Solberg-regjeringens forslag til budsjett for 2022. For første gang siden 2009 foreslås en økning i inntektsgrensen for fri rettshjelp.

Grensen har ligget på 246.000 kroner i tolv år. I perioden har prisstigningen vært på hele 30,7 prosent, ifølge SSB. Regjeringen foreslår å heve inntektsgrensene for fri rettshjelp i behovsprøvede saker med ti prosent. «Dette vil gi flere lavinntektsfamilier tilgang til fri rettshjelp», heter det i statsbudsjettet. Inntektsgrensa for enslige økes til 270.600 kroner, og den blir 405.900 kroner for ektefeller og andre som lever sammen og har felles økonomi. Delen av befolkningen som vil ha krav på behovsprøvd rettshjelp vil øke fra om lag 8,6 prosent til om lag 9,5 prosent, ifølge budsjettokumentet, altså en økning på under én prosent.

Aksjonskomiteen i møte, fra v. Camilla Hagen, Merete Smith, Frode Sulland, Kamilla Sagen Hildre og Jon Wessel-Aas. PÅ skjermen er blant andre komitedømmene Cecilie Nakstad, Mette Yvonne Larsen, Line Karlsvik og Marius Dietrichson.

Advokatforeningen varsler streik

8. november legger Støre-regjeringen frem sin tilleggsproposisjon. Hvis Advokatforeningens tre krav ikke imøtekommes, blir det aksjon og streik.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Flere og flere advokater slutter å ta saker på offentlig sats. Det er det vi roper varsku om nå, sier leder Jon Wessel-Aas.

Advokatforeningen planlegger å aksjonere fra mandag 8.november, dersom regjeringen ikke kommer dem i møte i tilleggsproposisjonen.

Advokatforeningen har tre krav: Den vil ha forhandlingsrett om rettshjelpssatsen, å få en rettshjelpssats som er bærekraftig, og å reversere halveringen av reisesalæret, en ordning som rammer spesielt hardt i distriktene.

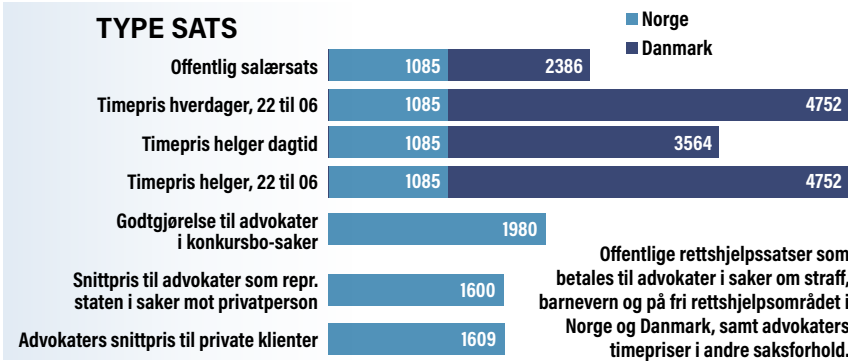
Advokatforeningens krav til Justisdepartementet var å heve satsen til 1560 kroner, som ville ha utgjort en bærekraftig sats, ifølge foreningen, og minst med 46 kroner til 1131 kroner.

Foreningen ba også om å få betalt ekstra når de blir innkalt for å bistå i avhør og lignende på kveldstid og i helger. I Danmark får advokater hundre prosent tillegg for kvelds- og nattejobbing.

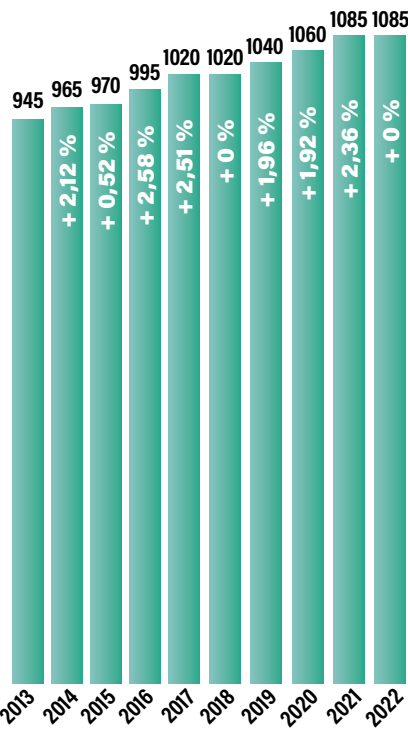
Foreningen ønsker å stoppe alle straffesaker i Høyesterett dersom tilleggsproposisjonen fra den nye regjeringen ikke kommer Advokatforeningens tre krav i møte.

- Høyesteretts behandling av straffesaker vil stoppe opp til regjeringen gjør noe med det. Et land kan ikke la være å ha en høyesterett, sa Frode Sulland da han lanserte forslaget om streik under Forsvarergrup-pens høstseminar i oktober.

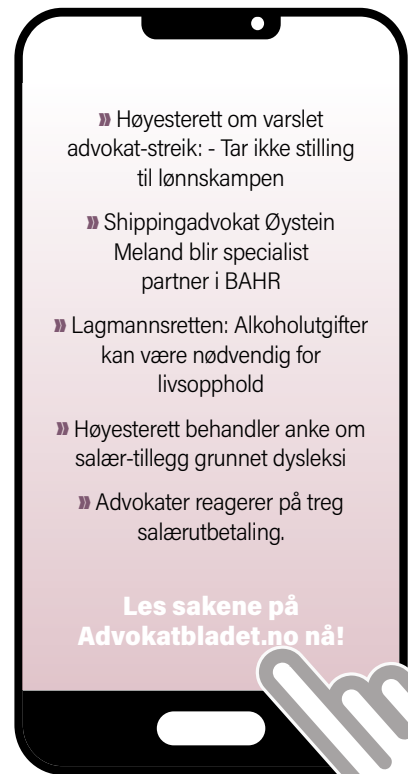
Hovedstyret har nedsatt en aksjons-komité for å forberede aksjonen.

Salærsatsens utvikling de siste ti år

Rett på NETT

Marius Dietrichson ledet det første fysiske forsvarerseminaret siden 2019.

PROGRAMMET

- EØS-rettens utfordringer for strafferetten ved professor Finn Arnesen.
- European Arrest Warrant ved London-advokat Ben Brandon og Anne Grøstad fra Riksadvokaten.
- Gjenopptakelse med kommentarer, ved dr. Louise Hewitt, direktør i Innocence Project, London.
- Kort sagt på 5 minutter.
- Varetekstpraksis i Danmark og andre europeiske land.
- Åpen talerstol.

— Ensidig svekkelse av borgernes rettigheter

— Den maktforskyvningen som foregår i rettsstaten nå, der staten styrker sin egen posisjon, er i østeuropeisk ånd, sa leder Marius Dietrichson på Forsvarergruppens høstseminar.

TEKST OG FOTO: KARI HEGSTAD

I slutten av oktober ble Forsvarergruppens høstseminar arrangert med rekordoppmøte på Sundvolden hotell utenfor Oslo. Om lag 270 advokater og fullmektiger benket seg for å høre foredrag og debattere rammevilkår.

Marius Dietrichson innledet seminaret med et politisk overblikk over situasjonen som forsvarerstanden finner seg i. Solberg-regjeringens statsbudsjett og den manglende rettshjelp-økningen fikk hard medfart fra scenen.

— Forsvarere som står opp for rettssikkerheten til vanlige folk, går ned i lønn. På samme tid bevilger staten mer penger til seg selv — til regjeringsadvokaten, kommuneadvokaten og de som ellers representerer det offentlige.

Staten styrker sin egen posisjon i østeuropeisk ånd, sa Dietrichson.

KLIPP-OG-LIM TIL STATENS FORDEL

Ankesiling er et eksempel på denne maktvridningen, mente han.

I november er det fem år siden straffeprosesslovutvalget leverte sitt forslag til ny straffeprosesslov.

— Staten har plukket ut enkeltstående punkter i lovforslaget og fremmet disse - punkter som kun tjener det offentliges interesser. Ankesiling var noe av det første de valgte å gjennomføre. Dette er en ensidig svekkelse av borgernes rettigheter, sa Dietrichson.

Det faglige programmet hadde en internasjonal vinkling. Professor Finn Arnesen ved Universitetet i Oslo ga en gjennomgang av EØS-rettens utfordringer for strafferetten og straffeprosessen. Han ledet granskningsutvalget i NAV-saken.

EØS-RETTENS BETYDNING

I straffesaker får EØS-retten betydning på en rekke punkter: I bevissspørsmålet, spørsmålet om tiltaltes opptreden rammes av gjerningsbeskrivelsen, skyldkravet, straffutmålingen og saksbehandlingen, påpekte Arnesen.

— I NAV-saken så man at gjerningsbeskrivelsen rammet noe som etter EØS-retten skulle være tillatt: Man kan ikke nekte folk arbeidsavklaringspenger bare fordi de oppholder seg i utlandet. Saken ble en vekker for mange, og nå må vi hindre at noe slikt skjer igjen.

Arnesen mener forsvarerne i hovedsak møter tre hovedutfordringer på rettsområdene der EØS-retten legger føringer. Man må se at det faktisk er et EØS-spørsmål i saken. Man må forstå hva EØS-spørsmålet innebærer, og man må være bevisst på formidlingen til dommeren (les mer om Arnesens foredrag på våre nettsider).

STREIK OG AKSJON

I Åpen talerstol-delen av seminaret, fremmet Frode Sulland forslag om en målrettet forsvarerstreik i Høyesterett. Forslaget fikk stor tilslutning. •

Fullmektig-håndbok for ferske forsvarere

— Som fersk fullmektig kastes du ut i ukjent farvann, og med denne boka får du et oppslagsverk for store og små problemstillinger som prinsipalene ofte glemmer å fortelle deg om.

TEKST: KARI HEGSTAD

Det sier leder i Yngre forsvarere, Elin Grinde, som på Forsvarergruppens høstseminar i oktober tok mikrofonen under «åpen talerstol» for å lansere nyheten.

— Er det en ting vi fullmektiger har til felles, så er det at vi kastes ut i nye situasjoner — gjerne uten opplæring, og i møte med problemstillinger som vi ikke en gang visste at eksisterte. Med tidspress og travle prinsipaler kan man ofte føle seg litt alene, og i slike situasjoner vil Fullmektighåndboka være din venn.

PRAKTISKE TIPS OG TRIKS

I stedet for å lete etter nåla i høystakken i straffeprosessloven, kan håndboka fungere som et nyttig oppslagsverk med forklaringer, huskelister, maler og gode råd, forklarer Grinde.

— Hvordan kan du forberede deg til et fengslingsmøte før du har mottatt saksdokumentene? Hva bør du se etter hvis dokumentene består av flere hundre sider og du bare har tjue minutter? Hvilke ting må du ta opp med klienten før avhør, og i hvilke tilfeller bør du oppfordre klienten til å være stille under et fengslingsmøte?

Leder i Yngre forsvarere, advokat Elin Grinde (t.v.) lanserte nyheten på scenen foran de 270 deltakerne på Forsvarergruppens høstseminar på Sundvolden hotell. Her sammen med med-forfattere Kasper Grøtvedt Nilsen og Marthine Høhrbye.

— Dette er bare noen av de praktiske spørsmålene vi besvarer i håndboka, og som vi tror vil være til god hjelp for fullmektiger som opplever å måtte stå på egne ben i arbeidshverdagen.

Boka følger kronologien i en typisk straffesak: Den begynner med utfordringene som dukker opp etter pågripelse og den innledende kontakten med klienten, og tar etter hvert opp de spørsmålene som kan oppstå under forberedelse og gjennomføring av hovedforhandling.

Den er tilgjengelig på Advokatforeningens nettsider. •

YNGRE FORSVARERE

- Et fast utvalg under Advokatforeningens forsvarergruppe, som i januar 2020 ble etablert av og for yngre forsvarere for å skape en sosial og faglig møteplass.
- Utvalget arrangerer månedlige sosiale treff og jevnlig kurs om relevante temaer, og jobber for å fremme yngre forsvareres interesser.

ANNONSE

Finansavisen JUS

For næringslivsfolk og advokater
Glanset fredagsmagasin med fire utgaver

Utgivelser 2021:

28. mai (18. mai)

3. september (24. august)

26. november (16. november)

(Materiellfrist i parentes)

Kontakt Caroline Reed Smith-Meyer
+47 900 15 283 // caroline.smith.meyer@hegnar.no

Finansavisen

Det er flere funn vi reagerer på, men som dessverre ikke er så overraskende for oss som kjenner bransjen, sier Elin Grinde, som er leder i Yngre forsvarere. Her sammen med styremedlem Kasper Grøtvedt Nilsen.

YNGRE FORSVARERE:

Mange føler seg alene, jobber mye og får ikke overtidssbetalt

- Kun fire av ti unge fullmektiger som jobber med straffesaker opplever at de får forsvarlig oppfølging.
- Over halvparten har ikke fått mulighet til å være med prinsipalen i retten før sin første hovedforhandling.
- 58 prosent føler seg alene i sin arbeidshverdag.

TEKST: KARI HEGSTAD

OM UNDERSØKELSEN

Dataene i undersøkelsen er innhentet av Advokatforeningen på bestilling fra Yngre forsvarere. Den ble gjennomført i juni 2021. På dette tidspunktet hadde Yngre forsvarere rett i underkant av 200 medlemmer, og 97 av disse besvarte undersøkelsen. Ikke alle respondentene besvarte hvert av spørsmålene.

Dette kommer frem i en undersøkelse Yngre forsvarere, en undergruppe av Forsvarergruppen, har gjort blant sine medlemmer.

Undersøkelsen ble besvart av 97 yngre forsvarere. De av respondentene som ikke lenger var fullmektiger, ble bedt om å besvare spørsmålene basert på sin egen fullmektig-periode.

— Det er mange funn som er oppsiktsvekkende, men dessverre ikke så overraskende for oss som kjenner bransjen, sier Elin Grinde, som er leder i Yngre forsvarere.

”

Vi håper at resultatene kan føre til en bedring av arbeidsforholdene.

— Vi håper at resultatene kan føre til en bedring av arbeidsforholdene, sier hun.

OMGÅR ARBEIDSMILJØLOVEN

Flere av respondentene beskriver arbeidsforhold som i realiteten innebærer omgåelser av arbeidsmiljøloven, mener styret.

— Respondentene oppgir at de i snitt jobber 47,5 timer i uken. Likevel svarer mange at de ikke mottar noen form for overtidsskompensasjon. Det har man krav på som advokatfullmektig etter arbeidsmiljøloven. Over halvparten oppgir at overtid er inkludert i fastlønnen, men vi mener at det ofte ikke er noen realitet i dette. Enten oppgis det ikke hvor mye av fastlønnen som utgjør kompensasjon for overtid, eller så oppgis det at fastlønnen — som allerede er relativt lav — inkluderer for eksempel to hundre timer overtid, forklarer Grinde.

Nesten én av fem respondenter oppgir også å være ansatt i en «særlig uavhengig stilling» etter arbeidsmiljøloven § 10-12 andre ledd, som innebærer at de ikke nyter det vernet som tilbys etter lovens kapittel 10.

Her finner man regler om for eksempel arbeidstid og overtidssarbeid, som fullmektigene ikke omfattes av hvis de er ansatt i en «særlig uavhengig stilling».

— En advokatfullmektig vil som regel ikke oppfylle kriteriene for en slik stilling, påpeker Grinde.

FÅTALLET FÅR OPPFØLGING

Styret reagerer også på at bare 40 prosent oppgir at de får tilstrekkelig og forsvarlig oppfølging og veiledning av sine prinsipaler.

Over 70 prosent av fullmektigene har aldri opplevd å ha prinsipalen til stede under egen hovedforhandling.

Grinde understreker at de er klare over at prinsipalene selv har travle arbeidshverdager, og at de som jobber på offentlig salærssats ofte har en arbeidsmengde som tilsvarer langt over en fulltidsstilling.

— Prinsipalen vil jo naturligvis ikke ha all verdens tid til å følge opp fullmektigen like tett som en skulle ønske, men mye av det som kan gjøres krever lite av prinsipalens tid. Det er for eksempel anbefalt at fullmektiger får være med prinsipalen i retten før de selv skal gjennomføre sin første hovedforhandling. Likevel er det bare halvparten av respondentene som har fått anledning til dette.

FØLER SEG ALENE

58 prosent av fullmektigene oppgir at de føler seg alene i sin arbeidshverdag.

— Vi får ikke understreket nok hvor viktig dette tallet er å merke seg! Vi oppfordrer enhver til å ta en ekstra prat med fullmektigen på kontoret, uavhengig av om du har prinsipalansvar eller ikke, for å høre hvordan det står til, sier Grinde.

— Vi anbefaler at både prinsipaler og fullmektiger gjør seg kjent med Advokatforeningens veileder for prinsipal og advokatfullmektig, noe kun én av tre respondenter oppgir at de kjenner til.

Veiledningen er tilgjengelig på Advokatforeningens nettsider, og gir blant annet anbefalinger om ansettelsesvilkår, arbeidsavtalen, lønn, arbeidstid, autorisasjon, fullmektigperioden, prinsipalansvaret og den praktiske gjennomføringen.

- VIL BEDRES MED ØKT SALÆRSATS

— Strafferettsfirmaene er prisgitt den offentlige salærssatsen, som har vært underregulert i årevis. Når to av tre advokatfullmektiger i strafferettsfirmaer svarer at lønnen ikke samsvarer med arbeidstid, arbeidsmengde, kompetanse og ansvar, skyldes det ikke først og fremst vond vilje blant prinsipalene. Hovedårsaken er at de offentlige rammevilkårene er altfor dårlige. Øker man salærssatsen, vil det også bedre arbeidsforholdene for advokatfullmektigene, sier Grinde.

— For oss i styret er det viktig å understreke at de aller fleste fullmektigene vi møter ser ut til å trives godt i jobben som forsvarer, og at de blir værende. Men mange firmaer har et forbedringspotensial. Vårt ønske med undersøkelsen er å synliggjøre hvor skoen trykker, slik at den enkelte prinsipal kan gå gjennom sine rutiner og ta tak i eventuelle utfordringer. •

Her er funnene:

- Snittet for yngre forsvareres fastlønn ligger rett i overkant av 520.000 kroner.
- Fire av ti mottar bonus i tillegg til fastlønn. Fastlønn for dem som mottar bonus er i snitt 485.000 kroner. Fastlønn for dem som ikke mottar bonus, var i snitt 550.000 kroner.
- Yngre forsvarere mener i liten grad at deres lønn står i samsvar med deres ansvar, kompetanse, arbeidsoppgaver, -tid og -mengde.
- Yngre forsvarere oppgir at de i snitt jobber 47,5 timer i uka, og nesten halvparten jobber helger annenhver uke eller oftere.
- Over 90 prosent oppgir å ikke få noen form for kompensasjon for kveldssarbeid.
- 18 prosent oppgir å være ansatt i en «særlig uavhengig stilling» etter arbeidsmiljøloven § 10-12 andre ledd, uten at stillingsformen kompenseres med høyere fastlønn.
- 56 prosent oppgir at overtid er inkludert i deres fastlønn.
- Blant de som ikke har overtid i inkludert i sin fastlønn, oppgir 41 prosent at de ikke mottar kompensasjon for overtid.
- Kun 41 prosent oppgir at de får tilstrekkelig og forsvarlig oppfølging og veiledning fra sine prinsipaler.
- Halvparten oppgir at de ikke fikk mulighet til å bli med sin prinsipal, eller annen advokat, i retten før de skulle ha sin første hovedforhandling.
- Én av tre har aldri blitt tilbudt medarbeidersamtale.

Thommessens kontorer ligger like ved tube-stoppet St. Pauls midt i London City.

Endelig på plass i verdensmetropolen

Advokatfullmektig Petter Kaland Melsom (29) fra Bærum har fått drømmejobben, og skal de neste tre månedene jobbe med transaksjoner i London City. Etter nesten to års stans er Thommessens advokatutveksling endelig i gang igjen.

TEKST: HENRIK SKJEVESTAD FOTO: NINA E. RANGØY

LONDON:

Velkommen til London! Gikk turen fint? Sammen med sønnen Lars bruker Thommessens eneste partner i Storbritannia, Lars Eirik Gåseide Røsås, denne søndagsettermiddagen til å ønske advokatfullmektig Petter Melsom velkommen til stedet han skal bo de neste tre månedene.

Den romslige toromsleiligheten ligger strategisk plassert midt i utelivsmekkaet Covent Garden, bare 25 minutters gange — eller to stopp med tube'n — fra Thommessens kontor i finansdistriktet City.

Nesten to år har gått siden firmaets London-utsendte fullmektiger måtte pakke bagene og forlate den da helt korona-nedstengte byen.

UTROLIG KULT

— Jeg ser på det å få jobbe her som en kjempemulighet til å bli enda bedre i engelsk, og få arbeids erfaring fra utlandet. Personlig er det også utrolig kult å få bo i London en periode — det er jo en verdensby, sier Melsom.

Det tok ham flere måneder å få arbeidsvisum, og avreisen er derfor blitt utsatt flere ganger.

Ettersom Melsom startet i Thommessen tidligere i år, og dermed hadde vært ansatt i firmaet i under ett år, krevde nemlig britiske myndigheter at han skaffet seg et «skilled worker»-visum og tok »

Petter Melsom har blant annet vært politisk rådgiver for Siv Jensen i Finansdepartementet. Nå er han klar for å tilbringe resten av høsten på Thommessens London-kontor.

Thommessen-partner Lars Eirik Gåseide Røsås har hatt mange møter med Petter Melsom (t.v.) på Teams, men idet sistnevnte ankommer kontoret i City er det aller første gang de møtes fysisk. Fast advokat Martin Juell Mjaaland (t.h.) begynte ved kontoret to uker tidligere.

”Jeg ser på det å få jobbe her som en kjempe-mulighet til å bli enda bedre i engelsk, og få arbeids-erfaring fra utlandet.

en omfattende engelsk-test før han fikk lov til å flytte over.

— Dette var en digital test som inneholdt både lytting, snakking og en skriveoppgave. Heldigvis besto jeg — det hadde nesten vært litt flaut å stryke, sier Melsom.

I tillegg til Røsås er også fast advokat Martin Juell Mjaaland på plass ved kontoret som befinner seg rett ved siden av landemerket St. Pauls-katedralen. Han ankom et par uker i forveien.

— En forskjell på London kontra Oslo er at det er flere arrangementer med andre advokater her, og mulighet til å bli kjent med folk fra hele verden. Selve arbeidsdagene og jussen er ganske lik, med det er jo litt færre kolleger å prate med i gangene her, sier Mjaaland.

ALENE PÅ HJEMMEKONTOR

Partner Lars Eirik Gåseide Røsås har bodd og jobbet i Storbritannia siden 2007. Siden mars i fjor har det blitt mange lange dager på hjemmekontoret i nord-London.

— Jeg har sittet alene, men på grunn av digitale møter har det ikke vært ensomt. Dermed har både vi og de andre kontorene utenfor Oslo blitt mer integrert i firmaet, sier Røsås.

Nå er han tilbake på kontoret i City minimum tre dager i uken, gjerne flere.

— På grunn pandemien satte vi utvekslingsordningen på pause. Når vi nå har tatt ordningen opp

igjen har det vært masse interesse fra fullmektigene om å komme hit, kanskje mer enn noen gang før, sier Røsås.

TO ORDNINGER

Thommessen har to ulike utvekslingsordninger, hvorav en er på om lag seks måneder og åpen for fullmektiger fra alle avdelinger og kontorer.

— Melsom er på et korttidsopphold som vi ønsker å tilby til så mange som mulig. Ved å jobbe her får de som ikke jobber med transaksjonsrelatert arbeid til vanlig, en eksponering mot dette fagområdet. Ellers får de bidra i internasjonale transaksjoner og opplevelsen av å bo og leve i London, sier Røsås.

I tillegg har firmaet en ordning for fullmektiger som allerede er tilknyttet M&A- og kapitalmarkedsavdelingen, slik Røsås er, og kan bli utplassert på London-kontoret i ett år. Opp gjennom årene har mange advokater hatt opphold ved Thommessens eneste utenlandskontor.

Til tross for at London er åpnet opp, er aktiviteten i bybildet betydelig lavere enn før pandemien. Og blant dem som er ute i finansdistriktets hovedgate Cheapside er det tett mellom munnbindene. Ingen vil tilbake til lockdown og månedene med strenge tiltak og skyhøye innleggelsestall på sykehusene..

- ØKT PRODUKTIVITET

Røsås opplever at det har vært et høyt aktivitets-

Petter Melsom (t.v.) og Martin Juell Mjaaland er Thommessens utsendte i London denne høsten.

— Henger bildet rett nå, spør Lars Eirik Gåseide Røsås idet han gjør den siste finpussen på den nyoppussede London-leiligheten der advokatfullmektig Petter Melsom skal bo i de neste par månedene.

nivå gjennom hele pandemien i kapitalmarkedet, periodevis også i M&A-markedet.

— Men vi merker at det er færre på gatene og på kontorene i City nå, spesielt på mandager og fredager, selv om businessen i City har gått sin gang. Mange av dem som tidligere jobbet her er blitt spredd over hele Europa. Særlig italienerne og spanjolene har dratt hjem, sier Røsås.

Samtidig har produktiviteten i finans- og advokatbransjen altså holdt seg på et høyt nivå gjennom pandemien.

— Det har jo ikke vært noe annet å gjøre enn å jobbe, og tid har ikke gått med til lange lunsjer eller reising til og fra jobb. Nå som samfunnet åpner opp sliter mange med å følge opp alt.

At Petter Melsom først kom på plass i disse dager, og ikke rett etter sommerferien var en direkte følge av Brexit og nye byråkratiske visum-prosesser for utenlandske arbeidere i Storbritannia.

I BENSINKØ

De reelle kostnadene ved Brexit begynner sakte, men sikkert å gjøre seg gjeldende.

— Vi ser en betydelig mangel på arbeidskraft, det mangler for eksempel stebilsjåfører og arbeidere i lavtlønnede yrker der man ikke så enkelt får visum lenger.

— Energiprisene går opp over hele verden, men de går virkelig til himmels her, siden UK tidlige-

re var en del av EUs indre energimarked, legger Røsås til.

Selv har Thommessen-partneren også fått merke hva Brexit kan føre til.

— Jeg sto nylig selv i bensin-kø — det var en skikkelig surrealistisk opplevelse. Alt som er vanskelig blir enda verre her, og det tror jeg vi bare vil se mer og mer av.

FORTSATT STERK POSISJON

— I hvilken grad vil City fortsette å være en hub for internasjonalt næringsliv, og dermed også for advokater i fremtiden?

— Jeg tror ikke det vil skje så mye over natten, og jeg er overbevist om at London på grunn av historikken og språket fortsatt vil være et attraktivt sted å gjøre transaksjoner. Men det er lett å se at posisjonen er blitt svekket av Brexit. Hvor dramatisk det blir for City, gjenstår å se. Jeg ser ingen europeisk by som kan ta over for Londons posisjon. Pr. nå er jeg mer bekymret for at amerikanerne reiser tilbake, og at London og Europa svekkes sammenlignet med New York, sier Røsås.

Selv har han engelsk advokatbevilling, og har ingen planer om å flytte tilbake til Norge.

— Vi har det fortsatt veldig fint her. Men man gjør seg jo tanker om at dette landet er på vei i gal retning. For dem som allerede sliter økonomisk, kan dette bli et enda tøffere sted å være. UK er jo ett av landene i Vest-Europa med størst forskjeller, sier Røsås. •

— Britiske selskaper har ikke sluttet å gjøre transaksjoner i Norge, og norske selskaper gjør fortsatt transaksjoner her. Men Brexit har påvirket hvordan vi strukturerer transaksjonene med tanke på selskapsform, og hvilke jurisdiksjoner vi bruker, sier Lars Eirik Gåseide Røsås.

LEVER UT London-drømmen

Sofie Gleditsch og Sindre Myklebust stortrives med å jobbe for Wikborg Rein i London.

”
Jeg opplever at det er lite
hierarki, og en god åpen
dør-policy her.

”
Her møter du ikke bare
engelske kolleger, men folk
fra Sri Lanka, Australia,
og Kina. Jeg opplever det
som verdifullt.

Etter månedsvis på hjemmekontor er Wikborg Reins Sophie Gleditsch og Sindre Myklebust mer enn klare for å bryne seg på både faglige utfordringer og sosiale arrangementer med Londons finanselite.

TEKST: HENRIK SKJEVESTAD FOTO: NINA E. RANGØY

LONDON:

Det er mange som har hatt det verre enn meg, men det er klart at oppholdet så langt er blitt helt annerledes enn det som opprinnelig var planen. Likevel har jeg aldri angret på at jeg dro, sier advokatfullmektig Sindre Myklebust.

Etter to år i Wikborg Rein i Oslo startet Myklebust som fullmektig ved kontorets shipping og offshore-avdeling i London januar 2020 – to måneder før statsminister Boris Johnson sendte bri-tene på hjemmekontor.

INTERNASJONAL PROFIL

Som student hadde Myklebust også opphold som paralegal ved samme kontor. Vi møter ham sammen med kollega Sofie Lang Gleditsch som er trainee solicitor i Wikborg Reins lokaler i Cannon Street i byens finansdistrikt City, der om lag førtifem medarbeidere jobber for firmaet.

– Noe av det mest attraktive med Wikborg Rein, er at vi i motsetning til de fleste andre norske advokatfirmaer, har en så sterk internasjonal profil. Det tiltalte meg allerede mens jeg studerte. Jeg har alltid vært reise- og eventyrlysten, sier Myklebust.

Wikborg Reins London-avdeling arbeider hovedsakelig med shipping, offshore, energi og internasjonal voldgift - i tillegg til M&A og kapitalmarkedstransaksjoner.

– Ettersom de to første årene ble så skadeskutte hadde jeg blitt dypt ulykkelig hvis jeg måtte flytte hjem igjen nå, ler Myklebust.

– Det er nesten så jeg ikke skjønnte hvor mye jeg gikk glipp av før byen endelig åpnet opp igjen i sommer, og jeg endelig fikk oppleve det man skal her, legger han til.

NORSK ARBEIDSKULTUR

Myklebust er tilfreds med at kontorkulturen oppleves som ganske tilsvarende den hos Wikborg Rein i Oslo.

– Selv om det selvfølgelig er noen forskjeller på detaljnivå, opplever jeg at det er lite hierarki, og en god åpen dør-policy her. Sann sett har det vært veldig enkelt å komme hit. Mitt inntrykk er at også våre engelske advokater setter pris på at vi har klart å etablere og opprettholde en norsk arbeidskultur her på kontoret.

En ting er likevel annerledes. I enda større grad enn i Norge tar både fullmektiger, advokater og partnere gjerne del i Londons mange sosiale arrangementer.

– Noe av det morsomme her er at man kan være på den mest obskure plassen, og møte fantastisk interessante personer fra overalt i verden.

I motsetning til Myklebust, har Sofie Lang Gleditsch hele sin utdanning fra Storbritannia. Hun nå jobber først og fremst med transaksjoner.

– London er en av de mest dynamiske og spennende byene i verden. Jeg synes det er viktig å komme seg litt ut av Norge når man er ung. Her møter du ikke bare engelske kolleger, men folk fra Sri Lanka, Australia, og Kina. Jeg opplever det som verdifullt, sier hun.

– En del av sakene vi jobber med her har ingen tilknytning til hverken Norge eller Europa, men det gjelder jo for så vidt saker i Oslo også, legger hun til.

TI ENGELSKE PARTNERE

At Wikborg Rein har et stort kontor i London med ti engelskrettslig kvalifiserte partnere, er derimot ikke alle i bransjen klar over.

– Jeg har møtt folk fra norske redier som ikke har fått med seg at vi nå er et fullservice engelskrettslig firma innenfor shipping og offshore, sier Myklebust.

Foreløpig er det langt fra alle medarbeiderne som er tilbake på kontoret hver dag.

– Jeg har bare et kvarter til jobb, men vi har flere som har både en og to timers reisevei til kontoret. Dermed er det fint å kunne være på hjemmekontor noen dager i uken, sier Gleditsch, som selv er på kontoret om lag tre dager i uken. •

VI HAR JULEGAVENE DET BARE FINNES ÉN AV!

Juleauksjonen 2021 varer fra 18.–28. november.
Logg inn og by på: www.smbantikviteter.no/auksjon

Vi sender over hele landet, samt bistår med papirer og transport for eksport til utlandet.

Sølvesen Myhre Berntsen selger kunst og antikviteter av høy kvalitet, og bistår også med taksering ifbm salg/arv.
Vi søker faste oppdragsgivere ifbm taksering/realisering, og ønsker kontakt med deg -hvis ditt firma jobber med dette

GALLERI SØLVESEN MYHRE BERNTSEN
FROGNERVEIEN 31. 0261 OSLO

www.smbantikviteter.no Tlf: 40 40 20 29

SMBANTIKVITETER

Ikke alle
forstår

MAKTENS SPRÅK

- Om du snakker «advokatsk», er det mange som ikke bare synes du høres gammel ut, men som ikke forstår hva du sier.
- Advokater bruker engelske ord som mange ikke forstår.
- Må juridisk språk være komplisert fordi det skal være presist og nøkternt? Nei, mener Språkrådet, ja mener mange jurister.
 - Retoriske grep kan hjelpe deg å vinne saken.
- Ved nyttår trer den nye språkloven i kraft. Den slår fast at viktige lovtekster som angår mange, bør ha en språklig form som gjør dem lette å forstå.

TEKST: NINA SCHMIDT

Nylig falt en viktig kjennelse om ankesiling i Høyesterett. Det var første gang Høyesterett i avdeling behandlet en ankenekt i en seks-årssak. I avgjørelsen opphevet Høyesterett lagmannsrettens beslutning om ikke å tillate anken fremmet.

Så langt, så bra. Forsvarsadvokatene jublet, spesielt Frode Sulland, som førte saken i Høyesterett.

Men språket i kjennelsen kunne vært mye tydeligere, me-

ner han. I en debatt om ankesiling arrangert av Oslo krets, sa han at Høyesterett i kjennelsen knesatte en viktig bevis-setning, men at de uttrykte seg ganske kronglete og komplisert.

— Avsnitt 33 har en håpløs setning som ikke burde vært sluppet gjennom språkkontrollen i Høyesterett, sa Sulland.

Her er setningen han viser til:

«Generelt gjelder at dersom tiltalte benekter å ha begått den handlingen som beskrives i tiltalen, kan hans eller hen-

nes forklaring bare settes til side som mindre troverdig enn forklaringene fra fornærmede og andre vitner dersom lagmannsretten, på grunnlag av skriftlig og forenklet behandling, har grunnlag for å konstatere at det samlet foreligger bevis og omstendigheter som gjør at det kan utelukkes at den tiltalte forklarer seg riktig. Dette gjelder typisk der det foreligger fellende tekniske bevis, men er ikke begrenset til slike tilfeller.»

Synes du setningen burde ha vært formulert enklere?

Et klart og forståelig juridisk språk bidrar til å styrke demokratiet og rettssikkerheten, heter det i NOU'en som ligger til grunn for den nye språkloven, som trer i kraft 1. januar 2022.

PRESSET PÅ NORSK

Engelsk utgjør et press mot det norske språket på flere samfunnsområder, heter det i NOU'en.

I advokatbransjen brukes mange engelske ord for å beskrive både fagområder og titler. Due diligence og compliance er helt vanlige uttrykk, og mange i bransjen har titler som associate, specialist counsel, digital project manager, case controller, transaction manager, office administrator eller facility manager, for å nevne et tilfeldig utvalg.

I en befolkningsundersøkelse fra 2020 svarte 85 prosent at de mener det er viktig at norsk blir brukt i størst mulig grad i samfunnet. Hele 89 prosent sier det er viktig at norsk språk står sterkt.

— Vi bør utvikle norske ord. For eksempel kan compliance oversettes med «forsvarlighet», sier Petter Gottschalk, professor emeritus ved Bis institutt for ledelse og organisasjon, og IT-ekspert.

— I miljøer der mange advokater arbeider med dette fagområdet, for eksempel i banker som Nordea og DNB, så blir de kontaktet av folk som spør «er dette forsvarlig», ikke om ting er «compliant», sier han.

IKKE SÅ PRESIST

Gottschalk har forsket på kunnskapsledelse, og skrevet flere bøker om blant annet datakriminalitet og økonomisk kriminalitet.

— Mitt tidligere fagområde var IT, og i den bransjen var bruken av engelsk enda mer utbredt enn i advokatbransjen. Men vi fant mange norske ord, og jeg tror at det kan advokatbransjen også gjøre.

At fagfolk skriver på engelsk, har han stor forståelse for. Det han derimot ikke liker, er å blande språk.

Han mener at det juridiske språket ikke nødvendigvis er så presist som mange vil ha det til.

— Lovparagrafer skal dekke alt det tenkelige og for så vidt det utenkelige. Et eksempel er paragrafen om korrupsjon

— Da jeg var advokat, ble jeg plutselig oppmerksom på at de retoriske teknikkene jeg brukte for å presentere noe muntlig eller i skriftlige dokumenter, var viktigere enn sannheten i enkelte situasjoner, sier den tidligere britiske advokaten Douglas Tappin.

— Vi bør utvikle norske ord. For eksempel kan compliance oversettes med «forsvarlighet», sier Petter Gottschalk, professor emeritus ved Bis institutt for ledelse og organisasjon, og IT-ekspert.

(straffeloven § 387) der man snakker om en «utilbørlig fordel». Det er ikke mye presist.

RETORIKKENS NEDSIDER

Amerikanske retorikk-eksperter hyller Apple-grunnlegger Steve Jobs (1955-2011) som en av nåtidens aller største talere. Hans tale ved lanseringen av den første iPhone tilbake i 2007, er et skoleeksempel på strålende talekunst, mener de.

«So we're going to reinvent the phone», sa Jobs en rekke ganger i talen, der han brukte hele 16 kjente retorikk-teknikker, som gjentakelser av et ord eller en frase i begynnelse av flere setninger.

En som ikke lenger er like fascinert av retorikk, er den tidligere britiske advokaten Douglas Tappin, nå foredragsholder og komponist og bosatt i USA.

I en Ted Talk med tittelen «Rethinking Rhetoric» snakker han om talekunstens nedsider.

— Da jeg var advokat, ble jeg plutselig oppmerksom på at de retoriske teknikkene jeg brukte for å presentere noe muntlig eller i skriftlige dokumenter, var viktigere enn sannheten i enkelte situasjoner. Hvis jeg kunne gi et bilde på situasjonen som var mer overbevisende enn noen andres bilde, så ville dette bildet bli trodd, uavhengig av om det var sant eller ikke. Det er grufullt.

— Jeg så denne mekanismen også utenfor mitt eget fagfelt. Jeg så det i politikk, i journalistikk, og kunne kjenne det igjen i kunstnerisk arbeid. Jeg vet at dette er en uheldig side av den juridiske prosessen, sier Tappin i foredraget.

KAMPEN OM FORTELLINGENE

Nylig utkom boken *Troverdighet i rettssalen*. Kampen om fortellingene som retter søkelys på hvordan ulike historier kjemper om å være den mest overbevisende i rettssalen.

Boken er skrevet av litteraturviter Line Norman Hjorth, og er basert på hennes doktorgradsarbeid på Orderud-saken.

«Den enkelte borgers rettssikkerhet og rettens søken etter sannhet i konkrete saker, utfordres av en rettspraksis som legger til rette for konkurrerende og derfor gjerne forenklede fortellinger», skriver Hjort. •

SPRÅKRÅDET:

Taper kampen mot enkelte juridiske uttrykk

Mange jurister bruker gammeldagse ord som «hensynta», «begunstige» og «for så vidt gjelder». Vanskelig språk kan skape uklarheter, mener Språkrådet, som har laget en ny, stor håndbok for jurister med skrivetips og forslag til forenklinger.

TEKST: NINA SCHMIDT

Jurister er absolutt ikke alene om å skrive tungt. En undersøkelse gjort av Direktoratet for forvaltning og IKT viste at jurister er bekymret for at nyansene forsvinner dersom språket forenkles «ukritisk». Men det stemmer ikke at språklige endringer går utover presisjonen, sier Anna Senje, som er seniorrådgiver i Språkrådet.

Språkrådet gjør ingen «ukritiske» forenklinger, presiserer hun. Språklige endringer skal aldri gå ut over innholdet.

– Det finnes flere måter å uttrykke et innhold på, og det er ingen grunn til å velge den vanskeligste. Ideelt sett bør man finne formuleringer som letter forståelsen. Det er antagelig ganske lang avstand mellom det jurister oppfatter som presist og det vanlige folk oppfatter som forståelig, sier Senje.

Språkrådet legger mye arbeid i å finne enkle uttryksmåter som er like konsise som tekstene de arbeider med å forenkle. At lovtekstene er forståelige – og ikke til å misforstå – er svært viktig, sier hun.

Hvordan formulere seg slik at man blir lyttet til?

CHRISTIAN REUSCH
Partner, Simonsen Vogt Wiig, Oslo
Leder av lovutvalget for sivilprosess og voldgift
Medforfatter av boken Ærede rett, Kræsjkurs i sakførsel

- Korte setninger er bra. Bruk gjerne verb i stedet for substantivering, slik som det er vanlig på nynorsk. Og unngå ord som gjør at du høres ut som du er hundre år gammel (det vil si slike gammeldagse ord eller fremmedord som bare jurister bruker, og ingen andre).
- Bruker du mange ord og snakker fort, kan du høres flink ut. Men dessverre skjønner antagelig ikke tilhørerne hva du forsøker å formidle, og kan fort miste interessen.

– Lover og forskrifter er øverst i teksthierarkiet, og språket påvirker mange andre tekster, for eksempel vedtaksbrev. Lover og forskrifter inneholder informasjon om rettigheter og plikter, og hvis de ikke blir godt nok forstått, er det et problem. Derfor bør lovtekster som angår mange få en språklig utforming som ikke er uklar. Hvis ikke, blir de vanskeligere å etterleve.

SPRÅKHJELP TIL JURISTER

I vår kom Språkrådet med den splitter nye veilederen *Godt språk i regelverk*, en 99 sider lang håndbok fullpakket med praktiske eksempler fra lover, lovutkast og forskrifter. Den ble lansert på et digitalt seminar med over tusen deltagere.

– Man kan laste ned veilederen digitalt, eller bestille den i papirutgave via Språkrådets nettside, sier Senje.

Interessen for veilederen er stor. Hun har deltatt i prosjektet «Klart lovspråk 2012-2019», har holdt en rekke seminarer og kurs om temaet, og har hatt hovedansvaret for veilederen.

Hun understreker at Språkrådet ikke er ute etter å ta fagspråket fra juristene, men å gjøre lovtekster som angår mange, lettere å forstå.

AVDEKKER UKLARE LOVFORSLAG

Vanskelig, juridisk språk er ganske utbredt i lovtekster, mener hun. I veilederen finnes hundrevis av eksempler på vriene formuleringer fra lover og forskrifter, med forslag til omskrivninger.

– Eksempelene er autentiske, og er hentet fra tekster vi har jobbet med, forteller Senje.

Språkrådet har holdt en rekke kurs i klarspråk sammen med lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet, og blir ofte kontaktet når lover skal revideres, eller nye lover skal skrives.

– Da sender gjerne lovutvalget eller departementet oss teksten, kapittel for kapittel, som vi kommer med innspill til. Deretter har vi gjerne et skriveverksted der jurister, andre fagfolk og vi fra Språkrådet diskuterer tekstene. Dette er etter min oppfatning den beste måten å jobbe på. Det hender ikke sjelden at det avdekkes uklarheter i selve innholdet.

SLÅSS MOT VINDMØLLER

Som regel er juristene lydhøre for endringsforslag,

Håndboken gir råd om rettskrivning, tegnsetting og lovhenvisninger, og om struktur, ordvalg, setningsbygning, nynorsk i lover og forskrifter og kvalitetssikring og arbeidsmetode. Den kan bestilles i papirutgave eller lastes ned som PDF på Språkrådets nettside.

men noen gjenganger-uttrykk er vanskelige å endre, forteller Senje.

– Jeg kan nevne ett som vi har støtt på mange ganger i vårt arbeid med lovtekster, og det er uttrykket «finnes ubetenkelig». Det finnes andre måter å si dette på som er mer forståelige for folk flest, for eksempel at noe er forsvarlig. Her har vi som regel ikke fått gjennomslag, og omkvedet er at dette er en etablert juridisk uttrykksmåte som ikke kan byttes ut. Det er visst ikke et godt nok argument at uttrykket ikke er forståelig for dem det gjelder, sier Senje.

Hun tipser om at man ofte kan finne gode, alternative ord ved å gå via nynorsk.

– I tidligere høyesterettsdommer Karl Arne Utgårds bok *Juridisk og administrativ ordliste* fra bokmål til nynorsk, er «ubetenkelig» for eksempel oversatt med «forsvarleg». God nynorsk ligger nærmere klarspråkidealet enn bokmål. Men det som ofte skjer, er at de som ikke er vant til å skrive nynorsk, oversetter tekster ord for ord fra et omstendelig bokmål. Da blir det dessverre veldig dårlig nynorsk.

EN ANNEN BETYDNING FOR HVERMANNSEN

Mange jurister bruker gjerne lange og innfløkte setninger, og enkelte vanlige ord brukes på uvanlige måter, påpeker Senje.

Passiv form – som i «det anføres at» i stedet for «jeg anfører at» er også utbredt blant jurister, kanskje fordi den passive formen oppfattes som mer saklig og nøktern.

– Det koster å arbeide med språket, men den investeringen betaler seg på lengre sikt. Hvis man uttrykker seg forståelig, når man lettere frem til mottageren. Man slipper kanskje også å få en irritert mottager på telefonen, sier Senje.

Hun gir et eksempel fra Sverige, der Försäkringskassan, som er Sveriges svar på Nav, sendte ut et brev til tusenvis av pensjonister med et innhold som mange av mottagerne fant ubegripelig.

– De fikk mange hissig pensjonister på tråden. Dersom de hadde lagt mer arbeid i å formulere seg enklere så informasjonen ble mer forståelig, kunne de ha spart både tid og penger, sier Senje.

Hun mener det nå gjøres veldig mye godt språkarbeid i offentlig sektor.

– Det har virkelig skutt fart. Mange statsorganer og kommuner satser på klarspråk. Nav er et eksempel. De får mye kritikk, men gjør en stor innsats. •

«advokatsk» / forståelig norsk

anføre	oppgi, føre opp
angjeldende	den eller de det gjelder, den / det aktuelle, denne, dette
anses som	regnes som
anvendelse	bruk
avgi	gi (fra seg)
befatning	tilknytning, medansvar
begunstige	tilgodese, gi fordeler
besiktigelse	ettersyn, undersøkelse, kontroll
besikke	utnevne, oppnevne
bevirke	føre til, forårsake, få i stand, få til
dog	likevel
erleggelse	betaling
forefinnes	er, finnes
forestå	stå for, sørge for, lede
forevise	vise (fram)
gjøre gjeldende	vise til, bruke som argument, hevde, påstå
henstand	utsettelse
herunder	1 under dette, i den forbindelse 2 blant annet, medregnet, inklusive
hva gjelder	når det gjelder
likeledes	også, likeså
nærværende	denne, dette
oppebære (lønn/trygd)	motta (lønn/trygd)
påkrevd	nødvendig
samt	og
således	slik, dermed
tillike	også, i tillegg, dessuten
underretning	beskjed, melding, informasjon
utferdige	utarbeide

Kilde: Godt språk i regelverk, Språkrådet 2021 og Kansellilisten

Eksempler:

«Den foreliggende rapport.»

SKRIV HELLER:

«Denne rapporten»

«Advokaten har anført følgende under hovedforhandlingen.»

SKRIV HELLER:

«Advokaten har bemerket / påpekt / hevdet følgende under hovedforhandlingen.»

«Dette utgjør et problem.»

SKRIV HELLER:

«Dette er et problem.»

«Klagers første anførsel er knyttet til likebehandling og konkurranse.»

SKRIV HELLER:

«Klagerens første merknad / innvending gjelder likebehandling og konkurranse.»

– I kraft av sin kompetanse har jurister til dels stor makt og innflytelse. Mye handler om å gjøre bedømmelser og treffe beslutninger som ikke bare formes av juridiske argumenter, men også av psykologiske faktorer, sier professor Sverre Blandhol.

– Du må treffe dommeren i hjertet

Hvordan få dommeren til å sitte og nikke og følge årvåkent med på det du sier, og til å få lyst til å gi deg medhold? – Du må, i tillegg til gode argumenter, levere en kronologisk fortelling som berører lytteren emosjonelt, råder jusprofessor og retorikk-ekspert Sverre Blandhol.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Advokater bør bygge opp faktumdelen av sitt innledningsforedrag som en fortelling, og bruke fortellingens struktur til å formidle sitt budskap, sier Sverre Blandhol.

Han er professor ved Institutt for offentlig rett ved UiO og holder jevnlig kurs i argumentasjon og prosedyreteknikk, samt et kurs som heter «Retorikk i rettssalen».

– Jeg har lenge interessert meg for retorikk, og det har sammenheng med at jussen allerede i sin kjerne handler om å kunne sette sammen opplysninger, vinkle dem og presentere dem på riktig

måte – for så å argumentere på den mest overbevisende måten, sier Blandhol.

Retorikken har tre sentrale komponenter som kalles det retoriske triangelet, forklarer han.

– Disse er *etos*, altså troverdighet og budskap, *logos*, som handler om budskapet; både fremstilling av faktum og argumentasjon og *patos*; det vil si lidenskap – hvilket i denne sammenheng betyr at dommeren ikke bare skal tenke at det er riktig å gi deg medhold, men han eller hun skal ha lyst til det, fordi dommeren kanskje føler en viss indignasjon eller medlidenhet, eller er blitt engasjert både mentalt og emosjonelt, sier han.

ØVELSE GJØR MESTER

På kurset trenes advokater i å fremføre mini-prosedyrer etter retorikkens normer. Retorisk metode kan læres og vil gjøre det lettere ikke bare for deg selv, men også for dommeren som skal treffe riktig avgjørelse, påpeker han.

Retorikken deler arbeidet med å bygge opp en god tale i fem faser. Disse fasene kalles *inventio*, *dispositio*, *elocutio*, *memoria* og *actio*.

– I den første fasen, *inventio*, må du avgjøre hva som er problemstillingen og hvilke bevisma-

teriale og argumenter du skal bruke. I dispositio-fasen ordner du disse i riktig rekkefølge. Så i tredje fase, *elocutio*, skal du gi talen liv og kraft. I *memoria*-fasen forbereder du deg til å avlevere den og til å huske den, og så er *actio*-fasen selve avleveringen, den muntlige presentasjonen.

Alt dette kan du øve på.

– Talent og trening forklarer prestasjonen, men husk at du ikke kommer noen vei bare med talent, eller bare med trening, om du er helt talentløs. Det er kombinasjonen som avgjør, men alle kan trene og utvikle seg. Husk at det er flere måter å lykkes på som taler i rettssalen. Å kjenne seg selv og å bruke seg selv som person, er viktig.

FRYKTER Å TALE OFFENTLIG

Mange opplever talen i rettssalen som krevende, medgir han.

– I undersøkelser om hva folk frykter mest, så toppe det å holde en offentlig tale, folk frykter dette mer enn sin egen begravelse. Mange kan nok være nervøse, det gjelder jo de aller fleste, men det er bra å være nervøs for å prestere bra.

Det skal ikke så mye til å heve seg et hakk eller to, sier Blandhol.

– Det kan være dette som skiller mellom dommeren som sitter og kjeder seg og må anstrenge seg for å følge med, til en situasjon der dommeren sitter og nikker og følger med og får den hjelpen hun eller han trenger.

Å forsøke å sette deg inn i hva dommeren trenger, altså mottagerens situasjon, er et godt tips, sier han.

– Hva er norske dommere opptatt av? Jo, å avsi en riktig dom. Så avpass retorikken din til det; du skal hjelpe dommeren med oppdraget, som er å

Sverre Blandhol

Professor ved Institutt for offentlig rett, UiO. Doktorgrad i juss, mastergrader i psykologi og idéhistorie.

Tidligere advokat i Wiersholm.

Holder kurs blant annet i meklings, profesjonell forhandling og retorikk i rettssalen.

Har skrevet flere juridiske lærebøker om blant annet juridisk argumentasjon og konfliktanalyse.

Hvordan formulere seg slik at man blir lyttet til?

ELLEN CECILIE MOSTAD

Partner i Advokatfirmaet Tindved, Stavanger

– Stol på egne ord og tanker – ikke let etter andres. Det er nyttig å diskutere med andre, med det du fremfører bør være ditt eget. Det som er sant og ekte har en egen overbevisningskraft.

– Tenk gjennom og kommuniser hva saken (eller forhandlingen, samtalen) egentlig handler om. Er problemet at noen har brutt avtalens pkt. 3 fjerde ledd, eller er problemet at motpartens avtalebrudd skaper en utilsiktet ubalanse eller urettferdighet? Bruk tid på å forstå hvorfor du bør bli lyttet til. Først når tanken er klar, er det lett å argumentere logisk og klart.

– Skal du i retten må du alltid kunne saken. Når du kan saken, er det lett å løsrive seg fra manus. Løsriv deg fra manus! Kommunikasjon som har kontakt med øyeblikket og de du kommuniserer med eller til, er mer interessant enn en opplesning av et ferdigskrevet manus.

finne riktig faktum og jus. Du har til rådighet din egen troverdighet og klientens, og evnen til å utforme budskapet på en overbevisende måte med tilstrekkelig engasjement og innlevelse, så dommeren rent emosjonelt føler seg trygg på å avsi en riktig dom. •

BLANDHOLS TIPS:

Historiebygging – steg for steg

• Innledningsforedraget bør alltid fremstilles kronologisk.

– Når vi mennesker skal lære noe om et nytt saksforhold, så organiserer vi informasjonen som en fortelling i hodet, der ting foregår over tid. Saken kan være veldig kompleks og detaljrik. Da er det ekstra viktig å gi dommeren en måte å ordne saken på. Derfor bør saker alltid fremstilles kronologisk.

– Ikke alle tenker at dette er opplagt, men heller at de må behandle for eksempel foreldesspørsmål først og så spørsmål knyttet til det som er mangelfullt. Men om saken ikke fremstilles kronologisk, er det vanskelig for dommeren å henge med. Jo større saken er, desto viktigere er dette.

• Let etter årsaken til at tvisten oppstod, til kompleksiteten i saken.

– I bunnen av enhver tvist er det en historie om mennesker som handler for å oppnå sine mål, og så har de møtt motstand. Prøv å forstå de menneskelige konfliktene, for de er grunnlaget for alle rettssaker. Med en gang du får frem dette, har du kommet langt.

• Gjenta viktige poenger flere ganger.

– Jobb med å finne sakens «catch-frase»; altså ordene som beskriver kjernen i konflikten. En sak som går i fem uker i retten er gjerne veldig kompleks og har mange nyanser, men ofte har den en kjerne.

– Husk at i muntlig tale er ordet borte i det det er sagt. Da passer repetisjon og gjentakelser, og er et middel til det jeg kaller retorisk forsterkning. Her kommer *patos*-delen i retorikken inn; det er ikke nok med gode argumenter – de må også være sterke og resonnere emosjonelt. Dette trenger ikke være indignasjon eller medfølelse, men handler om den emosjonelle holdningen eller opplevelsen, at spørsmålet ikke bare er intellektuelt, men at logikken tilsier at det er riktig.

• Fokusér på historien, ikke dokumentene.

– Det kan være veldig fristende, særlig i saker med mange dokumenter, og til dels lese dem opp og fortelle om dem på en litt livløs måte. Fokusér heller på fortellingen, ikke dokumentet: Hva er det dette dokumentet gir til historien du vil fortelle? Få frem den linjen, det er veldig viktig.

Klarspråk-satsningen ved UiO skal gå over ti år, og finansierer én fast vitenskapelig stilling og inntil tre stipendiater, forteller Jon Christian Fløysvik Nordrum

– Lovene fungerer ikke om folk ikke forstår dem

– Jusspråket er spesielt fordi det har direkte betydning for folks liv. Men jeg har flere ganger opplevd at juridiske ord og uttrykk som jurister tar for gitt er relativt utilgjengelige for folk flest.

TEKST OG FOTO: KARI HEGSTAD

Det sier førsteamanuensis og leder av Klarspråk-prosjektet ved UiO, Jon Christian Fløysvik Nordrum ved Institutt for offentlig rett.

For fem år siden inngikk Det juridiske fakultetet ved UiO en avtale med Kommunal- og moderniseringsdepartementet om prosjektet «Klarspråk i juridisk forskning og undervisning».

Nordrum har vært prosjektleder siden 2018.

«Jussens språk avgjør hvem som har rett og plikt, hvem som skal få og ikke få. Jusspråk og jus-systemene er gjennomføring av politikk og folkestyre. Et forståelig juridisk språk legger til rette for

demokratisk deltakelse. Det er derfor åpenbart at det juridiske språket betyr mye for både samfunn og individ», skriver Nordrum i en artikkel i Tidsskriftet Michael, som utgis av Det norske medisinske Selskap.

Jusspråket har mange likhetstrekk med det medisinske språket, mener han.

«Begge språkene har viktige funksjoner i samfunnet, utøves av tradisjonssterke profesjoner og på flere områder kan felles innsats for godt språk ha stor samfunnsnytte.»

FORSTÅR IKKE «LEDD»

Til Advokatbladet forteller han at han har jobbet mye med skole- og undervisningsfeltet, og erfart at lovtekster ikke alltid forstås.

– Store deler av opplæringsloven retter seg mot lærere og rektorer. Jeg opplevde at veldig mange ikke forstod hva «ledd» betyr. Dette ordet er jo helt elementært for jurister, men det er ikke nødvendigvis opplagt for alle. Mye forvirring kunne vært unngått hvis vi for eksempel brukte ordet «avsnitt» i stedet.

– Et annet eksempel er ordet «kompetanse», som resten av befolkningen bruker om «kunnskap», men som jurister bruker om å ha myndighet.

– Jusspråket inngår i lover, forvaltningsvedtak og dommer som har veldig stor betydning for vanlige borgere. Lovgivningen vil ikke fungere etter sin hensikt dersom folk ikke forstår den, så her er det også et demokrati- og styringsperspektiv, sier han.

– SLITER MED LOVENS RELEVANS

Forskningen på lovspråk viser faktisk at folk ofte synes det er ganske enkelt å forstå lovene våre, selv om enkelte ord i seg selv kan være vanskelige, forteller Nordrum.

– Men mange sliter med å forstå at en lov kan være relevant for den situasjonen de befinner seg i, og med hvordan de kan anvende lovteksten på sitt eget tilfelle. Folk forstår for eksempel betydningen av vilkåret «særlig behov» på et språklig nivå, men hvordan kan de vite hva som faktisk skal til for at noe utgjør et «særlig» behov?

At en lov rent språklig er forståelig for folk flest, betyr ikke at den er god, påpeker han.

– I denne sammenhengen er det selve subsumsjonen, altså anvendelsen av regelen, som typisk er det største problemet. Det samme gjelder folks mulighet til å finne frem til den aktuelle loven. Mange vet ikke hvor de skal lete, eller hva de skal lete etter. Her kan forskningen lett bomme hvis man tester om lovspråket er godt på en måte som ikke er realistisk, mener han.

TILTAK FOR BEDRE LOVER

En god lov skal være lett å forstå, ha få bivirkninger, virke etter sitt formål og være enkel å etterleve både for borgerne og for forvaltningen, understreker Nordrum. Likevel opplever han at vi vet for lite om nettopp dette.

Gjennom klarspråksatsingen på jusstudiet i Oslo trenes studentene til å utforme klare regelverk.

– Vi ønsker å utvikle den språklige bevisstheten som behøves for at lovspråket skal bli enklere og mer tilgjengelig for folk flest.

Fakultetet har i faget lovgivningslære startet en såkalt «Lovlab» der studentene lærer å skrive gode lover. Studentene skriver utredninger for reelle oppdragsgivere som skal publiseres i serien «Jusstudentenes offentlige utredninger» (JUO).

– Studentene øver seg på å skrive klart og godt, og utvikler forståelse for sentrale juridiske tekstsjangre som lovtekst, forskriftstekst

og utredningstekst. Dette får de også trent på i semesteroppgaver og ved innlevering av prosesskrift, forteller Nordrum.

FLERE SAMARBEIDSPARTNERE

Klarspråk-prosjektet har også inngått samarbeidsavtaler med Språkrådet, NAV og Lovdata. Flere språkforskere og retorikere har bistått i undervisningen. Utdeling av studentstipend, praksisplaser og oppdrag til «Lovlab» har inngått som en del av samarbeidet.

– Departementene har endelig skjont at vi har en vei å gå på dette feltet, og for å ta problemet med roten, så er jusstudiet et naturlig sted å begynne, sier Nordrum. •

Klarspråks fem forskningsområder

1. Skriveundervisningen skal knyttes til forskning om nyvinninger innen den juridiske tradisjonens skrive- og tenkemåter.
2. Hvordan begrunnes forvaltningsvedtak? Disse har stor betydning for borgernes mulighet til å forstå vedtakene, og for å vurdere sine muligheter til å klage.
3. Hva er utfordringene ved lovspråk og annet rettsspråk? Hvilke verktøy kan brukes for å forbedre lovtekster og forvaltningstekster?
4. Språkets betydning for svake gruppers rettsstilling. Hvordan hjelpe disse til lettere å forholde seg til regler.
5. Digitaliseringens betydning for rettsikkerhet, rettsformidling og rettsanvendelse, og da særlig for velferdsstaten.

(Kilde: Artikkelen «Arbeidet med juridisk klarspråk» av Jon C. Fløysvik Nordrum i Tidsskriftet Michael utgitt av Det norske medisinske Selskap.)

«Et grunnvilkår for at reglene om heving skal komme til anvendelse, er at det må være en mangel ved bilen.»

SKRIV HELLER:

«Et grunnvilkår for at reglene om heving skal kunne brukes / skal gjelde, er at det må være en mangel ved bilen.»

«Den siktede vedgår befatning med saken.»

SKRIV HELLER:

«Den siktede vedgår at han har hatt noe med saken å gjøre.»

«For så vidt gjelder ...»

SKRIV HELLER:

«Når det gjelder ...»

«Dersom endringen ikke er hensyntatt, bes det gitt en begrunnelse.»

SKRIV HELLER:

«Dersom det ikke er tatt hensyn til endringen, ber vi om å få en begrunnelse.»

«Som en følge av at avdelingen ikke fulgte opp utvalgets forslag ...»

SKRIV HELLER:

«Fordi avdelingen ikke fulgte opp utvalgets forslag ...»

– Det er viktig å huske på at det er mange ulike måter å prosedere på. Du bør bruke din egen personlighet, og du kan ikke være noe du ikke er. Jeg har møtt mange motparter som jeg har lært mye av, men også noen som jeg synes har vært veldig dårlige, sier Magnus Hellesylt.

Slik kan du påvirke dommeren til å gi deg medhold

Forbausende mange advokater bruker de første minuttene i sitt innledningsforedrag på prosessuelt tjafs og «oppvarming», mener prosedyreadvokat Magnus Hellesylt i Wiersholm.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Ditt perspektiv bør være at du skal få dommeren til å lytte. Å få medhold er jo det som betyr noe for klienten, sier Hellesylt.

Han er flere ganger rangert som en av Norges fremste eksperter på prosedyre og tvisteløsning i Chambers and Partners og Legal 500, og har prosedert en lang rekke saker i Høyesterett. Han har også holdt prosedyrekurs.

Erfaring med å gå i retten gjør deg ikke nødvendigvis god, for du blir ikke bedre bare av å gjøre ting flere ganger hvis ingen gir deg tilbakemelding, påpeker Hellesylt.

Han anbefaler ferske advokater å ta kontakt med dommeren etter at dommen er falt for å få en tilbakemelding på egen prestasjon.

– Det tror jeg kan være fornuftig og nyttig.

Hans erfaring er at formuleringsevnen hos unge advokater gjennomgående er god.

– Min teori er at dette er fordi de unge er oppvokst med en skolegang som stiller krav til muntlige presentasjoner. Slik var det ikke i min tid. Jeg er ikke bekymret for advokatframtiden!

Advokatbladet ba ham om å dele sine råd om hvordan man skal formulere seg slik at man blir lyttet til.

Her er hans tips, i tilfeldig rekkefølge:

• **Husk at det handler om dommeren, ikke om deg.**

– Du ønsker å skape en tankeprosess hos dommeren som fører til at du vinner saken. Få hodet opp av manus, søk blikkontakt. Ikke vær redd for avbrytelser, spørsmål og diskusjoner med dommeren. Se avbrytelser som en mulighet. De gir deg informasjon om dommerens tankesett, en mulig-

”

Se avbrytelser som en mulighet. De gir deg informasjon om dommerens tankesett, en mulighet til å påvirke, og ikke minst får man et brudd i monotonien.

het til å påvirke, og ikke minst får man et brudd i monotonien som hever oppmerksomheten for fortsettelsen.

• **Legg mye arbeid i innledningen.**

– Du ønsker å gjøre et godt førsteinntrykk og skape interesse fra aller første sekund. Du har muligheten til å presentere saken i «et nøtteskall» og må prøve å suge dommeren inn i din måte å se saken på. Forbausende mange advokater skusler bort denne muligheten og bruker de første minuttene på prosessuelt tjafs og «oppvarming» før de kommer ordentlig i gang.

• **Faktum bør fremstilles kronologisk i innledningsforedraget.**

– Det gir deg muligheten til å fortelle en historie med krefter og motiver bak hendelsene, som har stor overbevisningskraft. En slik form på innledningsforedraget har også et grunnleggende objektivt preg, selv om du fargelegger, og er lett for dommeren å benytte i saksfremstillingen i dommen. Motstå fristelsen til tematisk oppdeling.

• **Ta vare på din troverdighetskapi tal.**

– Dette er «ethos» i den klassiske retorikkens tredeling, hvor de to andre delene er logos (appellen til fornuften) og pathos (appellen til følelser). Konkret: Ikke juks med faktum. Ikke gå forbi svake punkter, men konfronter dem åpent. Ikke bruk håpløse argumenter – dropp dem heller.

• **Utnytt mulighetene som språket gir.**

– Bilder eller «lignelser» kan brukes for å forklare kompliserte spørsmål, men tenk nøye gjennom om de treffer. Let etter slående formuleringer. Vær nøye med begrepsbruk. Det kan være mye subtil makt i ordvalg. Tenk på uttrykket «monstermaster» i debatten om kraftlinjer på Vestlandet. Fantastisk!

• **Når dommeren foreslår pause, svarer du ja.**

– Det spiller ingen rolle hvor godt du formulerer deg hvis dommeren er for trøtt eller ukonsentrert til å få det med seg. Når en dommer spør om det kan passe med en pause, er det mange advokater som ser ned på sitt manus og foreslår å fortsette frem til neste punkt. Vanligvis ikke særlig smart. Si ja umiddelbart, sett en strek i manus der du var kommet, og ta opp tråden etterpå.

«Klageren skal underrettes om vedtaket.»

SKRIV HELLER:

«Klageren skal få beskjed om vedtaket.»

«Det må skje uten opphold.»

SKRIV HELLER:

«Det må skje straks.»

Erik Keiserud.
Foto: Geir Egil Skog

• **Bruk disposisjoner riktig.**

– Detaljerte disposisjoner er bra, men ikke så detaljerte at dommeren taper nysgjerrigheten på hva du sier. Du ønsker at han eller hun skal følge med på deg, ikke «lese foran» i disposisjonen. Men hvis du lykkes med dette, er risikoen at dommeren mister kontakten med disposisjonsdokumentet underveis. Hver gang du kommer til en overskrift bør du derfor minne om hvor du er: «Jeg er nå kommet til disposisjonens pkt. 2.3 om...»

• **Øv!**

– Jeg tilbyr gjerne advokatfullmektiger i Wiersholm en treningsrunde på et møterom der de fremfører en del av innledningsforedrag eller prosedyre for meg. En halvtime eller time er ofte nok. Gir umiddelbar tilbakemelding på prestasjonen. Har vanligvis en veldig bra effekt. Anbefales! •

Hvordan formulere seg slik at man blir lyttet til?

ERIK KEISERUD

Advokat i Advokatfirmaet Erik Keiserud, tidligere Hjort. Tidligere leder av Advokatforeningen og tidligere fast forsvarer i Høyesterett.

– Selv har jeg naturlig nok vært opptatt av både innhold og form i prosedyren. Formålet er jo å påvirke mottakeren av budskapet – dommeren – og da må han eller hun få klar beskjed om hva saken dreier seg om – presentasjon av problemstillingen – og hvor du til enhver tid befinner deg i historien som du skal fortelle retten.

– Både fremstillingen av sakens faktum og argumentasjonen må relatere seg til det som er sakens problemstillinger. Ved anke må du i tillegg fortelle retten hva som er galt i underinstansens dom. Det er viktig å konsentrere seg om sakens viktigste spørsmål og heller «la de ytre fort falle», slik tidligere regjeringsadvokat Hans Michelsen alltid understreket.

– Bruker du for mye tid på «tynne» argumenter, stjeler du av verdifull tid og svekker din troverdighet når du kommer til de «gode» argumentene. Det blir sagt at retten er som en teaterscene, men det er viktig at du ikke overspiller din rolle. «Sterk i sak, mild i form» er fortsatt en god leveregel. I prosedyren skal man være engasjert og fremoverlent, men ikke overdrive eller fremstå som teatralisk.

– Husk alltid blikkontakt med dommeren, det er han eller henne som er mottakeren av ditt budskap. Korte setninger og enkel setningsoppbygging – her svikter nok dessverre advokaten ofte.

PROSEDYRENS «GRAND OLD MAN»:

– Jussen krever ord som ikke er allmenne

Som advokat har Arne Meltvedt (86) prosedert over tusen saker for Høyesterett, og er kjent for sine retoriske evner og glimrende prosedyrer. Men han er ingen tilhenger av å forenkle det juridiske språket.

TEKST OG FOTO: KARI HEGSTAD

Arne Meltvedt var en av forsvarsadvokatene som i Advokatbladets jubileumsutgave ble trukket frem som en av hundre advokater som har bidratt til å forme profesjonens utvikling. Juryen la spesielt vekt på Meltvedts retoriske evner.

– Jeg glemmer ikke den gangen jeg sto i skranken i Høyesterett, og fikk hard medfart fra hele dommerrekka fordi saken min var så dårlig. Da svarte jeg «unnskyld meg, men det er da ikke jeg som har henvist denne saken til høyesterettsbehandling!».

– «Sa du virkelig det», spurte folk etterpå. Men

Det hendte at Arne Meltvedt tok kontakt med motpartens advokat etter rettssaken, og sa at «dette kan ikke ha vært noe godt for deg å høre på, men jeg gjør bare jobben min og ønsker deg lykke til videre».

det var jo ikke noe farlig. Det viser hvor fortrolig man kan være i Høyesterett også. I begynnelsen er man ofte veldig nervøs, men etter hvert var jeg aldri redd for å møte i retten, forteller Meltvedt.

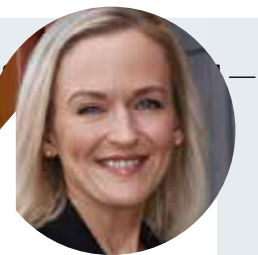
KREVER PREISISJON

Når det gjelder det juridiske skriftspråket, har Meltvedt et tradisjonelt syn.

– Jeg har egentlig aldri vært tilhenger av å forenkle det juridiske språket. Jeg tror jussen krever en presisjon der man trenger noen ord som ikke er helt allmenne. Det som er enkelt, og det som er presist, bør jo ideelt sett ikke være gjensidig utelukkende, men i noen sammenhenger så blir det jo slik. Jeg synes ikke at jeg kan avpasse språket mitt fordi det sitter noen på tilhørerbenken i rettsalen som ikke har erfaring med juss.

MODERAT SPRÅKBRUK

Selv har han vært nøye med å ha en moderat og anstendig språkbruk i retten.

Hvordan formulere seg slik at man blir lyttet til?

JORUNN K. MOLTU JACOBSEN

Managing partner i Dalheim Rasmussen Advokatfirma, Bergen
Medlem i lovutvalg for konkurs, akkord, panterett, tvangsfullbyrdelse og inkasso

- Det er helt essensielt at mottakeren forstår hva som blir sagt. Ha et bevisst forhold til hvem du kommuniserer med i forhold til ordvalg og formuleringer.
- Hvilken form egner seg best for formidling; muntlig eller skriftlig? Hva liker mottageren best? Følg med på mottageren når du kommuniserer for å passe på at tilhøreren henger med.
- Gode lyttere er ofte også flinke formidlere.

Meltvedts tips og triks

- Hvis du får ordet først i en rettssak, så **bør du presentere motpartens sterkeste kort og ditt svakeste**. Da kan du mildne effekten av motpartens sterkeste argument. Du får også mulighet til å gi en annen dimensjon av argumentet, i tillegg til at det gir et positivt inntrykk på domstolen at du tar opp de punktene som går i din disfavør.
- Ha **moderat språkbruk i rettsalen, og unngå utbrudd mot dommere eller motparter**. Ikke vær for skarp i tonen. Hvis du er for sterk i ord mot motparten, kan du skape et slikt ubehag for personen at du risikerer at en domstol vil favne om vedkommende.
- **Vær forsiktig med komparativer*** og forsterkende uttrykk.
- **Forbered deg godt**. Selv hadde jeg nesten alltid et manuskript, ikke med ferdige setninger som jeg leste opp, men gode stikkord til hele saksutviklingen.
- Bruk synonymordbok, og **vær nøye med å variere språket** og å gjøre det så presist som mulig.

* komparativ = Form av adjektiv og adverb som uttrykker en høyere grad enn positiv (f.eks. flottere av flott)

– Det er et uttrykk som lyder «sterk i sak, mild i form». Hvis saken din er sterk, så har du råd til å være moderat i måten du legger den frem på. En mild form å uttrykke seg på, behøver ikke utelukke temperament. Hvis du virkelig føler for en sak, så vil engasjementet ditt skinne igjennom, selv om du modererer språkbruken, sier Meltvedt.

– Respekt overfor motparten har alltid vært veldig viktig for meg. Jeg ønsket jo at det skulle være behagelig å møte meg som motpart i retten. Du må selvfølgelig ikke være servil, men det handler om å være litt ordentlig mot andre mennesker. Også påtalemyndigheten har fått møte en ydmyk Meltvedt i rettssalen.

– Jeg har nok vært litt samfunnstro, tror jeg. Jeg har aldri gått løs på påtalemyndigheten på noen måte. Jeg har vært i den tro at de har gjort sitt beste, og latt det være med det. Hvilken rett har jeg til å skjelle ut folk? Det har jeg ikke, og det har jeg heller aldri gjort, understreker han. •

”
Jeg tror jussen krever en presisjon der man trenger noen ord som ikke er helt allmenne.
»

– Testen på at man behersker det uventede i retten er om resonnementet ditt tåler et motspørsmål uten at du må kikke ned i manuset, tipser Berit Reiss-Andersen.

Liker ikke uærlig kommunikasjon - og fraråder stiletthæler

Mørke stemmer forbindes gjerne med autoritet og tillit, men som kvinne kan du velge å ikke bry deg om dette. Og om nervøsiteten tar overhånd, må du finne ut hva som er dine verste fiender, råder Berit Reiss-Andersen.

TEKST OG FOTO: HENRIK SKJEVESTAD

Så langt tilbake hun kan huske har advokat Berit Reiss-Andersen, partner i Andenæs Aaløkken Veum, men mest kjent som leder av Nobelkomiteen, vært opptatt av språket.

– Det begynte nok med en glede over å uttrykke seg, og at jeg merket at det å uttrykke noe på forskjellige måter gir en effekt. I det øyeblikket du merker dette, får du et bevisst forhold til at språket faktisk kan være et virkemiddel.

Advokatspråket er som et eget språk, med fagtermer og egen syntaks, og er på den måten et stammespråk, mener hun.

– På den ene siden er det juridiske fagspråket fylt av spesielle regler både for setningsbygning og begrepsbruk. På den andre siden skal man også formidle. Prosedyreadvokaten må formidle faglige problemstillinger til folk som ikke er jurister. Utfordringen er å gjøre det kompliserte forståelig, ikke nødvendigvis forenkle, men formidle så budskapet kan forstås.

ADVOKATENS VERKTØY

Språket er advokatens verktøy uansett hva slags advokat du er, men prosedyreadvokatene skal i tillegg kommunisere på så mange ulike måter, poengterer Reiss-Andersen.

– Samtalene i retten er ikke som vanlige samtaler, det er regler for hvordan man skal snakke og hvordan spørsmål skal stilles. Det er ikke noe krav om å være vennlig, men man må alltid være innenfor dannelsens rammer. Spørsmål til vitner kan være utfordrende, fiendtlige eller vennlige for å skape fortrolighet og tillit. Noen ganger skal man irettesette motparten. I løpet av en arbeidsdag kan du være innom mange nivåer på språklig kommunikasjon. Dette kan det være lurt å være bevisst på.

– I prosedyren i Høyesterett tar du på deg den

akademiske språkdrakten. Under vitneeksaminasjon må du snakke på en måte så vitnet forstår hva du sier.

Hun advarer mot å bruke fagterminologi som du ikke er sikker på at alle i rommet forstår.

– I visse situasjoner vet du at alle kan fagterminologien. Da kan du dure i vei og bruke den som om det var dagligtale. Men du må aldri bruke fagterminologi hvis folk ikke forstår. Da kommuniserer du egentlig at du ikke bryr deg om andre forstår det du sier, eller at «jeg vil gjerne at du skal se hvor flink jeg er».

MISLIKER UBEHAG MED SUKKERGLASUR

Forsvareren bør bruke språket bevisst.

– Hvis forsvareren skal eksaminere fornærmede i en voldtektssak ligger sympatien hos hun som sier hun er et offer og har vært utsatt for en krenkelse. Å stille kritiske spørsmål til noen som har det fælt, kan oppleves som brutalt. Da må jeg kompensere for den brutaliteten. Kanskje forklare hvorfor det er nødvendig å stille disse spørsmålene. Jeg må formidle til retten og vitnet at det er en jobb som må gjøres. På en rasjonell måte må jeg forklare hvorfor jeg må gjøre den ubehagelige jobben.

– En form for kommunikasjon jeg derimot misliker sterkt, er å si noe ubehagelig med sukkerglasur på. Det mener jeg er en uærlig måte å drive kommunikasjon på.

ENGELSK MOR

Hun legger til at det noen ganger faktisk er viktig å si ubehagelige ting.

– Min engelske mor sa alltid til meg at «hvis du skal si noe ubehagelig, er det ekstra viktig å si det på en pen måte». Jeg prøver å huske på det, sier Reiss-Andersen, som er tilhenger av en viss formalisme i rettsalen. En engelskmann mister aldri beherskelsen. Det er i strid med engelsk dannelses.

– Jeg liker å understreke at jeg er i en rolle, jeg er ikke privatperson i retten. Første gang jeg hørte aktor si «hei» til et vitne, synes jeg det virket veldig uformelt.

Selv har hun fått mye positiv oppmerksomhet for sin velartikulerte engelsk, ikke minst når hun annonserer Nobels fredspris for hele verden.

– Jeg bruker mye tid på å skrive talene. Presentasjonsteksten skriver komiteen i fellesskap på norsk. Den blir oversatt til engelsk. Likevel går jeg alltid over talen med rød penn så den skal være mitt eget språk, på et engelsk jeg er fortrolig med.

Reiss-Andersen opplever at hun har én fot i Storbritannia, men heller ikke mer.

– Jeg tok aldri utdanningen min i England. Det var en verden som tilhørte min barndom, så jeg føler meg ikke tospråklig.

KVINNERS SPRÅK

Mange kvinner har opplevd at deres stemmeleie

ikke har gitt tilstrekkelig autoritet når de snakker offentlig, påpeker hun.

– Vi har historisk hatt en forestilling om at det er mørke stemmer som inngir tillit og autoritet. Noen kvinner løser dette med å gjøre stemmen mørkere og dypere. Men du kan også løse det slik at det er naturlig med lys stemme.

Hun mener at vi har mye å takke Gro Harlem Brundtland for.

– Hun viste oss hva det vil si å være en kvinne med autoritet i norsk offentlighet. Som statsminister hadde hun den ultimate plattformen for autoritet. I sin tid ble hun mye latterliggjort som kvinne, sier Reiss-Andersen, og viser til at latterligjøringen gikk på kvinnelighet.

– At hun kunne være brysk, at stemmen kunne komme i fistel, at hun gråt i begravelser – helt urimelige ting. Erna Solberg ble heldigvis ikke rammet i samme grad, og jeg synes det var fint av henne å uttrykke en takknemlighet til Gro for at hun gikk i bresjen, sier Reiss-Andersen, som var statssekretær i Torbjørn Jaglands regjering fra 1996 til 1997.

– ANERKJENN NERVØSITETEN

– Hva gjør man dersom man opplever å være nervøs når man skal prate foran en forsamling?

– Det første du må gjøre er å anerkjenne at du er nervøs – det tror jeg er det aller, aller viktigste. Finn ut hva som er dine verste fiender i en slik situasjon – enten det er at pusten forsvinner eller stemmebåndene strammer seg. Hvis du er veldig nervøs, er det én ting som gjelder, og det er å øve og kunne det du skal si godt.

Hvor vidt du bør ha et ferdigskrevet manuskript eller kun stikkord, finnes det ikke fasit på, mener hun.

– Noen skriver ut fulle setninger, men snakker som om de ikke har manus. Men de fleste med manus blir mer opptatt av å lese enn å snakke med mottageren. Da er du bare en litt dårlig høyt-leser.

Også hva slags tøy man har på seg spiller en rolle.

– Unngå for stramme klær og ha skikkelig gode sko, ikke stiletthæler så du får vondt i beina og lar oppmerksomheten gli vekk fra det du skal si. •

Hvordan formulere seg slik at man blir lyttet til?

CATHRINE HAMBRO

Partner i Wahl-Larsen Advokatfirma, Oslo

Tidligere leder av lovutvalget for miljørett

Prosederte klimasaken for Høyesterett i plenum

– Å bruke gode bilder – metaforer – som forenkler og får frem poenget på en effektiv og poengtert måte, er et godt grep. Utfordringen er å finne de enkle bildene som fungerer, det må man ofte jobbe litt med. Så er det selvfølgelig viktig å «rydde» i hva som er relevant når motparten bruker forvirring som taktikk i retten – noe jeg for øvrig synes advokatstanden i større grad bør holde seg for god for.

Slik lykkes du med DIGITALE MØTER

Hyppige pauser og gode forberedelser er blant de viktigste nøkkelfaktorene for å lykkes når du skal ha digitale møter og presentasjoner. Og kan egentlig et hybridmøte fungere godt?

– Ja, mener ekspert.

TEKST OG FOTO: HENRIK SKJEVESTAD

– Vit hvor du vil, og vær målrettet. Ha et hovedbudskap du vil tilhørerne skal sitte igjen med etter å ha lyttet på deg, råder Vibeke Holtskog.

Vibeke Holtskog er pedagog og filolog, og har siden 2009 holdt kurs i kommunikasjon, motivasjon og formidling, blant annet for advokater. Nylig lanserte hun boken «Digital formidling som funker».

Holtskog mener en god innledning kanskje er det aller mest sentrale når du skal prate til en forsamling digitalt, enten det er et møte eller du skal holde et foredrag.

– Digitalt må du i større grad leie tilhørerne gjennom det du skal prate om. Få de som hører på til å forstå hvorfor det du snakker om er viktig, og vit hvor du vil. Et av mine viktigste forberedelsestips er at du bestemmer deg for hva du skal kutte ut dersom du får dårlig tid, sier Holtskog.

– LA TILHØRERNE SLIPPE TIL

Mange lar liten tid gå på bekostning av å få med

spørsmål fra salen. – Ikke gjør det! Da fremstår du bare selvpoptatt, advarer Holtskog.

En av de største forskjellene på digitale kontra fysiske møter er at det krever at man er kjappere digitalt.

– Hvert tredje til syvende minutt bør du bryte opp med noe. Det kan være så enkelt som at når du deler skjerm så går du ut av visningen, viser ansiktet ditt, og stiller et spørsmål. Selv pleier jeg å holde opp plakater med spørsmål istedenfor å bytte til en ny slide. Digitalt sitter alle på første rad, og da fungerer det godt.

IKKE GLEM PAUSER

– Uansett hva slags yrke man har, er det mange av de samme problemene som kommer igjen. Folk har en tendens til å bli veldig selvpoptatte uten å skape dialog og forsikre seg om at tilhørerne henger med. Da står man i fare for å snakke over hodet på lytterne. Jeg vil tro dette også kan gjelde advokater, sier Holtskog.

– Hva med pauser?

– Det er kjempeviktig! Ikke la det gå mer enn 35 til 40 minutter uten en pause. Hvis møtet varer lenger, vil folk ta pause når de selv har behov for det. Jeg trodde det holdt med tre-fire minutters pauser, men oppdaget at vi faktisk trenger å hente oss inn i større grad når vi sitter foran skjermen enn det vi gjør i fysiske møter, sier Holtskog.

Tre tips til digitale presentasjoner

1. Vit hvor du vil – og fortell det til deltakerne dine.
2. Gi tilhørerne dine knagger eller hovedpunkter å holde seg fast i. Oppsummer underveis og til slutt.
3. Bryt opp og involver tilhørerne. Ikke snakk for lenge av gangen.

Kilde: Vibeke Holtskog

Forfatter: Vibeke Holtskog
Forlag: Universitetsforlaget 2021
Antall sider: 168
Pris: 249 kroner

Hybridmøter, altså møter med deltagere både på skjerm og i salen, blir i manges øyne ofte ikke særlig vellykket.

Vibeke Holtskog mener mye handler om tilrettelegging.

– I hybride møter er det viktig å anerkjenne begge rommene. I tillegg må også de som deltar fysisk være logget på i det digitale møtet. Man kan skru av lyden, men gjerne ha på bildet. På den måten kan alle bruke chat og digital tavle, og alle kan se hverandre. Møtelederen bør la en annen i rommet ta ansvar for dem som skal ta ordet digitalt.

GI ULIKE OPPGAVER

Holtskog har selv holdt foredrag for rundt hundre deltagere der femti av dem deltok fysisk mens de andre var med digitalt. Hun erkjenner at en slik setting kan by på utfordringer.

– Jeg klarer nok ikke slippe meg helt løs med forsamlingen i rommet i samme grad som ellers, og blir redd for at de som sitter hjemme skal føle seg utenfor. Derfor er det viktig å gi dem i rommet og de som sitter hjemme ulike oppgaver, sier Holtskog.

Og hva gjør man så når man oppdager at den tildelte tiden er i ferd med å renne ut?

– Du kan bare ikke gå over tiden – det er så respektløst! Folk skal gjerne i andre møter, og slutter å lytte i det klokken er slagen, fastslår Holtskog. •

– Det du snakker om, bør knyttes opp til faktiske hendelser, råder Vebjørn Søndersrød.

– Advokater kan ha godt av å slippe litt opp

Ræder-partner Vebjørn Søndersrød ble nylig kåret til landets fremste foredragsholder for 2020 og 2021. Han mener det kan lønne seg å stille litt dårlig forberedt.

TEKST: HENRIK SKJEVESTAD

Det er rett og slett veldig, veldig gøy. Målet mitt med å stå på en scene er å engasjere folk, og å få dem til å føle at de lærer noe. Med så mange nominerte må det være lov å tenke at man har lykket, sier Søndersrød.

Kåringen skjedde på Den store annonsørdagen, som arrangeres av Anfo Annonsørforeningen. Det var hele nitten nominerte til den gjeve prisen.

Han fikk prisen for sine foredrag om GDPR-regelverket, Google-tjenester, og bruk av data for å målrette digital markedsføring.

Søndersrøds beste råd til advokater som skal holde foredrag er å være så konkrete som mulig.

– Advokater har en tendens til å bli veldig teoretiske. Jeg forsøker å relatere alt jeg prater om til konkrete tjenester, bedrifter, eller saker som har versert, og har stor tro på å binde dette opp til virkeligheten. Det kan faktisk være mer krevende enn man skulle tro.

En annen regel han har, er alltid å invitere til spørsmål fra publikum.

– Dette gjelder også selv om det er to hundre mennesker i salen. Det gjør det mye morsommere å høre på.

– PLANLEGGER ALDRI

Hans tredje viktige tips kommer kanskje overraskende på noen.

– Jeg prøver å være litt dårlig forberedt, og planlegger aldri det jeg skal si. Å prate uten manus gjør foredragene mye mer muntlig, men faktisk også mer sammenhengende. Jeg tror det blir lettere for folk å henge med på resonnementene også. Man blir sliten av å høre på foredrag en hel dag, og trenger noe som er gøy å høre på.

Mange advokater kan ha godt av å høre gode foredragsholdere fra andre yrkesgrupper, tror Søndersrød.

– Advokater har en tendens til å være utrolig redde for at hvert ord man sier ikke er pinlig korrekt. Det bør man slippe litt opp på, og heller stole på at man kan faget man er invitert til å prate om. •

Forventer færre anke-nektelser

Advokater, påtalemyndigheten, domstolen og academia debatterte nylig rekkevidden av den ferske ankenekt-kjennelsen i Høyesterett.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Den 21. oktober opphevet Høyesterett en ankenekt-beslutning fra lagmannsretten i en seks-årssak der fornærmedes forklaring var det tyngste beviset.

Lagmannsretten hadde ikke i tilstrekkelig grad gitt en selvstendig redegjørelse for hvorfor det var klart at anken ikke kunne føre frem, mente Høyesterett.

«Dersom forklaringen til fornærmede utgjør det sentrale grunnlaget for domfellelsen i tingretten, vil det i mange tilfeller ikke være forsvarlig å avgjøre ankesaken uten en muntlig ankeforhandling i lagmannsretten», heter det i kjennelsen.

Advokatforeningen var partshjelper i saken.

ÅTTE AV TI SILES BORT

— Dette er en full seier. Vi forventer nå en klar omlegging av den praksisen vi har sett fra lagmannsretten frem til nå, en praksisendring som bør gi seg utslag i statistikken, sa Marius Dietrichson, Forsvarergruppens leder.

Ifølge ham siler lagmannsretten bort så mye som åtte av ti straffeanker.

Oslo krets arrangerte debatt om ankesiling i kjølvannet av dommen. I panelet satt forsvarer Frode Sulland, forsikringsadvokat Thorsteinn Skansbo, riksadvokatfullmektig Mads Fredrik Baardseth, professor Anders Løvlie, førstelagmann Marianne Vollan og stortingsrepresentantene Ingunn Foss (H) og Andreas Skjalg Unneland (SV).

— Høyesteretts avgjørelse kan leses som en veldig klar melding: Denne saken skulle ikke vært nektet fremmet, sa Løvlie fra UiO. Han var sekretær for straffeprosesslovutvalget.

GRUNDIG DOMMER-JOBB

Vollan i Borgarting lagmannsrett mener at dagens ordning med ankesiling er rettssikker.

Fra v. Mads Fredrik Baardseth, Anders Løvlie, Ingunn Foss, Marianne Vollan, Andreas S. Unneland, Thorsteinn Skansbo og Frode Sulland.

— Den utviklingen vi har hatt, viser at ordningen fungerer. Høyesterett justerer, og dommerne i lagmannsretten innretter seg etter dette. Det er strenge krav for å sile bort. Anken må klart ikke føre frem, og etter rettspraksis gjelder et forsvarlighetskrav og strenge saksbehandlingskrav. Det skal være enstemmighet, og det stilles krav til beslutningen, sa Vollan.

Lagmannsretten nekter 8,6 prosent av sivile anker, og det er rom for å øke antallet, mente hun.

Advokat Skansbo fortalte at han og kolleger opplever en økende trend med ankesiling også i sivile saker.

— Ressurssvake klienter møter allerede svært sterke motparter. Det skremmer meg at departementet har uttalt å ha et mål om å nekte tjue prosent av de sivile sakene, hvilket vil si en dobling fra 2019, sa han.

Det er litt vanskelig å si noe om domstolene praktiserer ankenektelser på en rettssikker måte, ettersom det ikke finnes gode tall, påpekte riksadvokatfullmektig Mads Fredrik Baardseth.

— Domstoladministrasjonen er i ferd med å utarbeide klare og mer rettelende tall for hvordan silingen foregår. Dette imøteser vi, sa han.

EFFEKTIVITET VS. RETTSSIKKERHET

Høyres Ingunn Foss, som satt i justiskomiteen da den behandlet de nye ankesilingsreglene, synes også det var vanskelig å svare på om det siles for mye.

— Det er veldig bra at Høyesterett

justerer kursen, og kjennelsen er veldig interessant i forhold til klarhetsprinsippet. Dette må ankedomstolen ta til etterretning.

Både SV og Ap var kritiske til anke-endringene, fortalte Andreas Skjalg Unneland (SV).

— Vi ser at effektivitet blir vektlagt i stadig større grad på bekostning av rettssikkerheten. At borgerne har rett til å få prøvet en sak i to instanser, betyr noe for deres tillit til systemet, sa han.

Frode Sulland mente at det var helt åpenbart at dagens ankepraksis ikke er i samsvar med lovgivers intensjon, og at dette utgjør en fare for rettssikkerheten. Hans spådom er at kjennelsen fra Høyesterett vil føre til en halvering av antall ankenektelser.

KONGSTANKEN FORLATT

Anders Løvlie fortalte at straffeprosesslovutvalget hadde delt seg i to i spørsmålet om ankesiling, og flertallet ønsket den ordningen vi har i dag.

— Men hele utvalget hadde en helt annen kongstanke, og det var å bruke ankedomstolene til det de er til; å problematisere de springende tvistepunktene som er verdt å diskutere. Omleggingen var ment som en full pakke som ville ha ført til en helt annen prosesskultur. Men i stedet innfører departementet over natten en silingsregel uten å endre noe kulturelt, og forventer at dette skal endres umiddelbart. Det tror jeg er naivt, sa Løvlie. •

— JU\$NYTT —

Nr. 8/2021

Fagsidene er skrevet av lagdommer i Borgarting lagmannsrett, **Per Racin Fosmark**. Han har over 25 års erfaring som advokat, og har møterett for Høyesterett. Fosmark er leder av Reklamasjonsnemnda for Eiendomsmeglingstjenester og redaktør av Lovdatas sivile flaggsaker. Han skriver også merknader i Lovdata.

E-post: per.racin.fosmark@domstol.no

Telefon: 21 55 85 56

Strafferett: Forvaring eller tidsbegrenset fengselsstraff for ung lovbrøyer

Høyesterett avsa 7. oktober 2021 enstemmig dom – **HR-2021-1963-A** – som gir veiledning om bruk av forvaring overfor unge lovbrøyttere. En mann som var 19 og et halvt år på gjerningstidspunktene, var dømt for i løpet av én drøy måned å ha tent på tre garasjer i nabolaget der han bodde. Den ene brannstiftelsen kunne ha ført til tap av menneskeliv, mens de øvrige to førte til store materielle ødeleggelser.

Tingretten fastsatte straffen til fengsel i seks år, mens lagmannsretten idømte forvaring. Høyesterett viste til at terskelen for forvaring skal være høy, og fant at grunnvilkåret for forvaring ikke var oppfylt, jf. straffeloven § 40. Ved vurderingen ble det særlig vist til hans unge alder.

Det ble også lagt vekt på at domfelte, til tross for psykiske utfordringer og tidligere vansker med rus, i liten grad hadde motatt behandling. Han hadde sluttet tidlig på skolen og ikke vært i jobb, og manglet

derfor den læringen og modningsprosessen som dette kunne bidratt til. Ettersom han ikke var tidligere domfelt, hadde han heller ikke fått noen korreksjon gjennom bruk av fengselsstraff. Samlet fant Høyesterett det vanskelig å legge til grunn at en lang fengselsstraff vil være uten betydning for hans fremtidige atferd. En enstemmig Høyesterett fastsatte straffen til fengsel i seks år.

Man kan merke seg avsnitt 44 og 45: «Etter straffeloven § 40 første ledd skal ikke forvaring idømmes overfor en gjerningsperson som er under 18 år, med mindre det foreligger helt ekstraordinære omstendigheter. Dette er begrunnet i at forvaring er en meget inngripende form for straff, som innebærer frihetsberøvelse på ubestemt tid, jf. Prop. 135 L (2010–2011) om endringer i straffeloven mv., side 104. For barn, som gjerne har et kort tidsperspektiv, er usikkerheten om når straffen

eventuelt opphører særlig belastende. Det er i forarbeidene, på samme side, vist til at barn er i en modnings- og endringsprosess, og at det både kan være stigmatiserende og lite motiverende om mindreårige stemples som farlige. Det er også pekt på at det er krevende å skule forutse fremtidig farlighet, spesielt der det er tale om barn.

Etter mitt syn gjør de samme hensynene seg gjeldende også for unge mennesker over 18 år, selv om vilkåret om «helt ekstraordinære omstendigheter» da ikke får anvendelse. Et tilsvarende syn synes lagt til grunn i tidligere rettspraksis, jf. blant annet Rt-2007-791. Jo eldre man blir, jo mindre vekt vil imidlertid disse forholdene ha.»

Dommere: Cecilie Østensen Berglund, Henrik Bull, Ingvald Falch, Erik Thyness og Aage Thor Falkanger.

Erstatningsrett: Forslag om kapitaliseringsrente ved personskader

Den 1. juni 2021 fikk skadeserstatningsloven § 3-9 et nytt andre ledd, som gir hjemmel til å fastsette kapitaliseringsrenten i forskrift, jf. Prop. 73 L (2020-2021). Justis- og beredskapsdepartementet har sendt ut på høring forslag om en ny forskrift om fastsettelse av kapitaliseringsrenten til bruk ved utmåling av personskadeerstatning etter skadeserstatningsloven (saksnr. 21/5504).

I forslaget er det inntatt både en generell kapitaliseringsrente (2,5 prosent), og en særskilt kapitaliseringsrente (1,5 prosent) der erstatningen fullt ut eller delvis skal plasseres som bankinnskudd etter vergemålsloven § 51 første ledd. Se skadeser-

statningsloven § 3-9 andre ledd første punktum og § 3-9 andre ledd tredje punktum.

De nye kapitaliseringsrentene skal få anvendelse der utmålingen av personskadeerstatning skjer på ikrafttredelsestidspunktet for forskriften eller senere. Da forslaget går ut på å forskriftsfeste en lavere kapitaliseringsrente enn den som gjelder i dag (som hovedregel 4 prosent), vil dette føre til høyere erstatningsutbetalinger for fremtidige ansvarssubjekter. Dette vil i praksis først og fremst få konsekvenser for ansvarlige forsikringsselskaper. Men de nye reglene får naturlig nok ikke tilbakevirkende kraft. Høringsfristen er 7. januar 2022.

Nye lover

1. NOVEMBER 2021

Finansdepartementet

LOV-2019-03-01-2 om register over reelle rettighetshaver, delt ikraftsetting §§ 1-7 og § 15. Reelle rettighetshavere er de fysiske personene som anses å ha endelig eierskap eller kontroll over juridiske personer eller juridiske arrangementer, for eksempel selskaper.

Større åpenhet om juridiske personers og arrangementets reelle rettighetshavere er et vesentlig tiltak for å motvirke misbruk av disse enhetene til hvitvasking, terrorfinansiering og annen kriminalitet. Grunnen er at selskaper og andre juridiske konstruksjoner både gir en distanse mellom de fysiske personene som begår kriminaliteten, og samtidig kan være egnet til å gi et skinn av legitimitet.

Den internasjonale samarbeidsgruppen for tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, Financial Action Task Force (FATF), har anbefalt tilgang på opplysninger om reelle rettighetshavere. EU har fulgt opp FATFs anbefalinger i fjerde hvitvaskingsdirektiv (direktiv (EU) 2015/849, revidert våren 2018). Loven innebærer at juridiske personer, enheter og andre sammenslutninger, samt forvaltere av utenlandske juridiske arrangementer, skal innhente og lagre opplysninger om sine reelle rettighetshavere, samt registrere disse opplysningene i et sentralt register.

1. JANUAR 2022

Kunnskapsdepartementet

Tolkeloven - LOV-2021-06-11-79 - lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. Loven følger opp NOU 2014:8 Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd. Pr. i dag finnes det ingen lov som samler bestemmelser om tolking i offentlig sektor. Loven skal bidra til å sikre rettssikkerhet og forsvarlig hjelp og tjeneste for personer som ikke kan kommunisere forsvarlig med offentlige organer, for eksempel domstolene, uten tolk. Loven skal også bidra til å sikre at tolker holder en faglig forsvarlig standard.

Kulturdepartementet

Språklova - LOV-2021-05-21-42. Formålet med loven er å styrke norsk språk, slik at det blir sikret som et samfunnsbærende språk som skal kunne nyttes på alle samfunnsområder og i alle deler av samfunnslivet i Norge. Loven skal fremme likestilling mellom bokmål og nynorsk og sikre vern og status for de språkene som staten har ansvar for.

Barne- og familiedepartementet

LOV-2021-06-18-98 om Opplysningsvesenets fond, unntatt endringen i lov 7. juni 1996 nr. 32 om gravplasser, kremasjon og gravferd § 16 andre ledd andre punktum, som trådte i kraft straks. Lov nr. 33/1996 oppheves.

Formålet med den nye loven er å legge det rettslige grunnlaget for å dele fondets verdier og gi eiendomsretten til Den norske kirken og staten. Opplysningsvesenets fond ble opprettet i 1821. Fondet har en rettslig selvstendig stilling (eget rettssubjekt) og er eier av den formuesmassen som Grunnloven § 116 omtaler som «det be- nefiserte godset til presteskabet».

Eiendomsretten til fondet har vært omdiskutert i mange år. Loven gir adgang til at kirken, uten vederlag, får overført fra fondet eiendommer og andre eiendeler som har særskilt verdi for kirken, og bli eier av disse. Staten blir eier av de andre verdiene i fondet. Det er satt flere vilkår for at kirken skal kunne overta verdier fra fondet.

Nye ansvarsområder for Sivilombudet

I forbindelse med ny sivilombudslov (gjeldende fra 1. juli 2021) og ny lov for Ombudsnemnda for Forsvaret (gjeldende fra 1. oktober 2021) har Sivilombudet fra 1. oktober 2021 overtatt ansvaret for å behandle klager mot Forsvaret fra personer som har tjenesteplikt i Forsvaret. Det betyr at de som er i Forsvaret, blant annet vernepliktige og annet militært personell, nå kan klage til Sivilombudet hvis de mener seg utsatt for urett fra Forsvaret.

Plan- og bygningsrett: Krav til vurdering av plassering etter plan- og bygningsloven § 29-4 første ledd der et tiltak er i samsvar med plan

Sivilombudets uttalelse **SOM-2021-1467** (publisert 2.9.2021) gjaldt en tillatelse til å oppføre et busstur i samsvar med gjeldende plan cirka to meter fra nabosens bolig. Ombudet kom til at plasseringen av tiltaket må vurderes og godkjennes etter § 29-4 første ledd, også der tiltaket er i samsvar med plan.

Etter § 21-4 første ledd første punktum skal kommunen gi tillatelse til et omsøkt tiltak dersom tiltaket ikke er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av loven. Tiltaket må følgelig være i samsvar med gjeldende planverk og materielle bestemmelser i lov og forskrifter. Men selv om det er tilfellet, kom ombudet til at det følger av § 29-4 første ledd første punktum at kommunen «skal» godkjenne byggverkets plassering, noe som innebærer en form for aktivitetsplikt.

Det må imidlertid legges til grunn at kommunen normalt skal kunne foreta en nærmest automatisk godkjenning, hvis det i planen er tatt konkret stilling til plasseringen av det aktuelle tiltaket i planen. Men hvis en slik plassering ikke konkret er vurdert i planen, må kommunen foreta denne vurderingen i byggesaken for at naboer og andre som kan bli berørt av tiltaket, kan bli hørt.

I saken var bussturplassering og nabosens eventuelle ulemper ikke vurdert i plansaken. Disse forholdene må derfor vurderes med hjemmel i § 29-4 første ledd, og ombudet sendte saken tilbake til Statsforvalteren for ny behandling.

Strafferett: Kjøring i narkotikapåvirket tilstand. Objektive straffbarhetsvilkår

Høyesteretts ankeutvalg har i beslutning **HR-2021-1857-U** uttalt at EMDs storkammerdom – G.I.E.M-dommen EMD-2006-1828 – ikke er til hinder for domfellelse på grunnlag av vegtrafikkloven § 22 fjerde ledd. Det ble vist til at Høyesterett i HR-2021-707-A avsnitt 23 uttalte at G.I.E.M-dommen «neppe [kan] forstås slik at den er til hinder for bruk av enkelte objektive straffbarhetsvilkår som for eksempel bestemmelsen i vegtrafikkloven § 22 fjerde ledd om villfarelse med hensyn til alkoholkonsentrasjonens størrelse», med videre henvisning til Magnus Matningsdal, Straffeloven: Kommentartutgave, § 21 note 5, Juridika, å jour pr. 1. januar 2021.

Se også fremstillingen i Bjørn Edvard Engstrøm (red.) og Magnus Matningsdal, Vegtrafikkloven: Kommentartutgave, § 22 fjerde ledd note 1, Juridika, å jour pr. 1. januar 2021.

Sivilprosess: Advokatens taushetsplikt og bevisforbudet i tvisteloven § 22-5

Borgarting lagmannsretts kjennelse **LB-2021-11808** gjelder bevisavskjæring etter tvisteloven § 22-5. Anke til Høyesterett ble ikke tillatt fremmet. Konkret gjaldt saken bevisavskjæring av dokumenter sendt fra klient til advokat og sakkyndig takstmann, eller videreformidlet til takstmann i ettertid. Lagmannsretten drøfter når kommunikasjon med takstmann vil være omfattet av advokatens taushetsplikt, og betydningen av at advokatkorrespondanse videresendes til andre.

Lagmannsretten kom til at en sakkyndigrapport som ikke kan anses som et integrert ledd i advokatens tjenesteytelse, men har «preg av en selvstendig tjeneste», i utgangspunktet ikke vil omfattes av bevisforbudet etter § 22-5, selv om advokaten har vært involvert i prosessen. Det samme må da antas å gjelde kommunikasjon mellom parten og den sakkyndige

Tvangsfullbyrdelse: Utleggstrekk og nødvendige utgifter, jf. dekningsloven § 2-7

Det fremgår av tvangsfullbyrdesloven § 7-1 andre ledd tredje punktum at utlegg i lønnskav og andre pengekrav nevnt i dekningsloven § 2-7 skal foretas i form av utleggstrekk. Forskrift – FOR-2014-06-13-724 – om livsoppholdssatser ved utleggstrekk og gjeldsordning fastsetter satser for underhold som vil være utgangspunktet for vurderingen etter dekningsloven § 2-7.

Men det må «i hvert enkelt tilfelle vurderes om det foreligger forhold som taler for å fravike satsene», jf. HR-2020-393-U avsnitt 18 og forskriften § 2 andre og tredje punktum.

I statsrådsforedraget til forskriften, PRE-2014-06-13-723, PRE-2014-06-13-724, er det presisert at det ikke er «tilstrekkelig å konstatere at skyldneren har høyere utgifter for å begrunne et avvik, men at det foreligger et nødvendig behov hos skyldneren», jf. punkt 9.2. Utgifter til medisiner og andre ekstrautgifter på grunn av sykdom kan utgjøre et nødvendig behov som kan begrunne en fravikelse av satsene, se LE-1997-717 og LH-2021-110347.

Et spesielt eksempel er LH-2021-110347. Spørsmålet var om en mann kunne beholde seks tusen kroner av pensjonen for å finansiere et daglig forbruk på seks halvliter med øl. Lagmannsretten uttalte at det klare utgangspunktet er at finansiering av alkohol for alkoholmisbrukere ikke er en nødvendig utgift. Men i dette tilfellet var alkohol medisinsk begrunnet. Avrusing fremstod ikke som et alternativ, og lagmannsretten fant at utgiftene til alkohol var et nødvendig behov som begrunnet en høyere sats til underhold.

Lagmannsretten fant at utgiftene til alkohol var et nødvendig behov som begrunnet en høyere sats til underhold.

ankeutvalg til at advokatkorrespondanse som en tidligere styreleder hadde mottatt i kopi, og som han senere frivillig hadde gitt til motparten, var omfattet av bevisforbudet i tvisteloven § 22-5.

Rettspraksis knyttet til straffeprosessloven § 119 er også relevant for forståelsen av vilkåret i tvisteloven § 22-5 om at opplysningene må være «betrodd» advokaten. Etter HR-2020-1487-U er det ikke noen automatikk i at vernet etter tvisteloven § 22-5 faller bort ved videre- sending.

Da korrespondansen var stilet direkte til advokaten, og adresserte ulike forhold knyttet til rettstvisten og den byggepro- sessen som resulterte i den, kom lagmannsretten til at korrespondansen fort- satt måtte anses «betrodd» advokaten i hans stilling. Korrespondansen ble tatt ut av saken.

Diskrimineringsnemnda: Politiet felt for diskriminering

Etter melding fra en nabo om voldsutøvelse i en leilighet, oppsøkte tre polititjenestepersoner adressen til kvinnen som bodde der. Hennes bakgrunn som rom ble tema i samtalen mellom dem, og kvinnen reagerte på måten politiet opptrådte på under besøket. Hun klaget inn Oslo politidistrikt for Diskrimineringsnemnda med påstand om diskriminering og trakassering.

Nemnda kom i sak **20/338** (vedtak 22.9.2021) til at forbudet mot diskriminering og trakassering ble brutt av politiet. Diskriminering og trakassering på grunn av etnisitet er forbudt, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 6 og § 13. Nærmere om saken:

På tross av at polititjenestepersonene selv observerte at meldingen om voldsutøvelse var grunnløs, påla politiet kvinnen å sørge for ro i leiligheten etter klokken 21. Hun ble også informert om at ny uttrykning til adressen ville føre til anmeldelse og arrestasjon, samt melding til barnevernet.

I saken for Diskrimineringsnemnda erkjente politiet at det ikke var hjemmel for pålegget, men var uenige i at det hadde skjedd brudd på diskrimineringsregelverket. Nemnden tok utgangspunkt i at et uhjemlet pålegg i seg selv ikke er diskriminerende.

Når nemnden likevel kom til at kvinnen var diskriminert, hadde dette sammenheng med at tjenestepersonene kalte henne «sigøyner» og generelt gjorde kvinnens etniske bakgrunn relevant, i en sak som i utgangspunktet handlet om noe annet.

Nemnden fant det ikke sannsynliggjort at behandlingen av kvinnen hadde sin årsak i andre forhold enn hennes etnisitet, og kom dermed til at beviskravet i likestillings- og diskrimineringsloven var oppfylt, jf. HR-2020-2476-A avsnitt 74 og 75 (seksuell trakassering) og bevisbyrderregelen i loven § 37.

Kvinnen påstod også at politiet hadde brutt trakasseringsforbudet. Hun hadde gitt politiet beskjed om at hun oppfattet bruken av «sigøyner» som nedsettende. Hun reagerte ellers særlig på at barn som hadde vært til stede under hendelsen, hadde blitt vitne til det hun karakteriserte som politiets diskriminerende holdninger og oppførsel. I lys av politiets fokusering på etnisk tilhørighet, vurderte nemnden hendelsen som så alvorlig at de mente at terskelen for trakassering var overtrådt.

Leder for nemnden er lagdommer Torstein Frantzen (Gulating).

Barnerett: Rammen for midlertidig avgjørelse etter barneloven § 60 andre ledd første punktum

Høyesteretts ankeutvalg presiserte i kjennelse **HR-2021-1958-U** at en midlertidig avgjørelse etter barneloven § 60 andre ledd første punktum må begrenses til «den eiegenommen eller det bustadhuset barnet held til», se blant annet NOU 1977: 35 side 128-129 og Prop.

85 L (2012–2013) punkt 9.6.1. Retten har ikke myndighet til å treffe en midlertidig avgjørelse som sier at en forelder forbyr å oppsøke barnet der barnet til enhver tid befinner seg. Loven må følgelig tas på ordet.

Strafferett: Krav om erstatning og oppreisning for strafforfølgning etter at tiltalte er frifunnet i straffesak

Høyesteretts enstemmige dom 23. september 2021 - **HR-2021-1871-A** - gir god veiledning for i hvilken utstrekning uskyldspresumsjonen i Grunnloven § 96, EMK artikkel 6 nr. 2 og SP artikkel 14 nr. 2 er til hinder for å avslå krav om erstatning for strafforfølgning etter at tiltalte er frifunnet i straffesaken. Dommen er viktig.

Høyesterett kom til at **straffeprosessloven § 446 første ledd bokstav b** måtte tolkes *innskrenkende*. Det innebar en krenkelse av uskyldspresumsjonen at Statens sivilrettsforvaltning hadde begrunnet avslaget på erstatning med at det var «klart sannsynliggjort at kravstiller [hadde] utvist slik atferd som ga foranledning til straffeforfølgningen mot ham».

Borgarting lagmannsrett, som etter de dagjeldende reglene var satt med lagret-

te, avsa dom der tiltalte ble frifunnet for straffekravet, men ble dømt til å betale erstatning til fornærmede. Lagmannsretten kom etter en samlet bevisvurdering til at det var klar sannsynlighetsovervekt for at han hadde begått overgrep mot sønnen.

Tiltalte fremmet krav om erstatning i anledning strafforfølgningen. Statens sivilrettsforvaltning avslo kravet. Høyesterett kom til at avgjørelsesmyndigheten – etter at tiltalte er frifunnet i straffesaken – ikke kunne avslå tiltaltes krav om erstatning med den begrunnelse at han hadde begått handlingen. Men dette kunne stille seg annerledes blant annet dersom frifinnelsen er begrunnet i at straffekravet er foreldet, straffebudets krav om forsett eller uaktsomhet ikke er oppfylt, eller at det foreligger en straffrihetsgrunn.

Høyesterett viste til praksis fra EMD. Den grunnleggende avgjørelsen er EMDs dom 25. august 1993 *Sekanina mot Østerrike* (EMD-1987-13126). Se også dom 21. mars 2000 *Asan Rushiti mot Østerrike* (EMD-1995-28389) og dom 11. februar 2003 *Hammern mot Norge* (EMD-1996-30287). Der er det lagt til grunn at i saker om erstatning i anledning av straffeforfølgning etter at tiltalte er frifunnet, vil selv «the voicing of suspicions regarding an accused's innocence» være tilstrekkelig til at det foreligger en krenkelse av uskyldspresumsjonen i EMK artikkel 6 nr. 2.

Normen for om uskyldspresumsjonen er krenket, er følgelig en annen og har strengere kriterier enn i saker om erstatning til fornærmede.

Forvaltningsrett: Krav om erstatning for påstått ulovlig innkrevd elavgift

Høyesteretts enstemmige dom 1. oktober 2021 - **HR-2021-1933-A** - gir veiledning blant annet for forståelsen av reglene om redusert elavgift og statsstøttereglene knyttet til reduserte miljøavgifter. Høyesterett kom til at det ikke var feil at et selskap hadde betalt ordinær elavgift, og at staten dermed ikke var erstatningsansvarlig for feil rettsanvendelse.

Selskapets virksomhet bestod i omdanning av tørrgass til flytende væske – LNG. Dette er en svært energikrevende virksomhet. Selskapet mente at det hadde krav på redusert elavgift på linje med virksomheter innen industri, bergverk og utvinning.

Selskapet var kategorisert som en tjeneste tilknyttet transport etter det norske statistikkregelverket. Dette var bakgrunnen for at selskapet hadde måttet betale ordinær avgift. Høyesterett kom til at det ikke var feil når selskapets virksomhet var kategorisert slik.

Redusert elavgift er statsstøtte etter EØS-regelverket. Selskapet fikk imidlertid ikke medhold i at de hadde krav på redusert elavgift i medhold av EØS-rettslige prinsipper om likebehandling. Høyesterett la vekt på at kategoriseringen var basert på internasjonale statistikkregler, og var meldt inn til ESA som dette i henhold til gruppeunntaksforordningen. Det var faktiske forskjeller mellom selskapets virksomhet og annen virksomhet som gav saklig grunnlag for forskjellsbehandlingen.

Dommere: Ragnhild Noer, Henrik Bull, Ingvald Falch, Erik Thyness og Wilhelm Matheson.

Avhendingsloven: Nye krav til selgere og kjøpere av bolig fra 1. januar 2022

De aller fleste brukte boliger selges i dag med et «som den er»-forbehold, jf. avhendingsloven § 3-9. Denne muligheten opphører fra 1. januar 2022. Da trer **LOV-2019-06-07-20** om endringer i avhendingsloven (tryggere bolighandel) og **FOR-2021-06-08-1850** i kraft. Avhendingsloven § 3-9 andre ledd vil da lyde:

«Ved forbrukarkjøp som nemnt i § 1-2 tredje ledd har «som han er»-atterhald og liknande allmenne atterhald ingen verknad. Det same gjeld for atterhald som ikkje er spesifiserte nok til å kunne verke inn på vurderinga kjøparen gjer av egedomen.»

Den nye forskriften har regler om hva som skal være med i standardiserte tilstandsrapporter som skal brukes ved salg av bolig når kjøperen er forbruker. Endringene innebærer at noe av risikoen for skjulte feil og mangler flyttes fra kjøper til selger.

Samtidig skal kjøper anses å kjenne til opplysningene som tydelig kommer frem av en tilstandsrapport, jf. **avhendingsloven § 3-10** første ledd andre punktum og **forskriften § 1-5**.

Selgers opplysningsplikt er blitt større, og kjøpers undersøkelsesplikt er forsterket. I forskriften kapittel 2 er det 23 bestemmelser om hva som skal sjekkes. Dette gjelder for eksempel våtrom. For å dekke eventuelle fuktskader på våtrom, skal det i utgangspunktet bores et hull på minimum 73 mm fra et tilstøtende rom eller fra undersiden, jf. FOR § 2-2 andre ledd.

Det er også regler for yttervegger, vinduer og ytterdører, balkonger og verandaer, byggegrunn og grunnmur m.m. Tilstandsrapporten kan ikke være eldre enn ett år på det tidspunktet kjøperen binder seg til å kjøpe boligen, jf. FOR § 1-6. Det fremgår av FOR § 1-3 at den bygningskyndige ikke skal la seg påvirke av utsiktene til nye oppdrag fra samme oppdragsgiver, og skal være uavhengig av partene i en aktuell bolighandel.

Andre endringer i avhendingsloven: (1) Kjøperen må selv dekke tap og kostnader ved mangler opp til et beløp på 10.000 kroner. Dette gjelder også tilfeller hvor selger tidligere kunne bli stilt til ansvar. Se **§ 3-1 fjerde ledd**. (2) Et eventuelt arealavvik må være større enn to prosent og utgjøre minst én kvadratmeter for at man kan kreve prisavslag/erstatning. Dette utgjør likevel ikke en mangel hvis selgeren sannsynliggjør at kjøperen ikke la vekt på opplysningen. Se **§ 3-3 andre ledd**. (3) Mangelsbegrepet er også presisert, jf. **§ 3-1**.

I **§ 3-2 (1)** er det abstrakte mangelsbegrepet lovfestet.

Tiden får vise om disse endringene vil føre til en nedgang i antall saker for domstolene, eller om sakene nå «bare» vil få en annen karakter.

Erstatningsrett: Forslag om ny voldserstatningslov

Solberg-regjeringen har i **Prop. 238 L (2020-2021)** fremmet forslag til en ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte (voldserstatningsloven). Loven skal erstatte voldsoffererstatningsloven. Departementet foreslår at voldserstatningsloven skal følge alminnelig erstatningsrett, slik at statens utbetaling til den voldsutsatte skal tilsvare det beløpet skadevolderen er ansvarlig for.

På denne måten kan staten utbetale erstatning i tråd med domstolenes utmåling, og samtidig fremme regresskrav mot skadevolderen for det samme beløpet.

Med forslaget vil alle som ved dom er tilkjent erstatning fra skadevolderen for nærmere angitte volds- eller seksuallovbrudd, dersom de ønsker det, få utbetalt erstatningen fra staten tilnærmet automatisk og umiddelbart. Voldsutsatte i saker som ikke har blitt behandlet av domstolene, skal kunne fremme søknad om erstatning til Kontoret for voldsoffererstatning. Dersom den påståtte skadevolderen er kjent, skal vedkommende være part i saken, holdes ansvarlig for erstatningsbeløpet og kunne motsette seg forvaltningsbehandling.

Høyesterett: Vedtak om konsesjon til vindkraftutbygging på Fosen kjent ugyldig fordi utbyggingen krenker reindriftssamenes rett til kulturutøvelse

Høyesterett avsa 11. oktober 2021 *enstemmig* dom i storkammer - **HR-2021-1975-S Fosen** – som gjaldt gyldigheten av vedtak om konsesjon og ekspropriasjon på vindkraftutbygging på Fosen-halvøya. Det sentrale spørsmålet var om utbyggingene strider mot det vern reindriftsnæringen har etter FNs konvensjon om sivile- og politiske rettigheter (SP) artikkel 27.

Høyesterett kom til at rettighetene er krenket, og skjønnet om fastsettelse av erstatning for inngrepet ble av denne grunn nektet fremmet. SP artikkel 27 slår fast at den som tilhører en etnisk, religiøs eller språklig minoritet, ikke skal nektes retten til å dyrke sin kultur sammen med andre medlemmer i gruppen. Det er på det rene at reindrift er en form for vernet kulturutøvelse.

Høyesterett tok utgangspunkt i lagmannsrettens konklusjon om at vinterbeiteområdene ved Storheia og Roan i praksis er tapt for reindriften, og at utbyggingen derfor vil true reindriftsnæringens

eksistens på Fosen hvis ikke kompensierende tiltak settes inn.

Under henvisning særlig til uttalelser fra FNs menneskerettskomité, la Høyesterett til grunn at det vil foreligge en krenkelse av rettighetene etter SP artikkel 27 dersom inngrepet fører til vesentlige negative konsekvenser for muligheten til kulturutøvelse.

Inngrepet kan i seg selv ha så store konsekvenser at det foreligger brudd på bestemmelsen, men det må også ses i sammenheng med andre tiltak, både tidligere og planlagte. Den samlede effekten av tiltakene er avgjørende for om det foreligger krenkelse.

I utgangspunktet er det ikke rom for en forholdsmessighetsvurdering hvor minoritetens interesser veies mot andre samfunnshensyn. Det må likevel foretas en avveining hvis rettighetene etter artikkel 27 står mot andre grunnleggende rettigheter. Høyesterett slo fast at retten til miljø er en rettighet som i et konkret tilfelle kan komme inn med en slik tyng-

de at det må foretas en interesseavveining.

Basert på lagmannsrettens bevisvurdering kom Høyesterett til at vindkraftutbyggingen vil ha en vesentlig negativ effekt på reindriftens mulighet til å utøve sin kultur på Fosen. Reindriftens rettigheter vil være krenket hvis det ikke settes inn tilfredsstillende avbøtende tiltak. Høyesterett sa seg enig med Fosen Vind DA i at hensynet til «grønt skifte» og økt fornybar energiproduksjon er viktig. Fordi det forelå andre – og for reindriften mindre inngripende – utbyggingsalternativer som kunne ivareta dette hensynet, var det ikke tale om en kollisjon mellom miljøhensyn og reindriftens rett til kulturutøvelse.

Spørsmålet om krenkelse av SP artikkel 27 er grundig behandlet i **avsnitt 98-154**.

Dommere: Øie, Skoghøy, Falkanger, Noer, Bull, Kallerud, Bergsjø (førstvoterende), Falch, Østensen Berglund, Thyne og Steinsvik.

Miljørett: Det er ikke hjemmel i plan- og bygningssloven for å fastsette planbestemmelser med krav om fossilfrie byggeplasser.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet tolkningsuttalelse - **TUDEP-2021-10866** (publisert 11.10.2021) - som avklarer om plan- og bygningsloven § 12-7, bestemmelser i reguleringsplan, gir kommunene hjemmel til å kunne stille krav om fossilfrie anleggsplasser i planbestemmelser.

Krav om fossilfri byggeplass i en planbestemmelse vil innebære at maskiner og løsninger som anvendes i produksjon av tiltaket, ikke kan anvende fossil energi i maskinparken. Departementet fant det klart at plan- og bygningsloven § 12-7 nr. 1 og 2 ikke gir tilstrekkelig hjemmel for å innføre krav om fossilfri byggeplass. Krav om fossilfrie byggeplasser medfører økte kostnader og ulemper for en utbygger i så stor grad at det må stilles krav om et relativt klart hjemmelsgrunnlag for et slikt pålegg etter plan- og bygningsloven.

Departementet kom også til at kommunene i dag heller ikke kan bruke § 12-7 nr. 3 som hjemmel for å kreve fossilfrie byggeplasser. Det fremgår i nr. 3 at det i reguleringsplan kan gis be-

stemmelser om «grenseverdier for tillatt forurensning og andre krav til miljøkvalitet i planområdet, samt tiltak og krav til ny og pågående virksomhet i eller av hensyn til forhold utenfor planområdet for å forebygge eller begrense forurensning».

Det er imidlertid ikke laget en kobling mellom forurensningsloven og plan- og bygningsloven når det gjelder spørsmålet om fossilfrie anleggsplasser.

Denne prinsipielle tolkningsuttalelsen er viktig, da flere kommuner har opplyst at de vurderer å stille krav om fossilfrie anleggsplasser i planbestemmelser, noe de ifølge departementet ikke kan gjøre. Advokatfirmaet Hjort hadde tidligere utredet spørsmålet - <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/krav-om-utslippsfrie-bygge-og-anleggsplasser/id2830708>.

Spørsmålet er også drøftet i juridisk teori. I boken *Klimarett* (2021) red. Hans Chr. Bugge, drøfter dosent Fredrik Holth i kapitlet *Plan- og bygningsloven. Vår viktigste klimalov?* på side 430 om plan- og bygningsloven hjemler utslippsfrie byggeplasser.

JUS – Juristenes utdanningscenter

Fagtilbud for internadvokater

I høst tilbyr JUS kurs for internadvokater innen flere rettsområder og på ulike nivåer.

FAGFORUM I COMPLIANCE

En møteplass for dem med erfaring i faget som ønsker ytterligere faglige fordypning.

Tid: 25. november. **Pris:** 3950 kroner. **Sted:** Oslo

E-KURS I COMPLIANCE

Grunnleggende metodikk og rettslige rammer: 2100 kroner.

Sanksjoner og eksportkontroll: 1500 kroner.

Hvitvaskingsloven: 1500 kroner.

PROFESJONELL FORHANDLING - VANSKELIGE FORHANDLINGER

Vi er alle forhandlere, men bare få av oss er virkelig gode. De aller fleste kan forbedre seg. Mye står på spill. Mislykkes du, kan det bety tapte kontrakter, ulønnsomme prosjekter og brutte relasjoner. Lykkes du, kan du skape vekst og resultater samtidig som du vinner venner og styrker relasjoner.

Tid: 25. november. **Pris:** 4150 kroner. **Sted:** Oslo

E-KURS I FORHANDLINGER

Advokatens rolle i meklings: 1500 kroner.

Forhandlinger - slik gjør du det: 1500 kroner.

E-KURS I KONTRAKTSRETT

Få en ajourføring innen rettsområdet med opptaket fra det årlige kontraktsrettskurset, eller få en grundig gjennomgang av de mest sentrale reglene i kontraktsretten om sentrale emner i kontraktsrett

Sentrale emner i kontraktsrett: 3400 kroner.

Obligasjonsretten på 2 x 45: 1500 kroner.

Lojalitet i kontraktsforhold: 1500 kroner.

Opptak av det årlige kontraktsrettskurset: 4300 kroner

SENTRALE SELSKAPSRETTLIGE EMNER

Få innsikt i og forståelse for sentrale forhold i selskapsretten.

Tid: 4.-5. november.

Pris: 6950 kroner. **Sted:** Oslo

Advokat Thomas Brandi i Selmer foreleser om trender innen anti-korupsjon på fagforumet i compliance.

Forfatter: Nicolay Skarning

Forlag: Universitetsforlaget 2021

Antall sider: 332

Pris: 799 kroner

Oppsigelse ved mangelfull arbeidsytelse eller illojalitet

«Styringsretten, bevisinnhenting, råd, maler og sjekklister. En praktisk håndbok» er bokens undertittel. Boken har ifølge forlaget tatt utgangspunkt i tre spørsmål: Når kan en ansatt sies opp

Forfatter: Hans Chr. Bugge (red.)

Forlag: Universitetsforlaget 2021

Antall sider: 712

Pris: 799 kroner

Klimarett. Internasjonal, europeisk og norsk klimarett mot 2030

«Boken behandler rettslige temaer knyttet til arbeidet med å møte klimaendringene. Det er første gang en slik samling utgis i Norge», heter det i forordet.

Boken inneholder 26 kapitler skrevet av atten personer, og er tredelt.

Forfatter: Ernst Moe

Forlag: Cappelen Damm Akademisk 2021

Antall sider: 853

Pris: 1290 kroner

på grunn av mangelfull arbeidsytelse eller illojalitet? Hvordan skal manglene eller illojaliteten dokumenteres, og hva slags saksbehandling må til? Og hvor ligger fallgruvene i disse sakene?

Boken ser problemstillingene både fra arbeidsgiver og arbeidstakers synspunkt, og sikter på å bidra med løsninger for å unngå rettslige tvister. Boken inneholder en lang rekke dommer innenfor temaene mangelfull arbeidsytelse og illojalitet, og er inndelt etter om det var arbeidsgiver eller arbeidstaker som vant frem. Hver dom kommenteres separat. I siste del har boken maler for innkalinger, oppsigelse eller avskjed.

Den første delen handler om internasjonal klimarett med temaer som FNs rammekonvensjon, Parisavtalen, Montrealprotokollen, betydningen av skog internasjonalt og i Norge, for å nevne et utvalg.

Del to er viet europeisk klimarett og består av to kapitler om Norges klimaavtale med EU og EU-energirettens rolle i klimaomstillingen.

Del tre handler om norsk klimarett, med temaer som klimaloven, plan- og bygningsloven, kvotesystemet for utslipp av klimagasser, handel med utslippskvoter, regulering av karbonfangst, transport og lagring og hvordan balansere motstridende hensyn i lovverket.

Ifølge forlaget gir boken en «samlet og ajourført behandling av dette nye rettsområdet».

Arveloven med kommentarer, 1. utgave

Den nye loven om arv og dødsboskifte trådte i kraft 1. januar 2021. Forfatteren, som er dommer i Gulating lagmannsrett, knytter forarbeider og rettspraksis fra den tidligere loven og relevante deler av skifteloven til de nye bestemmelsene.

Forfatter: Jens Edvin A. Skoghøy

Forlag: Universitetsforlaget 2021

Antall sider: 352

Pris: 649 kroner

Panterett, 5. utgave

En lærebok for jusstudenter, men også rettet mot advokater, dommere og ansatte i finansinstitusjoner, ifølge forlaget. Derfor er omfattende henvisninger til rettspraksis og litteratur tatt med. Siden forrige utgave i 2018 er det kommet enkelte lovendringer og noen nye rettsavgjørelser, skriver Skoghøy i forordet.

Marigona Jahaj (30)

Nicolai Vogt Skjerdal (52)

Grethe Gullhaug (48)

Karina Kvieback Mauren (26)

Servet Yildiz Stêrk (33)

Fredrik Gunhildrud (27)

De er nominert til Advokatforeningens TALENTPRIS!

Seks kandidater konkurrerer om å bli kåret til **Årets advokatfullmektig** og **Årets leder eller prinsipal**. Alle har utmerket seg som gode rollemodeller, mener juryen.

TEKST: NINA SCHMIDT, HENRIK SKJEVESTAD OG KARI HEGSTAD

Advokatforeningen har fornyet sin talentpris. Mens den tidligere ble tildelt et firma, skal den i år for første gang tildeles to enkeltindivider. Prisen er todelt og har ulike kriterier, der bare ett punkt er felles: Personen som vinner, skal ha arbeidet for å fremme kjerneverdier ved advokatrollen i det offentlige rom.

Talentprisen skal deles ut i forbindelse med foreningens årstale den 18. november.

Her presenterer vi de seks nominerte kandidatene. I dagene før utdelingen kan du lese større intervjuer med dem på Advokatbladet.no.

Dette er juryen

- Ingebjørg Tønnessen, juryleder. Dommer i Oslo tingrett.
- Halvard Østgård, advokat, oppnevnt av Advokatforeningen, tidligere hovedstyremedlem
- Thea Susanne Skaug, internadvokat i DNB.
- Brage Nordgård, advokat, representant for Yngre Advokater.
- Susan Arulanantham, jusstudent ved UiO, nestleder i Minojur.

Marigona Jahaj (30)
Partner og leder av Advokatfirma Jahaj, Oslo
Jobber med barnevern, familierett, saker etter folketrygdloven, straff og utlendingsrett

— Mangfold gir resultater

Hun kom til Norge som ettåring og bodde på tre forskjellige asylmottak før familien etablerte seg i Porsgrunn. Kulturelt mangfold er en faglig styrke, mener hun.

I Brugata i Oslo har Marigona Jahaj etablert et advokatkontor. Fra de store vinduene kan du se ut mot byens nye «Plata» tvers overfor Gunerius, og mot et mylder av urbant liv. Små spisesteder, frukt og grønt på fortauet, gatekunst og graffiti.

Jahaj er topp fornøyd med beliggenheten.

– For klientene er det så lett å finne frem, vi ligger jo rett ved Oslo S og trikketoppet. Og vi synes kontorene begynner å bli så fine!

Firmaet har nå seks ansatte. Alle har minoritetsbakgrunn.

– Vi kan tilby juridisk bistand på ti ulike språk, og når ut til mange flere. Det mener jeg er en faglig styrke. Vi opplever at klientene får en litt annen type tillit til oss når de kan bruke sitt eget språk i stedet for å bruke tolk.

Advokatene har ved hjelp av sin kulturforståelse bidratt til å løse mange saker i prosess.

– I barnevernssaker har vi for eksempel bidratt til hjelpetiltak fremfor

omsorgsovertakelse. Vi har flere ganger endt opp med veldig gode avtaler for klientene.

Selv føler hun seg både albansk og norsk.

– Jeg har en stor familie i Kosovo som jeg har en sterk tilknytning til. Bestefaren min har en fantastisk vingård ute på landsbygda der familien samles. Der spiser vi deilig mat og drikker god vin.

Hver mandag jobber hun på firmaets kontor i Porsgrunn, og har stort sakstfang fra hjembyen.

– Hva gjør du, helt konkret, for å utvikle advokatfullmektiger og unge advokater faglig og personlig?

– De får tidlig ta del i klientkontakten. Vi ønsker å være imøtekommende overfor klientene, og å ha forståelse for deres meninger. Så de er med i møter og i rettsaker, og får eierskap til sakene. Vi snakker mye om sakens problemstillinger, slik at de blir trygge og etter hvert selvstendige. Hvis det er noe en fullmektig synes er skummelt, så sier jeg «da må du gjøre det, og gjøre det igjen». Dette gjentar jeg veldig ofte: Man må bare hoppe i det, og ikke være redd.

– Hva er det vanskeligste å lære bort til en fullmektig?

– Det vanskeligste er at man ikke får

Juryen uttaler:

«Jahaj imponerer ved at hun tør å satse i ung alder. Hun er bare tretti år, men har etablert to advokatkontorer, henholdsvis i Oslo og Porsgrunn. Juryen mener hun er modig, og har pågangsmot. Juryen er også begeistret for mangfoldet blant advokatfullmektigene hun rekrutterer. Det at de ansatte i advokatfirmaet snakker ulike språk, gjør også at firmaet tiltrekker seg andre klientgrupper.»

forberedt alt. Man må lære seg at ting kan utvikle seg annerledes når man er i retten.

– Hva er ditt råd til unge advokater på starten av sin karriere?

– Det må være å være uredt og ta alle utfordringer man får.

– Talentprisen skal hedre en prinsipal eller leder som har jobbet for å fremme kjerneverdier ved advokatrollen i det offentlige rom. På hvilken måte har du bidratt til dette?

– Vi skriver om ulike temaer i firmaets blogg, og deler juridisk informasjon med våre klientgrupper, for eksempel holdt vi foredrag om pensjonsrettigheter på den tamilske skolen i Bærum. Ved å møte klienten på hans eller hennes egen arena, bidrar vi til større tilgjengelighet på advokattjenester.

Nicolai Vogt Skjerdal (52)
Partner i Fend, Oslo
Jobber med straffesaker, menneske-
rettigheter, forvaltningsrett og sivil
prosedyre

Juryen uttaler:

«Kandidaten får gode skussmål fra tidligere advokatfullmektiger, og trekkes frem som en som har svært god evne til å se den enkelte fullmektigs individuelle behov. Han tar seg alltid tid til fullmektigene, og er opptatt av etikk og klienthåndtering.

Av nominasjonen fremgår det at han både er faglig dyktig og samfunnsengasjert. Juryen legger også vekt på at Skjerdal retter seg mot de yngre ved at han har undervist og vært sensor i flere år ved UiO. Juryen mener Skjerdal fremmer kjerneverdier ved advokatrollen på en slik måte at han fortjener å være kandidat til Advokatforeningens talentpris 2021.»

– Det vanskeligste å lære bort er godt skjønn

Som prinsipal liker han å gi fullmektigene spissede problemer å bryne seg på.

Nicolai V. Skjerdal har de siste to og et halvt årene jobbet i Fend, et lite boutique-firma i Universitetsgaten i Oslo med inngang rett ved siden av den berømte Tronsmo bokhandel, nylig kåret til en av verdens beste av Financial Times.

Etter studiene arbeidet han med en offentlig utredning om tobakksindustriens erstatningsansvar. Deretter var han dommerfullmektig og rådgiver hos Sivilombudet, før han startet sin advokatkarriere i firmaet Stenberg-Nilsen, Christophersen & Lyngtveit.

– Dette var for meg den mest verdifulle læretiden som advokat. Firmaet hadde interessante saker i domstolene, og jeg ble gitt tillit fra start.

Derfra gikk turen til Hjort, der han ble i ni år og var prinsipal for flere unge.

– Når fullmektigen leverer fra seg et produkt, er det viktig å gi en god tilbakemelding. Og så må man være tilgjengelig, slik at fullmektigen ikke føler seg alene eller blir tvunget til å ta risiko på grunn av en frist.

– Hva gjør du, helt konkret, for å utvikle advokatfullmektiger faglig?

– Jeg inkluderer dem umiddelbart ved å gi dem mindre saker

som de skal håndtere alene med veiledning, og ved å ha dem med i så mange sider av mitt arbeid som mulig. Jeg opplever at fullmektigene setter pris på å få helt konkrete problemstillinger å jobbe med. Vi deler også erfaringer etter rettssaker.

– Hva er det vanskeligste å lære bort til en fullmektig?

– Godt skjønn. Du har skjønn som du har tid til å utøve, typisk når du skal vurdere en sak og den videre veien, og skjønn som må utøves på sparket, typisk når oppstår prosessuelle spørsmål i en rettsak. Skjønn innebærer også å skulle gi klienten råd om å velge sine slag. Det å besinne og spisse klienten til de riktige spørsmålene er noe jeg ønsker å bevisstgjøre de yngre om.

– Hva er ditt råd til unge advokater på starten av sin karriere?

– Utforsk ulike rettsområder og ikke vær engstelig for å forsøke noen stillinger de første arbeidsårene. Benytt enhver mulighet for å knytte kontakter. Hold profesjonell avstand til klienter.

– Talentprisen skal hedre en prinsipal eller leder som har jobbet for å fremme kjerneverdier ved advokatrollen i det offentlige rom. På hvilken måte har du bidratt til dette?

– Jeg er genuint glad i faget mitt, og har alltid satt pris på kombinasjonen av å kunne arbeide med jus på mer overordnet plan, slik som undervisning, skriving, lovarbeid og foredrag, og på den andre siden; å kjempe klienters sak.

Juryen uttaler:

«Gullhaug har lang fartstid i bransjen. Hun tar et sosialt ansvar for de unge advokatfullmektigene, og byr på seg selv. I tillegg følger hun advokatfullmektigene særlig godt opp i de første sakene. Juryen bemerker hennes utadrettede virksomhet, i form av at hun er mye brukt som kursholder innen ulike temaer knyttet til kontraktsrett, entrepriserett og sivilprosess. Juryen har spesielt merket seg Gullhaugs sosiale egenskaper og engasjement, og mener hun på den måten bidrar til å utvikle morgendagens advokater på en slik måte at hun er en god kandidat.»

Grethe Gullhaug (48)
Partner i CMS Kluge, Stavanger
Arbeider med entrepriserett og generell kontraktsrett

– Ingen ting kommer av seg selv

Grethe Gullhaug leser nesten alle masteroppgavene til fullmektigene som starter ved CMS Kluges Stavanger-kontor, og blir raskt kjent med firmaets talenter.

Gullhaug har vært partner siden 2013, og er en allsidig advokat med mye prosedyrerfaring, spesielt innenfor entrepris og offentlige anskaffelser, men har også erfaring med arbeidsrett, trygderett, yrkesskade- og erstatningsrett. Hun har i fem år vært medlem av Advokatforeningens lovutvalg for sivilprosess og voldgift.

Hun er teamleder for fullmektiger som jobber med eiendom og entrepris, men har også en finger med i spillet i opplæringen av de unge advokater som jobber innenfor andre rettsfelt.

– Hva gjør du, helt konkret, for å utvikle advokatfullmektiger faglig?

– Jeg har et vidt ansvar. I tillegg til at jeg følger opp fullmektiger som skal i retten eller i rettsmekling, har jeg tett kontakt med de unge i firmaet utover dette. Det kan dreie seg både om juridiske spørsmål og om advokatfaglige prob-

lemstillinger. Jeg også vært med i CMS Kluges rekrutteringsgruppe i mange år, og har tett kontakt med både studenter og praktikanter av den grunn. Vi har mange skriveplasstudenter hos oss til enhver tid, og det er alltid noen som trenger råd og skriveveiledning. Jeg leser mange masteroppgaver i løpet av et år. I tillegg er jeg medlem av firmaets etiske råd, dermed får jeg også en del henvendelser av den grunn.

– Hva er det vanskeligste å lære bort til en fullmektig?

– Å få struktur i sakene. God struktur er en forutsetning for å lykkes, både med rådgivning og prosedyre. Hvis man ikke klarer å knekke koden, blir det lett veldig rotete. Da har du heller ikke noe grunnlag for hverken forhandlinger eller prosess. Da jeg var advokatfullmektig hadde jeg Harald S. Kobbe som prinsipal. Han var en god læremester. Jeg lærte også mye av å være dommerfullmektig, først og fremst av de gode. Samtidig var det tankevekkende å observere de som møtte lite forberedt og som ikke hadde struktur. Det blir akkurat som om de rygger inn i saken, og ut av den.

– Hva er ditt beste råd til unge full-

mektiger på starten av sin karriere?

– Jeg er opptatt av at man bør lære mest mulig så tidlig så mulig. Derfor må fullmektigene være lærevillige. Ingenting kommer av seg selv. De må sette av tid til å forstå faktum. Og de må sette av tid til å analysere jussen og gå i dyben i rettskildene.

– Talentprisen skal hedre en prinsipal eller leder som har jobbet for å fremme kjerneverdier ved advokatrollen i det offentlige rom. På hvilken måte har du bidratt til dette?

– Jeg håper at jeg bidrar til å utvikle advokater som er opptatt av å løse saker til beste for klientene slik at man får gitt operative råd, eller råd som gjør tvistene minst mulig omfattende. Det kan innimellom se ut som at noen saker blir unødvendig store, og at prosessen begynner å leve sine egne liv.

– Man bør være bevisst på at de som kommer til advokat ofte driver en virksomhet. Den er den virksomheten de skal leve av, ikke av konfliktene, og da er det viktig at advokatene bidrar til å løse tvistesakene mest mulig effektivt. Det må advokatbransjen være bevisst på, og de holdningene må de unge må inn fra starten av.

Vil bruke jussen for å bedre klimaet

Karina Kvieback Mauren (26)
Advokatfullmektig i Advokatfirmaet Advise, Ålesund
Jobber bredt innenfor firmaets forretningsjuridiske fagfelt

Hun er oppvokst mellom fjord og fjell på Vestlandet, og interessen for samfunn, klima og miljø har hun hatt med seg siden ungdomstiden i hjembyen Ålesund.

Det var på videregående at Karina Mauren fikk øynene opp for jussen som et fleksibelt verktøy for å skape endringer i samfunnet. I studietiden hadde hun en sommerjobb i Plan- og bygningsetaten i Oslo, der hennes interesse for miljørett ble vekket.

– Etter hvert fikk jeg også en stilling som vitenskapelig assistent på Nordisk institutt for sjørett, og her valgte jeg å skrive masteroppgaven min om havvind. Jeg var ansatt på et prosjekt om kystsoneforvaltning, og lærte mye om klimarett og tung energirett, forteller Mauren.

Hun bidro til boken «Klimarett» av jussprofessor Hans Christian Bugge ved UiO ved å skrive et eget kapittel om havenergiretten.

– Jeg er faglig nysgjerrig, og har egentlig ingen klar plan for hva jeg ønsker å oppnå videre i karrieren min. Jeg prøver å tenke at veien blir til mens jeg går, men

jeg håper jo at arbeidet med klima og miljø kommer til å være med meg videre, også i tiden som fullmektig her i Ålesund.

– Hvorfor tror du at nettopp du ble nominert?

– Jeg er jo veldig fersk, og har kun vært fullmektig siden mars i år, men jeg håper jo det er fordi jeg har gjort en god jobb. Jeg har virkelig prøvd å være en aktiv medspiller både internt på kontoret og utad i lokalsamfunnet i Ålesund. Juryen har jo også vist til engasjementet jeg har vist på bærekraftsfeltet, noe jeg synes er veldig stas.

– Hva har du gjort for å utvikle deg faglig som fullmektig?

– Advokatfullmektigrollen gir muligheter for å lære, stille spørsmål og grave litt. Jeg prøver å tenke selv, og være aktiv i min egen læringsprosess. Det er også spennende å teste egne resonnement på prinsipalen.

– Kan du trekke frem én sak, et oppdrag eller en situasjon du har opplevd som spesielt lærerik?

– Jeg fikk i vår være med i team i en rettsprosess fra start til slutt. Jeg har hatt mye klientkontakt, vært med i utformingen av prosesskrivene og sett andre advokater i aksjon. Dette var en god trygghet å ha med

seg da jeg selv gikk i retten. Generelt lærer jeg masse av følge med på å diskutere med de rundt meg som har mer erfaring.

– Talentprisen skal hedre en fullmektig som har jobbet for å fremme kjerneverdier ved advokatrollen i det offentlige rom. På hvilken måte har du bidratt til dette?

– Jeg har forsøkt å ta de mulighetene som kommer, og vist et faglig engasjement som jeg håper skinner igjennom. For meg har det vært viktig å prøve å etablere en god og tett dialog med lokale næringer, for det er jo nettopp disse som er kundene våre og det vi lever av.

Juryen uttaler:

«Mauren har til tross for sin korte erfaring som advokatfullmektig gjort seg bemerket på flere områder. Hun engasjerer seg i flere samfunnsaktuelle saker som klima og miljø og utlendingsrett. Hun har vist til jussens plass i klimaspørsmålet ved å bidra til boken «Klimarett», samt masteravhandlingen om havvind.

Juryen synes spesielt at kandidatens engasjement i nærmiljøet, og hennes nettverk på tvers av bransjer gjør henne til en god kandidat.»

Servet Yildiz Stêrk (33)
Advokatfullmektig i Advokatfirmaet Tveter og Kløvfall, Oslo
Arbeider bredt på en rekke saksområder

– Jeg er en av «de andre»

– Jeg har stått frem som et ansikt for de man ikke ser. Jeg ønsker å være den rollemodellen som jeg selv skulle ønske at jeg hadde, sier Servet Yildiz Stêrk.

Han ble født i en fjellandsby i Tyrkia av en mor som slet i et mannsdominert samfunn og en far som kort tid etter fødselen måtte flykte landet på grunn av sin politiske virksomhet.

Som gutt opplevde Stêrk mye urett, og følelsen av å være en av «de andre» sto sterkt gjennom hele barndommen.

– Jeg sto blant folk som ikke var i stand til å tale sin sak, som var underprivilegerte og som få brydde seg om. Da jeg begynte på jussen var det fordi jeg ønsket å gjøre en forskjell.

Mange mennesker har ikke tilgang på advokat og møtes heller ikke alltid med forståelse i bransjen, mener han.

– For meg har språk- og kulturforståelse kommet godt med i møte med denne klientgruppen.

For å nå ut til dette markedet, valgte Stêrk å opprette en Instagram-profil, og tok mål av seg til å bli Norges første advokat-influencer.

– På Instagram er terskelen for å ta kontakt mye lavere, og jeg synes det er veldig givende å kunne være til stede for mennesker som ellers sliter med å skaffe seg god hjelp.

– Hvorfor tror du at nettopp du ble nominert?

– Jeg føler jeg har gjort ting som mange kanskje har lyst til å gjøre, men som de ikke har hatt mot til. Det er ikke lett å stikke frem hodet – gjøre seg synlig og sårbar, og være villig til å godta det ubehaget

som dette innebærer. Jeg velger aktivt å bevege meg utenfor komfortsonen.

– Hva har du gjort for å utvikle deg faglig som fullmektig?

– Faglig utvikling krever ofte tid og arbeid utover det som er fakturerbart. For meg har det handlet om å finne motivasjonen til å holde på med dette, og det å minne meg selv om hvorfor jeg har valgt dette yrket. Finner man den indre drivkraften, og klarer å holde på den, så vil dette bane vei for både faglig og personlig utvikling.

– Kan du trekke frem én sak, et oppdrag eller en situasjon du har opplevd som spesielt lærerik?

– Å oppleve hvor mye urett som faktisk er der ute, og hvor lite som skal til for å utgjøre en forskjell. Når vi i firmaet vårt for eksempel får førti prosent av NAV-vedtak omgjort ved klage, så er det noe alvorlig galt.

– Talentprisen skal hedre en fullmektig som har jobbet for å fremme kjerneverdier ved advokatrollen i det

Juryen uttaler:

«Han har satt ord på diskrimineringen i bransjen og hvilke utfordringer det fører med seg, men også kommet med forslag til forbedringer. Stêrk blir beskrevet som en av de modigste fullmektigene i bransjen ved å være en tydelig stemme i et relativt betent tema.

Stêrk er kreativ og nytenkende i sin markedsføring av advokattjenester, som når ut til et større publikum som ikke nødvendigvis ville oppsøkt advokat på egenhånd. Han bruker sin rolle og ansikt utad til å tale en viktig sak, samt fremme advokaters kjerneverdier i det offentlige rom på en god måte. Dette gjør ham til en god kandidat.»

offentlige rom. På hvilken måte har du bidratt til dette?

– Advokatrollen skal være inkluderende, og man skal ivareta folk i alle former og fasonger, med alt det innebærer. Retten er ikke bare for noen, den er for alle, og dette ønsker jeg å bidra til.

Fredrik Gunhildrud (27)
Advokatfullmektig i Wiersholm
Arbeider hovedsakelig med
transaksjoner og oppkjøp

Juryen uttaler:

«Fra begrunnelsen til nominasjonen merket juryen seg at Gunhildrud fremstår som et svært godt forbilde som advokatfullmektig. Han har utviklet seg faglig gjennom kompliserte og krevende juridiske områder og raskt fått store og viktige oppgaver hos Wiersholm. Samtidig trekkes Fredriks bidrag i det sosiale, særlig blant nyansatte, frem.

Juryen mener Gunhildrud fremstår som en fullmektig som fyller rollen langt over hva som forventes – både faglig og sosialt. Han blir beskrevet som en som griper sjanser, bygger gode relasjoner til klienter og en som bygger gode team på tvers av firmaets fagområder. Juryen mener Gunhildruds engasjement for både selskapsretten og arbeidsplassen gjør ham til en god kandidat.»

Klienten går alltid først

Advokatfullmektig Fredrik Gunhildrud mener sosialt fellesskap kan være nøkkelen til suksess på jobb.

I drøyt to år har advokatfullmektig Fredrik Gunhildrud (27) jobbet i Wiersholm.

– Hvorfor tror du at nettopp du ble nominert til Talentprisen?

– Mitt viktigste mål er at klientene skal få det de vil ha, og jeg bruker mye tid og energi på å forstå klientens mål. Å kunne sparre med andre, gir trygghet, også å vite at man har firmaet i ryggen og dyktige fagpersoner tilgjengelig for å diskutere de problemstillingene som oppstår.

– Wiersholm har vist meg tillit og gitt meg muligheten til å få en sentral rolle i en rekke transaksjoner, noe som har gjort at jeg har lært mye og utviklet meg

raskt. Og så synes jeg det er viktig å ha det gøy på jobb, og jeg er veldig glad i å få med avdelingen på ulike aktiviteter utenom arbeidstiden. Når man føler seg trygg i situasjonen man er i, presterer man bedre.

– Hva har du gjort for å utvikle deg faglig som fullmektig?

– Jeg prøver å vise stor samarbeidsevne, og så synes jeg det er gøy å bidra med å hjelpe andre med å få til oppgaver – det lærer man mye av!

– Kan du trekke frem én sak, et oppdrag eller en situasjon du har opplevd som spesielt lærerik?

– De aller første transaksjonene jeg hadde som prosjektleder. Da fikk jeg ansvaret for å få prosessene i havn. Å være hovedbindeleddet mellom klient og firmaet lærer man utrolig mye av. Man må finne sin måte å snakke med klienten på, ikke herme etter andre. Ingen kan forklare

deg hvordan det skal gjøres. Du kan høre på andre, men du lærer det først når du åpner munnen selv.

– De første gangene kan det være skummelt å ringe klientene, og det er selvfølgelig noen samtaler man gruer seg til å ta. Heldigvis har jeg alltid opplevd at det går lettere enn man tror.

– Talentprisen skal hedre en fullmektig som har jobbet for å fremme kjerneverdier ved advokatrollen i det offentlige rom. På hvilken måte har du bidratt til dette?

– Siden jeg sitter i Wiersholms rekrutteringskomité, jobber jeg tett på studenter. Jeg står ofte på stand og snakker om advokatrollen, og da får vi ofte masse spørsmål om hva rollen vår innebærer. Jeg prøver å få frem viktigheten av å være mest mulig redelig, at man ikke skal være slu – og at vi i Wiersholm lever for å hjelpe klienten på en forsvarlig og god måte.

Til aksjon for en bærekraftig rettshjelpsordning

Det jobber i dag en rekke dyktige, erfarne og samvittighetsfulle advokater med saker innenfor den offentlige rettshjelpsordningen, i straffesaker, familiesaker, barnevernssaker med mer. Disse klientgruppene og saksområdene appellerer heldigvis til mange advokaters sosiale og rettspolitiske engasjement, og det skal mer enn lave rettshjelpssatser til for å velge dem bort.

Men et velferdsgode som hviler på det sosiale engasjementet til en hel yrkesgruppe, er ikke bærekraftig i lengden. Mange leger hadde selvfølgelig tatt pasienter fra de samme samfunnsgruppene selv om det knapt ga inntekter til å dekke egne utgifter, men vi bygger ikke helsehjelpen på et slikt prinsipp. Det kan vi heller ikke gjøre med rettshjelpen. I en rettstat må den rettslige folkehelse prioriteres på lik linje med folkehelse ellers.

I statsbudsjettet for 2022 foreslo den nå avgåtte regjeringen null økning av en fra før dramatisk underregulert rettshjelpssats. I praksis gir dette nok en reallønnsnedgang for advokater som jobber innenfor rettshjelpsordningen. Og det gir ytterligere dårligere rettshjelp til dem som har krav på det. Denne nedadgående spiralen har i praksis vedvart i tjue år.

Sist rettshjelpssatsen ble løftet med noe mer enn bare prisveksten, fra 625 til 700 kroner i 1999, ble det i budsjettvedtaket i St. meld. nr. 25 (1999-2000) gitt følgende begrunnelse:

«Stort misforhold mellom markedspris og den offentlige prisingen av advokattjenester kan føre til at det er de mindre dyktige advokatene som tar saker mot betaling fra det offentlige. De mest ressursvake klientene kan bli sittende igjen med en advokat fra «B-laget» hvor motparten møter med en fra «A-laget». Dette utgjør i så fall et betydelig rettssikkerhetsproblem. For å motvirke dette har departementet vedtatt en opptrappingsplan for den offentlige salærsatsen.»

Den «opptrappingsplan» som ble vedtatt den gang, har vi ikke sett noe til siden. Derimot har vi sett at rettshjelpssatsen i realøkonomisk forstand har blitt stadig lavere. I dag er den på 1085 kroner. Når stat og kommune selv engasjerer advokat til å representere seg i de samme sakene, betaler de gjerne 1600 kroner. Det vil si at det offentlige selv mener at de må betale femti prosent mer for forsvarlig rettshjelp i saker mot borgerne, enn staten er villig til å betale den advokaten som skal representere borgeren. Alle forstår at det ikke gir en rettfærdig rettergang, og forskjellsbehandlingen er umulig å forsvare.

Satsen er nå langt under det bærekraftige. I 2022 ville en nøkternt beregnet bærekraftig sats utgjøre 1560 kroner.

Staten krever dessuten at advokater kun skal fakturere halv sats under reiser. Det rammer særlig hardt i distriktene, der advokatene ofte må reise over store avstander – i bil, der de heller ikke kan jobbe mens de reiser. Da dette ble innført, tror jeg departementet hadde glemt at advokater er selvstendige næringsdrivende, med driftsutgifter som tilsvarer i alle fall halvparten av rettshjelpssatsen. Jeg finner ingen annen forklaring på denne regelen, som i praksis betyr at advokatene må gi sin tid gratis til staten når de reiser.

I sum er rammebetingelsene for advokater som jobber med fri rettshjelp – og dermed rettssikkerheten til dem som har krav på rettshjelp – nå så dårlige, at jeg tviler på om noen annen yrkesgruppe hadde akseptert en slik behandling fra våre politiske myndigheter, uten en kraftfull aksjon.

Under Forsvarergruppens høstseminar på Sundvolden nylig, var det også tydelig at begeret var fullt. Tidligere mangeårig leder av Forsvarergruppen, Frode Sulland, foreslo der den aksjonen som nå er varslet – der forsvarsadvokater ikke lenger skal ta straffesaker som er berammet for Høyesterett. Forslaget ble vedtatt med applaus fra de om lag 270 advokatene i salen, og er nå også vedtatt av hovedstyret, med tydelig uttrykt tilslutning fra kretsene.

Advokatforeningens tre hovedkrav er en markert økning av rettshjelpssatsen for 2022, som uttrykker et tydelig første skritt mot en bærekraftig sats, en reversering av det halverte reisesalæret, samt at Advokatforeningen for fremtiden får forhandlingsrett om rettshjelpssatsene.

Forhandlingsretten – tilsvarende den som for eksempel legene har – er sentral dersom vi skal komme ut av den nedadgående spiralen vi har befunnet oss i over flere tiår. Den bør også være i statens interesse. Med forhandlingsrett

vil Advokatforeningen nemlig også kunne bidra med innspill til områder der det er potensial for besparelser. Vi sitter på verdifull førstehåndskunnskap om hvor slikt potensial finnes. Slik det er i dag, har vi imidlertid ingen insentiver til å dele slik kunnskap og gi slike innspill, fordi erfaringen viser at staten griper slike innspill begjærlig – uten at vi og dem som har krav på rettshjelp får noe igjen. Det er uheldig for alle – og for utviklingen av en bærekraftig rettsstat.

De advokatene som jobber med disse sakene, er rettsstatens blåsnipp-, eller i dagens regime snarere frivillighetsarbeidere. De fortjener respekt fra staten for det viktige arbeidet de gjør for samfunnets mest utsatte og sårbare grupper, kanskje også en takk for innsatsen. Uten forhandlingsrett må de i stedet stå som løsarbeidere med lua i hånda, i håp om at staten kaster noen kroner etter dem i neste års statsbudsjett.

Det håper vi at dagens regjering og storting innser at det er på høy tid å rette opp i. •

JON WESSEL-AAS
Leder av Advokatforeningen
jwa@lundogco.no

– Når folk ser at du er borte fra jobb, må man jo på et vis svare for seg. Jeg fant ut at jeg like gjerne kunne være åpen om det på Facebook i forbindelse med verdensdagen for psykisk helse.

Ber om mer åpenhet om psykiske utfordringer i advokat- bransjen

I vår møtte advokat Laila Marie Bendiksen veggen. Hun mener koronasituasjonen var den utløsende faktoren. Nå håper den sykemeldte internadvokaten at hennes historie kan få andre advokater til å søke hjelp tidligere.

TEKST OG FOTO: HENRIK SKJEVESTAD

Koronasituasjonen har vært svært belastende for meg. Spesielt i forbindelse med verdens psykiske helsedag slo det meg at det er viktig at også resurssterke personer tør å vise ansikt, sier advokat Laila Marie Bendiksen som nå velger å fortelle sin historie i Advokatbladet.

Hun er advokat i Norsk boligbyggelag i Oslo.

Hun mener koronasituasjonen trigget en reaksjon etter en bortgjemt sorg og et stort tap som aldri ble bearbeidet.

– Jeg er nå sykmeldt med en posttraumatisk stresslidelse. Utfordringene kom snikende med konsentrasjonsproblemer og hukommelsestap i et ellers krevende og hektisk arbeidsår, forklarer Bendiksen.

I 2010 ble datteren hennes drept i Ungarn. De påfølgende fire årene jobbet Bendiksen, som den gang var partner i Brækhus, dag og natt for å få stilt datterens drapsmann til ansvar. Mannen ble til slutt dømt til fengsel på livstid.

HADDE IKKE TID TIL SORGEN

– Jeg har ikke hatt så mye bistand til å bearbeide sorgen, og hva jeg gikk gjennom den gangen. Som advokat ble jeg ekspert på å putte oppgaver i bokser. Det gjaldt også sorgen. Den var det ikke plass til i mitt liv. Sorgen hadde jeg tenkt å bearbeide når barna ble større, sier Bendiksen.

– Jeg hadde nok litt stolthet på ikke å kontakte legen. Ressurssterke mennesker har det vel ofte slik, sier advokaten ettertenksomt.

I påsken i år merket hun likevel at noe var blitt verre enn før. Barna hennes bemerket at hun både hadde blitt mer glemsk og mindre tilstedeværende i nuet.

– Det toppet seg med at jeg ikke fant bilen min. Jeg husket rett og slett ikke hvor jeg hadde parkert. Jeg gikk gatelangs og lette og lette.

Hun bestemte seg da for å ta kontakt med en psykolog i Marbella som hun på det tidspunktet jobbet fra, ettersom hun har et hus der.

– Vi gikk noen runder, og jeg fikk tips om meditasjon og å stresse ned i hverdagen. Da tenkte jeg at det skulle gå greit.

På dette tidspunktet tok hun det roligere, og påtok seg ikke nye saker.

– Jeg tenkte at hvis jeg klarte meg til sommeren, så ville det gå bedre. Så etter fem ukers sommerferie uten kontakt med jobben startet jeg på jobb igjen.

Men kroppen hennes var fremdeles ikke bra, og hjernen ikke på det rette stedet. Etter fire ukers jobbing, skjønte hun at noe måtte gjøres.

– I starten av september ble jeg hundre prosent sykemeldt, og det er jeg fortsatt. Jeg kjente at jeg plutselig fikk sorgreaksjoner på merkelige tidspunkt, at jeg sover dårlig – og at vonde drømmer kommer tilbake. Jeg har sagt fra om at jeg er overarbeidet, og at det ligger litt dypere enn som så.

Hun tror det var koronasituasjonen og et nedstengt treningssenter som bidro til å trigge sykdommen.

– I alle disse årene har fysisk trening reddet meg. Jeg hadde så mye å gjøre på jobb at det var det eneste sosiale jeg hadde tid til, sier Bendiksen.

KORONA VAR DRÅPEN

Hun føler at hun ble hardt rammet.

– Koronaen var den siste dråpen som trigget den latente boksen som egentlig har vært overfylt en stund, og burde vært jobbet med før. Jeg er fornektende, så bare det å innrømme for meg selv at jeg trengte hjelp, var krevende. Det er nesten så jeg ikke tør å si det en gang, sier Bendiksen med et smil.

Likevel bestemte hun seg for å være åpen om situasjonen.

Nå mener hun det er behov for større åpenhet om psykiske problemer blant advokater.

– Etter å ha tenkt gjennom det har jeg kommet frem til at jeg faktisk synes det er viktig å ha oppmerksomhet om det generelt – ikke bare en dag i året.

– *Opplever du at det har vært tabu å være åpen om psykiske utfordringer i advokatbransjen?*

– Absolutt. I en advokatsituasjon skal du være standby hele tiden, og du vet ikke helt når du må reagere. Mange tror kanskje at hvis du har en advokat som med psykiske utfordringer vil ikke det være en så god advokat. Men det har åpenheten til Stig Bech motbevist. Det skumle er når man bare kjører på uten å få hjelp. Det kan skade deg selv alvorlig

– Hvis du kjører på halv maskin selv om du ikke burde gjøre det i en lengre periode, blir du ikke en bedre advokat enn om du faktisk tar en pause, blir bra igjen for så å komme tilbake. Jeg vet i alle fall hvilken advokat jeg ville hatt.

VIL TILBAKE

At en advokat har veldig mye å gjøre er ikke nødvendigvis et sunnhetstegn, mener hun.

– Da har han jo ikke tid til deg. Selv om de er aldri så flinke.

Selv angrer hun litt på at hun ikke sa noe om utfordringene sine på et tidligere tidspunkt.

– Er det noe jeg hater, så er det medlidenhet. Jeg vet ikke hvorfor det er slik, men det kan være en grunn til at jeg ikke har vært så imøtekommende med folk som har spurt meg om min sorg. Jeg hadde nok vært tjent med å være litt mer åpen på et tidligere tidspunkt.

– Jeg har funnet ut at på samme måte som at det ikke er en skam å snu når du går på fjellet, er det heller ingen skam om å be om hjelp, sier Bendiksen.

Hun håper å komme tilbake i jobben som advokat.

– Men denne gangen hører jeg på ekspertene, og tar tiden til hjelp for å bli bra først, sier Bendiksen. •

Digitale og fleksible ajourføringskurs

Kostnadsfrie kurs for advokater

Jussystemer viderefører suksessen med digitale nyhetskurs for advokater innenfor et bredt spekter av rettsområder.

Det digitale kursformatet er en effektiv og fleksibel måte å holde seg faglig oppdatert på og det reduserer også reising som sparer miljøet for økologiske fotavtrykk.

Jussystemer AS ønsker å spille en aktiv rolle i digitale omstillingsprosesser i bransjen og tilbyr kursene kostnadsfritt for advokater ut 2021.

Kursene kan ses live og som e-kurs i etterkant gjennom opptak. Kursene er pedagogisk tilrettelagt med digitalt kursmateriell tilgjengelig, og kursbevis utstedes i etterkant av kurset for bruk til dokumentasjon av etterutdanning

Velkommen til Jussystemer Kurs

Kurs.jussys.no for påmelding

Jussystemer Kurs- Digital, fleksibel og bærekraftig oppdatering

VÅRE NYHETSKURS

FAST EIENDOM

SELSKAPSRETT

ARBEIDSRETT

ETISKE REGLER
OG OPPTREDEN
FOR ADVOKATER

BARNERETT

KONKURSRETT

FAMILIE-ARVE OG
SKIFTERETT

STRAFFERETT OG
STRAFFEPROSESS

TRYGDERETT

ADVOKATANSVAR

I denne spalten omtaler vi rettssaker rettet mot advokater, og advokaters ansvar. Spalten lages av advokat **Toralf Wågheim** ved Advokatfirmaet Riisa & Co. i Bergen. Wågheim er forfatter av boken Advokaters erstatningsansvar.

Henvendelser til redaksjonen@advokatbladet.no

LH-2021-22316

Ansvarlig for 8,6 millioner i entrepresesak

En advokat bistod et entreprenørselskap i en tvist med en kommune etter byggearbeider. Søksmålsfristen i avtalen ble oversett, og advokaten ga senere mangelfulle råd til klienten om motpartens forlikstilbud. Advokatens forsikringsselskap ble erstatningsansvarlig.

Dette kommer frem i en avgjørelse fra Hålogaland lagmannsrett 22. september 2021 (LH-2021-22316).

Bakgrunnen for saken var at entreprenørselskap A hadde vært engasjert av kommune C i forbindelse med rehabilitering av et rådhus. Rett før overtakelse oppstod en brann i bygget, som førte til forlenget byggeperiode. Partene ble deretter ikke enig om sluttoppgjøret.

Selskap A ble bistått av advokat B. Selskap A anførte å ha krav på fristforlengelse og krav på tilleggsvederlag på 2,5 millioner kroner. Kommune C mente det forelå forsinkelse og at kommunen hadde krav på dagmulkter på 15,7 millioner kroner. Partene kom ikke til enighet.

Selskap A tok ut stevning mot kommunen cirka ti måneder etter overtakelse. Dette var to måneder senere enn den avtalte søksmålsfristen. I tilsvaret anførte kommunen at søksmålet fra selskap A var fremsatt for sent, og at eventuelle krav fra entreprenøren derfor var tapt.

Under saksforberedelsen og under hovedforhandlingen fremsatte kommunen et løsningsforslag om at hver av partene frafalt sine krav mot hverandre. Selskap A aksepterte ikke forlikstilbudet. Selskap A tapte deretter saken på alle punkter som følge av at søksmålsfristen var oversett. Selskap A ble dømt til å betale 8,5 millioner kroner til kommunen inkludert sakskostnader.

Selskap A fremmet deretter krav om erstatning mot forsikringsselskapet til advokat B. Forsikringsselskapet avviste ansvar. I tingretten ble forsikringsselskapet dømt til å betale erstatning med 8,6 millioner kroner. Forsikringsselskapet anket dommen til lagmannsretten.

MANGELFULLE RÅD OM FORLIK

For lagmannsretten var det sentrale spørsmålet om advokat B gjorde en

”

**Lagmannsretten mente
etter dette at advokat
B hadde opptrådt klart
uforsvarlig og i strid
med sine plikter som
prosessfullmektig og
rådgiver for selskap A.**

forsvarlig vurdering av prosessrisikoen etter at kommunen fremsatte forlikstilbud, og om han ga selskap A forsvarlige råd i den forbindelse.

Lagmannsretten la til grunn etter bevisførselen at advokat B ikke ga selskap A nødvendige råd om forlikstilbudet fra kommunen. Den skriftlige dokumentasjon inneholdt ingen rådgivning eller vurdering fra advokatens side vedrørende tilbudet, eller om prosessrisikoen

knyttet til kommunens preklusjonsinnsigelse. Det var heller ikke sannsynliggjort at advokat B redegjorde muntlig overfor selskap A for disse spørsmålene.

Lagmannsretten mente videre at prosessrisikoen var betydelig, og at dette måtte ha vært klart for advokat B. Etter lagmannsrettens syn burde advokaten ha fratrådt som prosessfullmektig og overlatt til andre å gi råd til selskap A etter at kommunen hadde anført at søksmålsfristen var oversett. At han ikke fratrådte var likevel i seg selv ikke ansvarsbetingende, men tilsa etter lagmannsrettens syn et skjerpet krav til advokatens aktsomhet, presisjonen og klarhet i den videre rådgivning, og åpenhet ovenfor klienten vedrørende det potensielt ansvarsbetingende egne forholdet.

Lagmannsretten mente etter dette at advokat B hadde opptrådt klart uforsvarlig og i strid med sine plikter som prosessfullmektig og rådgiver for selskap A. Det forelå derfor ansvarsgrunnlag.

Lagmannsretten fant videre at det forelå årsakssammenheng og tap. Selskap A ville ifølge lagmannsretten ha akseptert kommunens tilbud om forlik dersom advokat B hadde gitt forsvarlige råd.

Forsikringsselskapet til advokat B ble dømt til å betale erstatning på 8,6 millioner kroner. Forsikringsselskapet måtte også dekke sakskostnader med cirka 1,2 millioner kroner for tingrett og lagmannsrett.

Dommen er rettskraftig. •

TILLATELSE TIL Å VÆRE ADVOKAT VED HØYESTERETT

Bjørn Christian Lilletvedt Tovsen
Advokatfirmaet Thommessen AS OSLO

Ingvill Meinich
Regjeringsadvokaten OSLO

- NYINNMELDTE**
Advokatfullmektiger
Andersen Emily Elisabeth Wikborg Rein Advokatfirma AS BERGEN
Anker-Sørensen Linn Cecilie Advokatfirmaet Andersen & Bache-Wiig AS OSLO
Bjerke Sindre Tøset Advokatfirmaet Viken OSLO
Bjørstad Fredric Holen Advokatfirmaet Øverbø Gjørtz AS ØRSTA
Caffrey Anthony Christopher Advokatfirmaet Advisio AS OSLO
Damm Morten Wilhelm Advokatfirmaet Thommessen AS OSLO
Dukane May Siri Porsanger Advokat Anna Therese Flatmo AS STØREN
Eriksen Cecilie Ernst & Young Advokatfirma AS OSLO
Evensen Anniken Crawford & Company (Norway) AS SANDVIKA
Gisleberg Eline SANDS Advokatfirma DA OSLO
Heliasz Adam Gudesen Ernst & Young Advokatfirma AS PORSGRUNN
Kjerstad Kristina Nesset Wikborg Rein Advokatfirma AS OSLO
Kleveland Gina Amalie Advokatfirmaet Selmer AS STAVANGER
Kristoffersen Martin Jacob Advokatfirma Nierzwicki & Bluszek AS OSLO
Krogdahl Ola Advokatfirmaet Thommessen AS OSLO
Leistad Kristin Min Halden Advokatfirmaet Thommessen AS OSLO
Lien Hanna Røv Advokatfirmaet Hjort DA OSLO
Malvik Kjersti BDO Advokater AS avd Trondheim TRONDHEIM
Marcussen Madeleine Elgesem Advokatfirmaet Selmer AS OSLO
Mikkelsen Ulf Håkon Knutsen Ernst & Young Advokatfirma AS STAVANGER
Nilsen Åge Ljøstad Kvale Advokatfirma DA OSLO
Nygaard Martin Wikborg Rein Advokatfirma AS OSLO
Oldeide Trym TP Advokatfirma DA SANDNES
Olsen Ida Deloitte Advokatfirma AS BERGEN
Pettersen Sander Kluge Advokatfirma AS OSLO
Skeie Guro Bjørnes Wikborg Rein Advokatfirma AS BERGEN
Skrede Martin Gjerde Harris Advokatfirma AS BERGEN
Stifjell Sandra Aileen Advokatfirmaet Grette AS OSLO
Storebråten Martine BDO Advokater AS OSLO
Stødle Lene Berg HELP Forsikring AS OSLO
Støren Nicolai Advokatfirmaet Øverbø Gjørtz AS MOLDE
Svendsrud Vilde Advokatfirmaet Larsen & Co Kontordrift AS OSLO
Szlyk-Verde Katarzyna Advokatfirmaet Rogstad AS OSLO
Sørensen Berit Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS OSLO
Sørumshaugen Øyfrid Advokatfirmaet Føyen AS OSLO
Thokle Ane Advokat Bratteng AS SANDEFJORD
Uggen Oda Linneberg Advokatfirma DLA Piper Norway DA OSLO
Venstad Ingrid Ernst & Young Advokatfirma AS OSLO
Viken Martine Bing Hodneland Advokatselskap DA OSLO

- Ytterbøe Christina Ree** Advokatfirmaet Hasle AS TØNSBERG
Årø Tara Bull & Co Advokatfirma AS OSLO
Giæver Simen Schjerve Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig Trondheim AS TRONDHEIM
Pettersen Ella Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS OSLO
Runsjø Elisabeth Aspaas BDO Advokater AS OSLO
Woll Andrea Advokatfirmaet Thommessen AS STAVANGER
Fullmektig hos internadvokat
Arnekleiv Klara Johanne HELP Forsikring AS OSLO
Brekke Ida Protector Forsikring ASA OSLO
Jebsen Aksel Wilhelm Aon Norway AS OSLO
Osnæs Lene Osen Assuranceforeningen Skuld OSLO
Peterson Axel Johan Gjensidige Forsikring ASA OSLO
Sve Fredrik VARD Group AS ÅLESUND
Thomstad Hilde Charlotte Kommunal Landspensjonskasse (KLP) OSLO
Hjorth-Johansen Ingrid HELP Forsikring AS OSLO
Fullmektig hos offentlig advokat
Kausland-Gullaksen Charlotte Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten BERGEN
Ursin Ingrid Gjøvik kommune GJØVIK
Fullmektig hos organisasjonsadvokat
Grønvik Marie Grafill OSLO
Langfjord Emilie Kreftforeningen OSLO
Internadvokat
Haberer-Anfinsen Joanne Ivy Kværner AS LYSAKER
Rydning Kristin Johanne Eliasson Neonomics AS OSLO
Skallerud Gry Evensen FCG Norge AS OSLO
Organisasjonsadvokat
Jåma Lisa Jensen KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon OSLO
Privatpraktiserende advokater
Hellander Anja Karin Advokatfirmaet Storrøvik OSLO
Kvikstad Ylva Helen Advokatfirmaet Hegg & Co AS ALTA

- GJENINNMELDTE**
Advokatfullmektiger
Gjerdevik Christine Dalebø Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS OSLO
Ytreland Jove Lillevik Krogstad Advokatfirma AS BØNES
Fullmektig hos internadvokat
Christiansen Victoria PRA Group Norge AS OSLO
Drange Martin Vincent Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten BERGEN
Internadvokat
Bergsjø Tore Klaveness Marine Holding AS OSLO
Finnanger Silje Gjølborg DNB Bank ASA, Konsernjuridisk OSLO
Kvanum Kristin Fremtind Forsikring AS OSLO
Offentlig ansatt advokat
Johnson Kristin Sykehusinnkjøp HF DRAMMEN
Sandtrøen Aleksander Tromsø kommune - Kommuneadvokaten TROMSØ
Thorud Jon Dinesh Viken fylkeskommune SARPSBORG
Organisasjonsadvokat
Eidissen Stig KS Advokatene OSLO
Madslie Marte Karine Delta OSLO
Olsen Anette KS Advokatene KRISTIANSAND S
Solberg Hanne Lyngstad Abelia OSLO
Vatne Cecilie Abelia OSLO

- Privatpraktiserende advokater**
Aanerud Ina Kluge Advokatfirma AS OSLO
Borgen Kjersti Kristofersen Wikborg Rein Advokatfirma AS OSLO
Eckbo-Lie Otto Marius Advokat Marius Eckbo-Lie OSLO
Eiksrud Carsten Advokatfirmaet Haavind AS OSLO
Frøysa Kathrine Jessen Advokatfirmaet Just AS MO I RANA
Krogstad Kamilla Marie Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS OSLO
Krogstad Alexander Lillevik Krogstad Advokatfirma AS BØNES
Snekvik Lill Ingrid Skogrand Proadvokatene KRISTIANSUND N
Solheim Rolf Henning Strand Tenden Advokatfirma ANS TØNSBERG
Sørhaug Linn Vårhus Advokatfirmaet Grette AS OSLO

- MEDLEMMER SOM HAR ENDRET STATUS**
Fra aktiv til pensjonist
Kvernes Ola TRONDHEIM
Myhre Jonas Wilhelm OSLO

Jussens politisering
Oslo krets planlegger et debattmøte tirsdag 30.november på Kulturhuset på Youngstorget om politisering av jussen og advokaters rolle. Bakteppet er Klimasøksmålet, Acersaken og Høyesteretts betenkning om EUs fjerde jernbanedirektiv, samt en internasjonal trend. Panelledtakere er Ketil Lund, Hans Petter Graver og Michael Tetzschner. Mer informasjon kommer på Advokatforeningens nettsider.

Årstale om forvaltningen

Advokatforeningens årstale for 2021 har tittelen «Forvaltningen som politi, påtale-makt og dommer», og undertittelen «Bruken av administrative sanksjoner». Årstalen holdes av leder Jon Wessel-Aas på Grand Hotel i Oslo torsdag 18.november klokka 17.30. Det vil i år være 18.gang Advokatforeningen avholder en årstale. I fjor ble talen avholdt digitalt. Advokatbladet vil strøme talen direkte på vår Facebook-side.

Reiss-Andersen ny leder

Hun er utnevnt til ny leder av lovutvalget for strafferett og straffeprosess etter Halvard Helle. – Strafferetten og straffeprosessen står i en særstilling når det gjelder å balansere samfunnets behov for å bekjempe kriminalitet og ivareta den enkeltes rettssikkerhet. Advokatforeningen har alltid vært en viktig stemme i denne debatten, sier Berit Reiss-Andersen. – Jeg gleder meg til å føre dette arbeidet videre og være talsperson for den kunnskap og kompetanse som finnes i utvalget og tale rettssikkerheten sak. Halvard Helle har ledet utvalget fra 2017, og har hatt hendene fulle gjennom pandemien. Bare på vårparten i fjor deltok lovutvalget i ti høringsrunder, noen ganger kun med noen timers frist.

ANNONSE

Kurs: Samspillkontrakter

7. desember. Digital gjennomføring.

Kurset som gir deg både teoretisk kunnskap og praktiske eksempler. Få økt forståelse for å lykkes i samspillprosjekter.

Kurset henvender seg til alle som gjennom sitt arbeid for en byggherre, entreprenør eller rådgiver behøver kunnskap om de ulike samspillkontraktene som benyttes i markedet.

Mer informasjon og påmelding: qualitynorway.no

Kurs: TEK17 - Byggteknisk forskrift

6.-7. desember. Digital gjennomføring.

Lær alt du trenger å vite om byggteknisk forskrift og foretakenes styringssystemer. Omfattende kurshefte er inkludert i kursprisen.

Kurset henvender seg til de som prosjekterer, bygger, søker eller innkjøpere som må vite hva som skal kontraheres, samt alle som jobber med byggesaker i kommuner og næring.

Mer informasjon og påmelding: qualitynorway.no

Informasjon om jobb-bytter hentes fra Advokatforeningens medlemsregister. Du kan også sende informasjon direkte til redaksjonen@advokatbladet.no

Frist for innsendelse til neste utgave er 26. november. Spalten er kun for medlemmer av Advokatforeningen.

ADVOKAT INGRID AILIN STRØMME har sluttet i Protector Forsikring ASA i Oslo og begynt i Lillestrøm kommune i Lillestrøm.

ADVOKAT KASPER FORMO ASPLIN har sluttet i Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig AS i Oslo og begynt i Advokatfirmaet Haavind AS i Oslo.

ADVOKAT ANDRÉ STANDBERG har sluttet i Advokatfirmaet Pind AS i Oslo og tiltrådt som partner i Mazars Legal Advokater AS i Oslo.

ADVOKAT SILJE MARSTRANDER har sluttet i SANDS Advokatfirma AS i Oslo og begynt i Advokatfirmaet Berngaard AS i Oslo.

ADVOKAT ANDREAS WULFF har sluttet i Kluge Advokatfirma AS i Oslo og tiltrådt som partner i KPMG Law Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT BÅRD ERLEND HANSEN har sluttet i SBF Skatteadvokater AS i Oslo og tiltrådt som partner i Aurlien Vordahl & Co Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT INGVL VEDAL har sluttet i Advokatfirma DLA Piper Norway DA i Oslo og begynt i Advokatfirmaet Grette AS i Oslo.

ADVOKAT TARNJIT SINGH SHERGILL har sluttet i In Solidum Advokatfirma DA i Oslo og begynt i Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig AS i Oslo.

ADVOKAT ODD BOVIM har sluttet i Advokatfirma Blikra, Slotterøy & Fonn avd. Florø AS i Florø og begynt i Advokatfirmaet Pind AS Bergen i Bergen.

ADVOKAT CAMILLA KYLLØ har sluttet i Advokatfirmaet Campbell & Co AS i Trondheim og begynt i Bjerkan Stav Advokatfirma AS i Trondheim.

ADVOKAT SIGURD DAHL BJUNE har sluttet i Arntzen de Besche Advokatfirma AS i Oslo og begynt i Advokatfirmaet Haavind AS i Oslo.

ADVOKAT MARTE AASMUNDTVEIT JESSEN har sluttet i Advokatfirmaet Berngaard AS i Oslo og begynt i RSM Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT MARTHE GRIMSRUD har sluttet i Advokatfirmaet Økland & Co DA i Lillestrøm og begynt i Advokatfirmaet Ræder AS i Oslo.

ADVOKAT LINN RANNEKLEIV har sluttet i Arntzen de Besche Advokatfirma AS i Oslo og begynt i Gard AS i Arendal.

ADVOKAT VIDAR RIKSFJORD har sluttet i Advokatfirmaet CLP DA i Oslo og tiltrådt som partner i Arntzen de Besche Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT BELINDA FORSSTEN har sluttet i Advokatfirmaet Belinda Boothby Forssten AS i Oslo og begynt i Elden Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT ELISA LØVIK HOVDE har sluttet i Advokatfirmaet Grette AS i Oslo og begynt i Tine SA i Oslo.

ADVOKAT LARS AAMDAL har sluttet i Advokatfirmaet Ræder AS i Oslo og begynt i Multiconsult Norge AS i Oslo.

ADVOKAT TIRIL FLATMO JANBU har sluttet i SANDS Advokatfirma DA i Oslo og begynt i Oslo Børs ASA i Oslo.

ADVOKAT MARIA HEMPEL har sluttet i Höegh Autoliners Management AS i Oslo og begynt i Agenda Risk AS i Oslo.

ADVOKAT TOR UKKELBERG har sluttet i Aker Solutions AS i Lysaker og begynt i Elkem ASA i Oslo.

ADVOKAT GAUTE LARSEN MELÅS har sluttet i Advokatfirmaet Hjort DA i Oslo og begynt i Sporveien AS i Oslo.

ADVOKAT ELIF DEMIRBAS har sluttet Advokatfirmaet Auxilium AS i Oslo og startet opp Chiffer Advokatfirma & Finans AS i Oslo.

ADVOKATFULLMEKTIG TONY CAFFREY har sluttet i NAV Arbeid og ytelser og begynt som advokatfullmektig i Advokatfirmaet Advisio i Oslo.

LA ÅRETS BEDRIFTSGAVE GÅ TIL REDD BARNA

Gå inn på reddbarna.no/jul/bedrift og hjelp oss å gi barn en bedre framtid.

DE PRIVATE BARNEHAGENES MANN

– Det er nesten utrolig at det blir så mye blest om en sektor som fungerer så fint og har så fornøyde brukere, sier advokat Tor Eitran i Bodø. Han sikter til forslaget om ny finansiering av barnehagesektoren.

TEKST OG FOTO: GEORG MATHISEN

Bodø vokser. Når flyplassen flyttes en kilometer, blir det plass til en helt ny by med femten tusen boliger og tjue tusen arbeidsplasser.

Byen er allerede Nord-Norges største. For ordens skyld, for Tromsø-patrioter og andre som er skeptiske til påstanden: Tallene kommer fra Statistisk sentralbyrås oversikt over folketall i norske tettsteder. (At Bodø regnes som større skyldes en regel som sier at bebygde områder skal skilles ut som egne tettsteder dersom det er mer enn fire hundre meter mellom dem. Og ettersom Tromsø delvis ligger på en øy, skilles en del av innbyggerne ut i egne tettsteder.)

Men altså; Bodø har vokst lenge. Advokat Tor Eitran har sett utviklingen godt. Han var borte fra byen i noen år og kom hjem til en helt ny bydel vest for sentrum. Det er her, i forlengelsen av moloen, at han har kontor.

Private Barnehagers Landsforbund (PBL) er den landsdekkende interesse- og arbeidsgiverorganisasjonen for private barnehager. I løpet av de snart tretti årene PBL har eksistert, har den blant annet bygd opp en juridisk avdeling nesten på størrelse med de største advokatfirmaene i Bodø.

Eitran er en av ti advokater og advokatfullmektiger i PBL.

– **Hva er den største utfordringen ved å jobbe som advokat i Bodø?**

– Det er egentlig ingen store utfordringer. Akkurat nå er det litt for oss som for mange andre, at vi kunne ønsket å ha litt mer tilstedeværelse og direkte kontakt med barnehagene, men det er jo gjengs for alle. Samtidig har vi erfart at teknologien har fungert veldig godt, så vi føler at vi har kommet veldig bra gjennom koronatiden.

– **Og det morsomste?**

– Jobben min er morsomst når vi oppnår gode resultater i samarbeid med barnehagene. Det er en veldig fin sektor å jobbe med. Den består av mange flinke og oppegående

omsorgsledere. Jeg føler meg privilegert som får jobbe med denne typen ledere. Menneskelige forhold står ekstra høyt i kurs i barnehagesektoren. Det er utrolig fint å se når det lar seg kombinere med rasjonell og god drift.

– **Kan du trekke frem en utviklingstrend som preger kontoret ditt nå?**

– Akkurat nå handler mye om Storberget-rapporten som er blitt utarbeidet i forbindelse med arbeidet med ny finansiering av barnehagesektoren. Forslaget fra utvalgsflertallet innebærer ganske drastiske endringer og flytter mye makt fra stat til kommune. Dette mener vi at vil medføre økt forskjellsbehandling av barnehagebarn og svekke nødvendig forutberegnelighet for de private barnehagene. Det er nesten

utrolig at det blir så mye blest om en sektor som fungerer så fint og har så fornøyde brukere.

– **Den største saken du har jobbet med det siste året, hva handlet den om?**

– I en arbeidsgiverorganisasjon er det en god del flere korte saker som besvares forholdsvis raskt gjennom telefonrådgivning. Vi har større og tunge saker også, for eksempel oppsigelsessaker på grunn av arbeidstagers forhold eller

når det oppstår nedbemanningsbehov. Vi har også bistand til barnehager når det er tilsyn.

– **Hvilken lov bør endres fortest mulig, og hvorfor?**

– Jeg skulle gjerne sett at rettssikkerheten til sårbare barn ble bedret. Regelverket er til stede, men det svikter ved håndhevelsen. Barn med spesielle behov eller nedsatt funksjonsevne får ikke den hjelpen de trenger. Saksbehandlingen tar veldig lang tid, og det settes ikke inn den hjelpen som vedtakene konkluderer med at de trenger. Sårbare barn må ofte vike på grunn av stram kommuneøkonomi. Mange av barna kommer fra ressursvake familier som ikke klarer å stå i det og som ikke klarer å ta den kampen.

Bodø har vokst lenge. Advokat Tor Eitran har sett utviklingen godt. Han var borte fra byen i noen år og kom hjem til en helt ny bydel vest for sentrum.

– **Hva har koronasituasjonen betydd for kontoret ditt?**

– Vi er jo en arbeidsgiverorganisasjon, og pandemien har påført mange arbeidsgivere nye og ukjente problemstillinger. Da barnehagene ble nedstengt, fikk vi se hvor viktig sektoren er for alle barn, og spesielt for sårbare barn – men også hvor viktige de er for at begge foreldrene skal kunne gå på jobb. Nye problemstillinger kan være alt fra adgangen til å gjennomføre digitale årsmøter til hvordan ansatte i risikogrupper skulle håndteres, sykepenger og foreldrebetaling da barnehagene ble pålagt nedstengt.

– **En bok som har vært med på å forme deg?**

– Jeg synes «Sapiens» og de påfølgende bøkene til Juval Noah Harari er veldig fine. De går gjennom verdens historie, hvordan ting har vært, og lager en tese for hvordan ting kan bli fremover. De er fine for å hjelpe til med å sette ting i perspektiv og se litt større sammenhenger. Det er greit å heve blikket litt og se ting som skjer ellers i samfunnet.

– **Hvilken advokat ville du helst invitere på middag, og hva ville du servert?**

– Jeg ville faktisk heller hatt en skikkelig sammenkomst med alle kollegaene mine. Det er lenge siden vi har fått gjort noe særlig av det. Menyen er ikke så viktig – jeg ser bare frem til å møtes igjen. Men tapas, kanskje? •

NAVN: Tor Eitran

ALDER: 43 år

STILLING: Advokat i Private Barnehagers Landsforbund

SPESIALITET: Arbeidsrett og barnehageloven

SPESIALFAG I: Arbeidsrett og EØS-rett

FAMILIE: Kone, to sønner og en datter på 6, 12 og 15 år

BOSTED: Bodø

OPPRINNELIG FRA: Bodø

– En altetende sportsentusiast

Ingrid Anne Kinden har egentlig ikke sett på seg selv som veldig kulturell, men hun elsker sport, og har hjertet utenpå skjorta når Norge briljerer – nesten uansett idrett.

TEKST: KARI HEGSTAD

– Jeg må si at jeg lo litt da jeg ble anbefalt til denne spalten, for «kulturell» er lik som ikke det første som dukker opp når jeg skal beskrive meg selv. Jeg er sjeldent den som kommer med musikkforslag, og har aldri greid å bli fanget av kunst. Men er det noe som ligger mitt hjerte nært, så er det idretten. Lagidrett, vinteridrett, og verdensidrettene generelt. Jeg elsker det, og vil helst få med meg alt som skjer, forteller Kinden.

Selv om hun med glimt i øyet vil beskrive seg selv som en «idrettsnasjonalist», synes hun langrenn har blitt kjedeligere når nordmenn år etter år parkerer resten av verden.

Samtidig er det de internasjonale fotballagene med norske spillere hun liker best, og hun kan bli ordentlig opprørt hvis Haaland er skadet til neste landskamp.

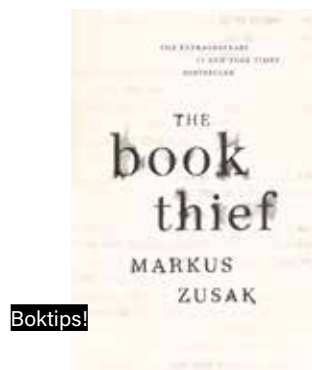
– Jeg har også vært ekstra ivrig på å få barna mine til å bli interessert i idrett, og gleder meg veldig over at begge to er i gang med både fotball og håndball. Den eneste gangen jeg var sosialt ulydig under pandemien, var faktisk da jeg snek meg inn på en fotballcup for å se sønnen min spille. Jeg var fullvaksinert da, men det sier kanskje litt om engasjementet, ler hun.

Selv har hun spilt håndball gjennom hele oppveksten, men måtte gi seg da hun begynte å studere.

– I fjor begynte vi å møtes for å spille litt igjen, jeg og de gamle håndballjentene fra Ski der jeg vokste opp. Vi møttes en gang i uka for å leke oss litt med ball, og det var utrolig gøy å børste støv av gamle kunster.

– Da Lene Foss Hals utfordret deg, beskrev hun deg som en boksluker. Er du det?

– Jeg vil si at jeg var det, i alle fall. Jeg var en skikkelig lesehest før jeg fikk barn, og særlig i oppveksten. På bilferier i barndommen hadde jeg baksetet fullt av bøker, og kunne lese time etter time. Dette har nok vært en av de tingene jeg har savnet mest etter at jeg stiftet familie, og noe jeg håper jeg kan ta opp igjen tråden på etter hvert som barna vokser opp. Jeg krysser fingrene for at lesehesten i meg fortsatt finnes.

Boktips!

HVEM: Ingrid Anne Kinden

TITTEL: Advokat

ALDER: 40

ARBEIDSSTED: Norsk Hydro

SIVIL STATUS: Gift, to barn

SPECIALISERING: Selskapsskatterett

– Er det noe som ligger hjertet mitt nær, er det idretten.

Serietips!

– Noen bøker som har gjort ekstra inntrykk?

– Jeg merker at jeg tiltrekkes triste skildringer, for mye av det jeg liker er virkelig fæle historier. En av bøkene jeg mener alle bør lese, er «Boktyven» av Markus Zusak, som forteller en historie fra andre verdenskrig. Det er helt fascinerende hvordan denne boken tok meg, og hvordan jeg nærmest gikk inn i en slags depresjon etterpå fordi den vekket så mange følelser.

– Også «Tusen strålende soler» av Khaled Hosseini gjorde sterkt inntrykk på meg, i tillegg til «Tora-trilogien» fra Herbjørg Wassmo som jeg leste som ungdom, og som jeg fortsatt husker. Ingen av disse er noen gladbøker, men hvis du ønsker å lese noe som drar deg inn i historien på en måte som du ikke glemmer så lett, så er dette noen gode tips fra meg.

– Foretrekker du triste filmer også?

– Sterkest inntrykk får jeg av triste, tragiske dramaer, ja. Jeg trigges av filmer som kan få meg til å hylgråte – det er nesten litt komisk. Mannen min blir helt oppgitt; «hvorfor ser du på det når du blir så lei deg?».

– Men så liker jeg jo serier som er litt mer fornøylige også da. Har du sett «Sex Education» på Netflix? Jeg vet ikke om det er innført å anbefale den her, men den er helt fantastisk! De sprø historiene som kommer frem gjennom dette snodige konseptet er så utrolig morsomme, og jeg blir alltid glad når jeg får tid til å se en episode eller to.

– Hvem vil du nominere som neste advokat ut?

– Helga Marie Andersen, advokat i Ernst & Young, som er en go to-person når det gjelder vin og mat.

Henrik Grung i Kva-les nye lokaler ved sjøkanten i Ålesund. Foto: Kari Hegstad

Kvale i nytt cowork-bygg i Ålesund

I august flyttet Kvale inn i det moderne Pir-bygget ved sjøkanten i Ålesund sentrum.

«Pir Cowork» huser både store og små virksomheter, og med restaurant og bar i første etasje har målet vært å skape en møteplass for hele Ålesund.

KUNSTEN Å LEVE SAMMEN MED EN ADVOKAT OG TRIVES

«Hvordan kan en advokats hustru leve med sin mann og trives? Her følger noen gode råd som burde være nyttige for advokatfruen.

Advokatens hustru må akseptere at jussen er en del av hennes manns liv. Nøkkelen til trivsel for den kvinne som har valgt en advokat som ektemann, er å respektere og ære hans yrke. Følgende regler må følges:

Når din mann er på kontoret:

Du skal aldri, aldri gjenta noe eller hentyde til noe som du kan ha hørt om ting som er skjedd på kontoret. Naturligvis hender det sikkert sjelden eller aldri at han forteller deg noe, men det er verdt å huske, i tilfelle advokatektemannen snakker i søvne.

Den viktigste regel er at du aldri skal spørre, mase, snuse eller søke å få svar på sånne ting som «Hva var det Ola Rundbrenner ville på kontoret hos deg i går?»

(...)

Oppringninger til kontoret må ikke skje i utide. Først etter at du har spurt deg selv om ikke samtalen kunne vente til midtdag og etter at du har overbevist deg om at det kan den ikke, bør du ringe. Når du kommer frem, må ditt første spørsmål være: «Har du tid i ett minutt?».

(...)

Husk, hans sekretær er en nødvendig del av hans yrke. Hun må være effektiv, men hvis hun attpåtil er sjarmerende og tiltalende, vil omgivelsene være hyggeligere for ham. (...) Det eneste aktive skritt du kan tillate deg, er å gå inn for midiskjørt som arbeidsplass for yrkeskvinner.

(...)

Når din mann er hjemme:

Hvis du er gift med en advokat, må du aldri vente å gå av med seieren i en diskusjon. Du er oftest prisgitt hans skarpe, logiske hjerne og hans velvalgte vokabular. Dette er faktisk en yrkesrisiko for advokatfruen.

Selv om advokater som gruppe kjennetegnes ved sin usedvanlig høye intelligenskvotient, må det alltid erindres at dagligdagse ting er av den største viktighet for dem. Til tross for kvinnens likestilling kan selv en advokat bli direkte ubehagelig hvis han oppdager at han har fått utlevert et ulike par sokker.»

Utdrag fra en artikkel oversatt fra American Bar Association Journal.

Norsk Advokatblad, nr. 8, 1971

ANNONSE

Få morgendagens løsning i dag

t: 33 48 43 00 • salg@advisor.no • advisor.no

Advisor247 Advokat håndterer hele klientreisen.

Bransjens ledende fagsystem for lønnsom, effektiv og systematisk kjernedrift.

Myker opp reglene

På et møte i slutten av september besluttet Tilsynsrådets styre å endre rådets retningslinjer om advokatfullmektigers bruk av hjemmekontor.

Tilsynsrådet finner grunnlag for «en viss oppmykning av praktisering av kravet om at advokatfullmektigen til enhver tid skal være fysisk til stede på prinsipalens kontor».

Nå byttes kravet om være til stede «til enhver tid» med et krav om tilstedeværelse «en vesentlig del av arbeidstiden».

Tilsynsrådet vil fortsatt ikke akseptere ordninger der advokatfullmektigen for eksempel skal ha fast hjemme-kontor.

Advokat Trine Buttingsrud Mathiesen er styreleder i Tilsynsrådet.

Doms- myndig- het		Gaver		Klarer		Lov fra 1990	
		Bokh.- uttrykk		En		H.-stad	
Bemyn- digelse							
Land							
					Løfte		
					Fisker		
Risvin				Ildsted			
Nød- signal				U. årsak (nyn.)			
Rei- sende		Omsorg				§	
		Bøye					
Lage fuglelyd						Om- vendt land	
Hellig			Elv				
Vann			Belte				
					Engelsk svar		
					Tittel		
Jordene		Salat					

Løsningsordet finner du ved å sette sammen bokstavene i de gule rutene til et ord eller et navn.

Send løsningen til redaksjonen@advokatbladet.no innen **26. november**.

Vinneren av kryssordet i nr. 7 / 2021 var
Hans Brox, Finnsnes.

VI GRATULERER!

Løsningsordet var **BETINGET**.

Annonseinformasjon

27000 lesere
(TNS Gallup 2019)

Annonsestørrelser	Priser
1/1 side 216x286	20.800 kr
1/2 side 176x123	15.550 kr
1/4 side 176x58/83x116	10.250 kr
1/6 side 56x23/116x58	6.025 kr

Se vår MEDIEFOLDER på
advokatbladet.no/annonser

Kontakt vår annonseselger
Salgsfabrikken AS
Jernbanevegen 13, 2260 Kirkenær

Marie Fjeld
Mobil 919 03 597
marie@salgsfabrikken.no

advokatjobb.no
en tjeneste fra Advokatforeningen

ANNONSE

ALLEGRO språktjenester

Juridisk oversetterekspertise
Våre erfarne statsautoriserte translatører gir deg rask og profesjonell service.
Kontakt oss gjerne på tlf. 55 30 17 30,
post@allegro-as.no eller www.allegro-as.no.

Translatørservice as

Oversettelse for næringslivet og offentlig sektor siden 1979
Bred erfaring og kompetanse
Kontakt oss på tlf. 95 20 96 10
eller post@translator.no

Sosiale medier

Barneombudet mener barns rettssikkerhet styrkes i større enheter, og mener barn vil tape på en reversering av domstolsreformen. Høyres Tage Pettersen mener regjeringen må lytte til fagfolk.

Advokatene i Lund & Co tok på seg finstasen, og feiret 25-årsjubileet til Utmarkskommunenes Sammenslutning med et hopp.

Førsteamanuensis ved Institutt for offentlig rett ved Universitetet i Oslo, Anine Kierulf, kom med innspill til Halloween-feiringen.

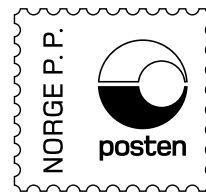
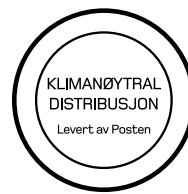
Wiersholm, Wikborg Rein og BAHR barket sammen i den tradisjonsrike advokatcupen i fotball i Vallhall i Oslo. Blant publikum var det mange kreative supporter-effekter.

Rettssikkerhet er ikke noe politikerne er særlig opptatt av, mener jusprofessor Olav Torvund.

Advokatforeningens leder Jon Wessel-Aas var i det spøkefulle hjørnet.

Avsender:
Den norske Advokatforening
Kr. Augustsgt. 9
0164 OSLO

BY APPOINTMENT TO THE ROYAL DANISH COURT

OLE L YNGGAARD

SINCE 1963

· H. A. NEERBYE ·
en del av mestergull

Henrik Ibsens gate 60 · Tlf. 22 54 54 30 · www.neerbye.no

Følg oss på Facebook og Instagram

DET STORE UTVALGET FINNER DU HOS OSS